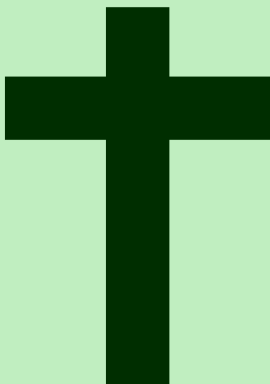

Mer Si Yesuenemén A Yesuene Waitogh Árfene

Wafroghyammén Lukém Efaroméng

Luke and Acts in the Nama language of Western Province,
Papua New Guinea

**Mer Si Yesuenemén A Yesuene Waitogh Árfene
Wafroghyammén Lukém Efaroméng
Luke and Acts in the Nama language of Western
Province, Papua New Guinea
Luk na Apostol long tokples Nama long Niugini**

copyright © 2025 SIL Papua New Guinea

Language: Nama

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-11-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 Nov 2025 from source files dated 7 Nov 2025

a8ee7a61-e51e-5522-ace3-fd0f2c24db68

Contents

Luk	1
Acts	70

Mer Si Yesuenemén Lukém Yéfarotam

Saurégh si

¹ Fútar Tiafilus:

Tárfár árém mwithé yaito-
taménd ménát faroghét némé
té kufrotawét téfefaf.

² Yémofem yafrotaménd
kétamé némé si té yin-
joyénd ufroghan a emofem
yéfarotaménd.

³ Yéndon té merkéraýe
téfandawan méinyotio yam
kétándmé ufrogh, mer
kéretau tayot faroghét ménát
merkéraýe ndenéfifi némé té
kufrotau. Yéndon yafrotan
feyot minde merfifi Tiafilus,

⁴ Yéndon yéné yafrotan
ménát fém so mat ném efalo
si méinyotio arkéméné fém té
káyáretau.

*Jon walitogh ár yáne
áraféghmén si afrogh*

⁵ Yéné efghon Erod njam
témorwén Judiamén warsagh
ár, kété témorwén ghéngén
wárogh ár yétkwén Jakaraya
efe tafnyangérwén ghéngén
wárogh ár Abiane mérén,
yáne amaf Elisabet Aron
ákimén.

⁶ Jakaraya a Elisabet
Ngánjánene ghékfan mer
ghérsaye tamorarwén,
méinyotio Yurane nák tawait-
oghét.

⁷ Wénde ambumofnar
tarwén, ménamén Elisabetéf
mwinu tárwén, a fá bulu
nýáteyayénd.

⁸ Ámb efghon Jakarayane
mérénta ghéngén ásáfogh
efogh nawerai, yémon
ghéngén wárogh ásáfogh
yérnai Ngánján sáfrére.

⁹ Yéfene túmén témndan
Ngánjánam taferngai ménát
mer wimafé rokar wároghét
Ngánján wáwefnogh méngo
kénjút.

¹⁰ Njam efogh náwerai
mer wimafé rokar wároghét,
méinyotio ár náumendaménd
wáwefnogh méngo sifayan
Ngánjánafé oraighét.

¹¹ Féyo Ngánjánene njafar
si résagh ár nufaryéng yáfaf,
nokayoyéng ghéngén wárogh
séki tambénta.

¹² Njam Jakarayam yin-
joyéng, fá sélngwél yémormén
a férféram yifoyéng.

¹³ Wénde njafar si résagh
árom yémndayéng, “Yau
férfér ném, Jakaraya, fene
Ngánjánafé orayégh si té
nýáarang. Fene amaf Elisa-
bet so nésle ghakér ambum,
fémon táf yétkwén taram Jon.

¹⁴ Fá so yém áuwégh a
remngogh feyot, a tárfár
so náuwetat ménamén yáne
éslaghmén.

¹⁵ Fá ndimbal so yém
Ngánjánene ghékfan, wéri
nénefnar a ámb táikér nu, a
fá so yém Ngánján Mbérbér
wafoghkaf kétándmayo
éslagh.

¹⁶ Tárfár ár Israilmén yémon
so ewangote kétán Yuré
yéfenjo Ngánjánafaf.

¹⁷ A fá so yéngém Yurane
frondeta, mbérbéran a
waftayan ndenanit Elaija
kés témorwén, ménát afafene

tikéf wangoghét kétán yéfenjo ambumafefaf, a ayaréghofnaye ghérsata wangoghét kétán káfeté; efalo ghérsat táfrendau Yurai.”

18 Jakarayam yémotai njafar si résagh ár, “Ndernáye wét yénd mat so kamndan yénémamén? Yénd swém bulu wém a tane amaf siyém ndenéyameyo ausé.”

19 Njafar si résagh árom yawangoi, “Yénd wém Geibrél. Yénd Ngánjáne kaka wakai a yénd kwénmáfárete siafé sái kémaufron yéné mer si.

20 A sénonjo fém kékmbo métar a yau noraya kétánotio yéné ufroghene efogh kawerangé ménamén fémó efalo yau tane si so táyáto. Árkéméné so efalo kénamndangi yánjo efghon.”

21 Yéné tekan árem Jakaraya njam tanjetawét a mwithé uwérsoghan tamorwén ménamén tekfifi télawangérwén wáwefnogh méngo kénjún.

22 Njam fá nétoryéng, fá yau korayau yéfefaf. Yémofem yáyámngoyénd ménamén yémon ghékéf waingégh Ngánján yinjoi wáwefnogh méngo kénjún, fá siofnar namndai yéfeyot ngángayero tawaweindau.

23 Njam yáne wáwefnogh efogh nefoyénd, fá néngangoi méngot.

24 Soramé yáne amaf Elisabet namndai suafé a 5 ghérare méngo kénjúnro témorangérwén yau kétonau.

25 Elisabet norayai, “Yuram yéné tafrote tayot, yéné efghon Ngánjánam yauyafoi yáne ménde a yitérmboi tane wáiwáiafé yam árfe tambén.”

Yesuene áraféghmén si afrogh

26 Táf Elisabetene 6 ghérareyan, Ngánjánam yáfáretam njafar si résagh ár Geibrél Najaret Galili yuwot,

27 yéné méinyo mérésoefaf efe yéreindaménd awerghét Josefefaf, Deifidene mérén kénjút, yáne yétkwén témorwén Meri.

28 Njafar si résagh ár yéngmormén Meri yémndai, “Mer frengégh siafé! Yuré siyém fefaf yém.”

29 Meri ndimbal sélngwél yémorméng yáne sian a mwithé uwérsoghét yéméindai ndernáye yéné áuwéghfifi so yém.

30 Wénde njafar si résagh árom yémndai, “Yau férfér ném, Meri, fémon Ngánjánene ménde té yinjo.

31 Fém so ném ambumafé a fém so nésle ghakér ambum, a yétkwén táf taram Yesu.

32 Fá so yém ndimbal a so yémndetat Minde tukén Ambum. Yuré Ngánjánam so tiyátongé warsagh ár ndenáye fété yáne áki Deifid kés témorwén.

33 A fá so yém Israil limánégh ár tuotot. Yáne méngotu yau so yiyato!”

34 Merim yémotai njafar si résagh ár, “Ndernáye so yéné yém, ménamén yénd swém méinyo mérés?”

35 Njafar si résagh árom yawangoi, “Efalo, Ngánján Mbérbér fefaf so yéném, a Minde Tukén waftayam fém so kémafarngé. Yéné téfnan njúnnjúnofnar ambum so yémndetat Ngánjánene Ambum.

36 Elisabet fene mérénmén ambumafé so yém ausayan a efe témdetawét ndené mwiné téfnar yém, sénonjo suafé yém 6 ghérare kénjún.

37 Yénémamén Ngánjáneyot yau táikér yém.”

38 Merim yawangoi, “Yénd wém Yurane faiofnar ásfogh ár. Féyotaro so nufrote némé té wémndé.” Si soramé njafar si résagh árom yéfrangoi.

Merim yiyafoi Elisabet

39 Yéné efghon Meri wékeye álighét náfrendam tesenot Judia tunakéf yuwot.

40 Fá nélawai Jakarayane méngot a frengégh si yaramai Elisabete.

41 Njam Elisabet náyárai Meriene frengégh si, ambum táf nalinai fút kénjún, a táf Elisabet témorwén Ngánján Mbérbér wafoghkaf.

42 Fá tuk kéme norayai, “Frengéghkaf ném méinyotio amaf kénjún, a frengéghafé ambum fémon so yéráfte!

43 Némamén yénd méndefé wém, tane Yurane amé sái yéném tafaf?

44 Njam fene frengégh si náyárai, táf ambum tane fút kénjún notanai áuwéghafé.

45 Nderé áuwéghafé yém yáyot si némé té norayai

Ngánjánene efalo si sái nufrota yáfaf.”

Meriene wagh

46 Meri norayai, “Tane tikfam Yuré yuwete

47 a tane mbérbér áuwéghan yém Ngánján tane Wanjarégh ár kénjún,

48 ménamén yémon yénd wafarotam yuwan ghérsafé yáne ásfogh mérés!

Yénandmé sénonjo méinyotio árém so wémndetat yénd ndené frengéghmén ném,

49 ménamén Minde tukén waftafé sélngwélafé yam tayot yafrotam.

Yáne yétkwén yém njúnnjúnofnar.

50 Yáne ghérghérsisé so néngusamngote yéfeyot emofem férférafé yéfandat fá kétándmé ámb ár saté kétánotio ámb ár saté.

51 Yémon té yuyafotam muyé yánjo ngángaye, yémon té ewafarnai fá efe tuktuk mwighe emarghan tamorwén.

52 Yémon té eweworyéng yuwot limánégh ár yéfenjo limánégh ámnjogh sifayata, wénde euyoyéng tukét métar ár.

53 Yémon té eremngoi siogh ár tárfár rokare wénde engwatembayéng wemár ár sotro.

54 Yémon té yáutánam yánjo faiofnar ásfogh ár Israil yafarotai ghérghérsisaye.

55 Ebraamefaf a yánjo
mérénfaf tuot,
ndernáye té nénorayéng
téfene afafeaf.”

56 Merif emorarmén Elisa-
betfé nambio ghérare soramé
Meri néngangoi méngotuot.

*Jon walitogh ár yáne
aráféghmén si*

57 Elisabetene efogh njam
nawerai yáne ambummén,
fá náráftam ghakér.

58 Yáne kaka ár a fútaréf
náyarayénd ndené Yu-
ram ndimbal ghérghérsisé
yuyafoi a fá káuwetawét
yémafé.

59 8 efogh nawerayéng
fá engmormén ghéngan
néfghét a yémofem yétkwén
yéramayénd yárefé Jakaraya
soramé,

60 wénde yátmé norayai,
“Yau! Yáne yétkwén so yém
Jon.”

61 Yémofem yémndayénd,
“Ámb yéné yétkwén yau yém
féfene ménnan.”

62 Yémofem ngángaye
yéngwaghnyayénd yárefai
ménát ambumoe yétkwén
ramghét.

63 Fá namotayéng farogh
fefat ngángé awaunyéghe,
méinyotio ár sélngwél
emorméng yémon yéfarotam,
“Yáne yétkwén siyém Jon.”

64 Táf fété Jakaraya
si néngufngoi a tuwetau
Ngánján.

65 Ár fútar Ngánján férferam
ewifoi, Judia yu árem taruin-
dawét yéné yammén.

66 Méinyotio ár efe
náyarayénd mwighe uwérsogha
tamorwén, a namotayénd,

“Efe yéné ambum so yém?”
Ménamén Yurane ngángé
kété témorwén.

Jakarayane wagh

67 Yárefé Jakaraya Ngánján
Mbérbéram yafoi si nufn-
goi,

68 “Áuwégh yém Yurai, Is-
railmén Ngánján!

Fá té téném yánjo ár wan-
jarghét.

69 Fá yénmáfaretam téfe wan-
jarégh ár

yáne faiofnar ásáfogh ár
Deifid yáne mérénmén.

70 Némé fá norayai yáne
Ngánjánene mat
yátogh ár kénjumé
tándái,

71 Wanjarégh yém kétándmé
téfene mék téfnárafene
ngángata

emofem méndméndat
yéfnandat yénd.

72 Ghérghérsisé yuyafoi
téfene afafeaf
a ewafarotai yánjo
njúnnjúnofnar árnyégh.

73 Wengéghofnar si norayai
téfene afé Ebraamefaf.

74 Yénd yénmutoryéng
kétándmé mék
téfnárfene ngángata

a yénméindai yénd yáyot
férféofnar yam wafar-
erghét:

75 njúnnjúnofnar a mbarkánd
kér ro Ngánjáne
sáfan méinyotio téfene
efghon.

76 Fém, tane ambum, so
ném Minde Tuk
Ngánjánene mat
yátogh ár,

so nám Yurane safréré
end frengéghét yáyot,

77 yánjo áré t so ewaramete
wanjarégh mat
yéfene yaufi wányányégh
kénjumé.

78 Ménamén téfene Ngánjánene
ghérghérsisé

njafar también árnyégh
efogh so yéném téfefaf.

79 So télálángé fá efe
kwéfkwéfan em
a kér mbanmbanan efe
em

so engwambete téfene kaffaf
krufrát endmé."

80 Ambum nanotam
a muyafé namndai
mbérmbéran, a fá tékmangérwén
fanfne yuwon kétánotio
marataye nufaryéng Israilét.

2

Yesuene áráfégh

1 Yéné eghon Kaisar Augustusam muyé si yéramai marataye yétkwén kayoghét Rom yuwon.

2 Yéné simormén frondefifi yam yétkwén kayoghét njam Kwirinius gafana témorwén Sirian.

3 Méinyotio ár nuwanoyénd yéfenjo tesenot yétkwén yáuwéghét.

4 Féyo, ménamén Josef siyém Deifidene ákimén, fá néngwanoi Najaret tesenta Galili yuwot kétán Betliem Judia kénjút, yéné tesen siyém ánde Deifid nanotam.

5 Fá nuwaneyayénd Merifé yétkwén kayoghét, efe té yémndayénd awerghét Josefefaf a tát áráféghétro témorwén ambum.

6 Njamandio tarwén kété, efogh nawerai ambum áráfhét,

7 a fá fronde sénko ambum náráftam. Sálámeye yéfiyaryéng ambum yéflayéng wérárafene njamke téruan ménamén kété yau sifayé témorwén yéfeyot méngon.

Sif wanjengégh ár a njafar si résagh ár

8 A sif wanjengégh ár tékmangérwén kaka sifayan ghéké tawafayotawét sifafet sémbáran.

9 Yurane njafar si résagh ár sélngwéle nufaryéng yéfefaf a Yurane ndimbal kwayaghayam etremngoi, a fá férér tamorwén.

10 Wénde njafar si résagh árom emndai fá, "Férér yau em. Yéndon enwarsan mer si féfeyot ndimbal áuwégh méinyotio áré t.

11 Sénonjo Deifidene tesen kénjún Wanjarégh ár té káráfte féfeyot, fá yém Yuré Keriso.

12 Yéné siyém féfeyot wayamngoghét: fémofem so tinjongi ambum sáláme fiyaréghkaf wérárafene njamke téruan."

13 Sélngwélaté minde tárfár njafar si résagh ár nufaryénd yéné njafar si résagh árfé, tuwetawét Ngánján a korayawét,

14 "Áuwégh yém Ngánjáneyot minde tukén, yéné mbandan krufrát yém yéfeyot yáne méndefé áré t."

15 Njam njafar si résagh áré m efrangoyénd a nuwanoyénd njafarot, sif wanjengégh ár fáro norayayénd, "Kuwanonégm

Betliemét fandaghét némé yam nufrote kété, árkémamén Yuram té yénmaufroi.”

¹⁶ Sif wanjengégh ár nuwanoyénd wékeye ewinjoyénd Meri, Josef, a tosé efe tékmangérwén wérárafene téruan.

¹⁷ Yémo fem njam yinjoyénd fá, si yétarnayénd némé njafar si résagh árom té ewaufroyéng yéné ambu-moenemén.

¹⁸ Efe méinyotio náyárayénd sélngwél emormén némé sif wanjengégh árem ewaufroyénd yéfeyot.

¹⁹ Meriene tikfan si tamorwén a mé kawafarotau.

²⁰ Sif wanjengégh ár nangoyénd áuwéghafé tuwetawét Ngánján ménamén némé náyárayénd a ghékfe yinjoyénd, árkémamén té yéfe ewaufroyénd.

Yesu témorwén wáwefnogh méngo kénjún

²¹ Ménayan 8 efghon, efogh nawerayéng yáne ghéngan néfghét, yáne yétkwén Yesu, njafar si résagh árom fronde yétkwén yaramai soramé su nawanai.

²² Njam efogh nawerai wányányégh téménd wafroghét ndernáye Mosesene nák témorwén, Josef a Meri ambum yérséménd Jerusalemét Yurafaf wategghét

²³ Yurane nák ndernáye té yéfarotam, “Méinyotio fronde sénko ghakér ambum wategghét Yurafaf.”

²⁴ A fá nuwanoyénd ghéngén ramghét ménamén

Yurane nák ndernáye noraye ménát sómbio mamuot o sómbio duf tosat.

Simionene afrogh si

²⁵ Ár témorwén Jerusalem kénjún yétkwén Simion, efe témorwén mbarkándro a Ngánján férferafé ár. Fá kawanjetau ménát Israil wanjarghét, a témorwén Ngánján Mbérbér wafoghkaf.

²⁶ Ngánján Mbérbéram mwiché yaramai, “Fém yau so kér ném fronde Yurane Keriso so tinjo.”

²⁷ Ngánján Mbérbéram yimndai Simion kétéan wáwefnogh méngo kénjút. Njam yárefafem ambum Yesu yérséménd kétéan túmén yam wafroghfaf ánde témorwén nákan,

²⁸ Simioném ambum yambnai ngángaye a áuwégh yawangoyéng Ngánjáne táf norayai,

²⁹ “Wanjarégh ár Yuré, fémon némé té wémndai, sénonjo yénd fene faiofnar ásáfogh ár kér so wém áuwéghafé.

³⁰ Ménamén tane ghékfam fene wanjarégh té yinjo,

³¹ ménát méinyotio árem so yéfandat árkéméné fémon té néusénam.

³² Fá so yém ndenanit kwayaghé sái yuyafo-tam fene efalofifi Téndo áré,

a yémon so eméinde ár sái nemnat tukén Israil árfenemén.”

33 Ambumoe yárefé a yátmé sélngwél ermén némé Simion té norayai yánemén.

34 Simioném efrendai fá a yémndai Meri, yátmé, “Yéné ambumom so eméinde ámb Israil ár sái nékmbotat Ngánján efalo yiyátoghét, a tárfár ár so kawengongi Ngánjánefaf a fá so yém wau-farogh ménát mat yátoghét árét wénde tárfár árem so yékenat fá.

35 Ménát tárfár árfene tikéfta yaufi mwiché so nufanat. Yaufi wafroghyam yémofem so ewafrotat yáfaf árkéménayam so tawaramangé ndimbal ghérghérsisé.”

Annane ghérsamén afrogh si

36 Kété témorwén Ngánjánene mat yátogh amaf, Anna, Fanuelene mérés, Aserene mérénmén. Fá témorwén auséfifi, a fá enmorarmén yánjarfé sefen yunjfro.

37 A kwiré náyátoi kétánotio 84 yunjéf namn-dayéng. Yémon yau yéfrangoi wáwefnogh méngo wénde táwefnotau sémbár a efghon Ngánjánafé koraiwét a kawa-farmetau.

38 Yéné efogh féneféneyan yénmormén yéfefaf, yémon kánjo yaramai Ngánjáne a ewaufroi ambumoenemén efe kawanjetawét Jerusalem wanjarghét.

39 Njam Yurane nák némé wafroghét tamorwén Mer-ifém Josefé té ewifeyayénd, fá táf nangeyayénd Galili yuwot yéfenjo tesenot Najaret.

40 Ambum nanotam muyafé namndai, fá káfeté mwiché wafoghkaf témorwén, Ngánjánene ngáram yáfaf témorwén.

Ghakér ambum Yesu wáwefnogh méngon

41 Méinyotio yunjfan yárefaf tayowéng Jerusalemét Waingégh téméndfaf.

42 Njam fá 12 yunjéf namndai, fá nuwanoyénd kétán, túmén yam wafarogh téméndfaf.

43 Téménd soramé njam yárefaf kénangowét méngotuot, ghakér ambum Yesu nawangsoi Jerusalemén, wénde mat yau tarwén ambumoenemén.

44 Fá kéma kemarwét ndené mérne kar álighan kénangotawét, ámbiro efogh eyoméng. Yémofem ronjagh yafngeyayénd yéfenjo mérén kénjún a fútarfefaf.

45 Njam yau fá yin-jeyayénd, fá nangeyayénd Jerusalemét yá ronjaghét.

46 Nambio efogh soramé yémofem yin-jeyayénd wáwefnogh méngon, témorangérwén watamegh téfnárafé, káyáretau yéfefaf a ámogh si tawaram-etau.

47 Méinyotio emofem tiyáretawét fá emormén sélngwél yáne uwangoghan mwiché kwayaghé térsawét.

48 Njam yárefafem yin-jeyayénd fá, sélngwél ermén, a yatmam yémndai, “Ambum, ndené fémo námamén yénmafrowé? Yénd afafé ténre ndémkefé fe ronjaghan.”

49 Yesum ewawangeyai, “Némémén yénd fémofem wéronjét? Fém mat fiya tarwén ndené yénd tane Afane méngo kénjún wém.”

50 Wénde fá mé katam-barwét némé si yémon té tam-ndéwéng.

51 Fá nuwanoyénd Naretét yárefafé a fá áyárégh ár náyátoi yárefafefaf. Wénde yatmam méinyotio si ewanai yánjo tikéf kénjút.

52 Yesu nanotam fifiyan a káfeté mwithayan a yáne ménde Ngánjánafé a ár.

3

Jon walitogh ár end yefrende

1 Njam tuk warsagh ár Kaisar Tiberiusém télimndau Rom 15 yunjéf, táf Fontius Faillet témorwén Judiamén gafana, Erod témorwén limánégh ár Galili yuwon, Erode yánnéng Filif témorwén limánégh ár Itulia a Trakoni-tisan a Lisaniás témorwén limánégh ár Abileneyan,

2 a táf Anas a Kayafas ghéngén wároggh sénko ár tarwén, Buk si yénmormén Jonefak Jakarayane ambu-moefaf fanfne yuwon.

3 Yémon yarendam méinyotio Joden yu, si táitotau walitoghmén a tawalitotau yaufita awengoghét.

4 Ndernáye yéfarotaménd Buk sian Ngánjánene mat yátogh ár Aisayane si, “Ámb ár ke nutne fanfne yuwon,
'End frengéghét Yuraye álighét,

wafrogh mbarkánd end yáyot.

5 Méinyotio yékwyékw wéfángéghét a méinyotio mband tunakéf fénarghét a fafa-tot.

Méinyotio ménjuté end so em mbarkánd a yaufi end so em frengéghkaf.

6 A méinyotio árém so tin-jongi Ngánjánene wan-jarégh.”

7 Jon norayai ár mérénfaf árké tanmorwén nuwot walitoghét yáfaf, “Fém kamban ghérsafé ár méréni! Emon fém emndai Ngánjánene nékwa sái kenngongi?”

8 Yénayam so ewafrotati árkéménayam féfe so tayaufroongi ndené té nawengongi yaufita. A yau yaufi si kufngongi féfenjo kénjún ndené, 'Ebraam siyém téfene áki.' Yéndo emndetan fém ndené yéné wím tambén Ngánjánam so tautorgé ambum Ebraameyot.

9 Mbilé siyém frengéghkaf yém wén sérémb néfghét, a árké wénam yau njam mer mbwe yéfuna yéné wén siyém néfghét a fését wighét.”

10 Ár mérnám yémotayénd, “Némé yéndfem so yafrotam yénandmé?”

11 Joném ewawangoi, “Ár efe sómbio sodafé njam yém ámb ároe so taramangé, a efe njamkefé yém ndenéyameyo so yafrote.”

12 Mani kafégh ár ndenéyameyo enmormén nu walitoghét, fá namotayénd,

“Watamegh ár, némé so yafrotam?”

13 Yémon emndai fá, “Yau féfenjo méndeye takafangi kétamé némé té engémndan.”

14 Ámb fiyaram wéi yémotayéng, “Yéndfem némé so yafrotam?”

Yémo ewawangoi, “Yau ewarémnati maniot ár o ekafetati unyéghe a eremngotati féfenjo fayam.”

15 Ár kawanjetawét oyárg hafé a méinyotio tikfan kéwérsotawét nde Jon némé Keriso namndé.

16 Joném ewawangoi méinyotioat, “Yéndon ewalitotan fém nue. Wénde efe tane soramé yéném tane muyé so taindangé, endene sandol ángégh fénaghét yénd féyotarofnar wém. Yémon so ewalitote fém Ngánján Mbérbmére a fése.

17 Fá siyém frengéghkaf yém njénro faloghét kétándmé fifiyafé mbwe yánjo foke. Kétándmé yémon so yésámbune saf, so euménde fifiyafé mbwe yánjo méngo kénjún, wénde so tawarongé njénro kémboghofnar fése.”

18 A ámb tárfár sie Joném tawawéngsotau ár a mer si tawawaitotau yéfeyot.

19 Wénde njam Joném yarnam Erod limánégh ár ménamén yémon nawerai yánngnoene amaf, Erodias a ámb yaufiyam ewafrotam,

20 Erodém yasamn-goi yénandmé yéfefaf. Jon yélawayénd kwéfkwéf méngon.

Yesuene walitoghmén

21 Njam méinyotio ár ewalitotam, Yesu wéi yálitotam. Njam fá Ngánjánafé oraighan témorwén njafar táf nasawéryéng,

22 a Ngánján Mbérbmére néneworyéng Yesuefaf men kénjumé ndenanit mamu. Si yénmormén kétándmé njafarta, “Fém ném tane uwéghafé ambum, yénd minde náuwétan fefaf.”

Yesuene ákiafenemén

23 Yesu namndai 30 yunjéf táf yánjo ásáfogh yérnyai.

Yesu maratan nakmai ndené Josefene ambum yém Josef témorwén Eliene ambum,

24 Matatene ambum, Lefiene ambum, Melkiene ambum,

Yanaiene ambum, Josefene ambum,

25 Matatiasene ambum, Amosene ambum, Nakumene ambum, Esliene ambum, Nagaiene ambum,

26 Matene ambum, Matatiasene ambum, Semeinene ambum, Josekene ambum, Jodene ambum,

27 Joananene ambum, Resane ambum, Jerufafelene ambum, Sialtielene ambum, Neriene ambum,

28 Melkiene ambum, Adiene ambum, Kosamene ambum, Elmadamene ambum, Erene ambum,

29 Josuane ambum, Elieserene
 ambum, Jorimene
 ambum
 Matatene ambum,
 Lefiene ambum.

30 Simionene ambum, Ju-
 dane ambum,
 Josefene ambum, Jon-
 amene ambum, Eli-
 akimene ambum,

31 Meliane ambum, Menane
 ambum,
 Matatane ambum,
 Natanene ambum,
 Deifidene ambum,

32 Jesiene ambum, Obedene
 ambum,
 Boasene ambum, Sa-
 monene ambum, Na-
 sunene ambum,

33 Aminadafene ambum,
 Ramene ambum,
 Ejronene ambum, Fere-
 sene ambum, Judane
 ambum,

34 Jeikofene ambum,
 Aisekene ambum,
 Ebraamene ambum,
 Terane ambum,
 Naorene ambum,

35 Serukene ambum, Reuene
 ambum,
 Felekene ambum, Efer-
 ene ambum, Selane
 ambum,

36 Keinanene ambum,
 Afasadene ambum,
 Semene ambum, Noane
 ambum, Lamekene
 ambum,

37 Metuselane ambum, Ino-
 kene ambum,
 Jaredene ambum,
 Maalalelene ambum,
 Kenanene ambum,

38 Enosene ambum, Setene
 ambum,

Edémene ambum,
 Ngánjánene ambum.

4

Yesuene ufogh

1 Yesu, Ngánján Mbérbmér
 afoghkaf, kangotau Jodenta
 a Ngánján Mbérbbéram yali-
 mai fanfne yuwomé,

2 40 efghon fá yufotam
 Sáifram. Yémon yau enetam
 yéné efghon, yéné soramé
 siogh témorwén.

3 Sáifram yémndai, “Fém
 njam ném Ngánjánene
 ambum, yéné wím tengo
 njamkeyot.”

4 Yesum yawangoi, “Buk
 sian yékai, ‘Ár njamkeyero
 yau so yémor.”

5 Sáifram yalimai mband
 tunakfot a yauyafotam yáyot
 méinyotio mband marat.

6 Sáifram yémndai, “Yéndon
 so kémaraman méinyotio
 muyé a meryam, ménamén
 tané em, so tawaraman
 méndefé árfet ende téu.

7 Fémon njam kwáwefno ta,
 méinyotio fene so em.”

8 Yesum yawangoi, “Buk
 sian yékai, ‘Yáwefnota fene
 Yuré Ngánjánœ a yausáfota
 yandro.”

9 Sáifram yalimai Jerusalemét
 a nokayoi minde tukén
 wáwefnogh méngon. Yémon
 yémndai, “Fém njam ném
 Ngánjánene ambum, fém
 yénamé kátna yuwot.”

10 Buk sian yékai ndené,
 “Yémon so enwáfárete nja-
 far si résagh ár fe
 wambghét,

11 yémofem so kémerangi yéfenjo ngángaye, ménát fene kafkaf yau so kawambangi wíman.”

12 Yesum yawangoi, “Ndené noraye, fémo yau yékmata fenjo Yuré Ngánján ufoghan.”

13 Njam Sáifram yánjo ufogh yam ewifoi Yesu táf yéfrangoi ámb efghot.

Yesu yékenayénd Najaretén

14 Yesu nénangoi Galili yuwot Ngánján Mbérbmérene waftafé, si marat náyatoi yánemén méinyotio yuwomé.

15 Yémon tawatametau yéfenjo áumengégh méngomé, a méinyotio árem tuwetawét fá.

16 Fá nuwanoi Najaretét, ánde fá nanotam, Safatan nuwanoi nélawai áumengégh méngot yáne túmén yam témorwén. Fá nokayoi wafghét.

17 Ngánjánene mat yátogh ár Aisayane kanéghkaf buk témorwén yaramayénd. Yémon yéferyéng a yinjoyéng si tékayongérwén,

18 “Yurane Mbérbmér siyém tafaf yém, ménamén yénd yémon wékafai mer si waitoghét yauyau árét. Yémon yénd kwamáfárete siot yéfeyot efe kwékwéf méngon elau wanjarghét, kwékwéf ár so kretangé, kérté téfnár so em ofé,

19 yéné yunjfan Ngánjánene ménde nufrotam.”

20 Féyo yémon yéknám kénaghkaf buk, ewawangoi

áumengégh méngo wan-jengégh árét a námnyoyéng si waitogh sifayan. Méinyotio árfene ghékfam téfandawét fá áumengégh méngo kénjún.

21 Fá si orayégh nufngoi yéfefaf, “Sénonjo yéné si efalo náyáto féfene áyárégh kénjún.”

22 Méinyotio korayawét yánemén frengégh si a sélngwélafé mer simén emormén yáne mbírbmírta njam nétoryéng. Yémofem namotayénd, “Yéné Josefene ambum yém?”

23 Yesum emndai fá, “Fémofem so tanangi yéné káfeté si tafaf, 'Jokté, fémyo káfrenda!' A Fémofem so kwémndangi, 'Tafrota yéna fenjo tesenan némé yénd náyárangém ndené fémo némé tafrote Kafenamén.’”

24 Yémon yasamngoi, “Efalo ewaufrotan, méinyotio Ngánjánene mat yátogh ár yau eumyoi yánjo méngotuot.

25 Yéndon fém mat eyátotan ndené kété tárfár kwiré tamorwén Israilén Elai-jane efghon, njam nu yau kafamndau nambio yunjéf a mbarmbar yafrotai ámb yunjéf. Kété táf káukáu nuyai yuwon.

26 Wénde Elaija yau yáfáretaménd ámb Jumén ároefaf, wénde kwirafaftro Jarefatét Sidon kénjún.

27 Kété tamorwén tárfár Is-railén yaufi ghéngan enjnéfé Elisane efghon, efe ámb yau mer témorwén Naamanro Siriamén.”

28 Méinyotio ár áumengégh méngo kénjún nékw ta-

morwén yéné sian njam
yiyárayénd

²⁹ Fá nékwafé nafghetaménd
yifnayénd tesenta, yerayénd
mband tunakéffaf ánde
mégotu témorwén, kétándmé
sái titawét yékwét.

³⁰ Wénde fá tiotau ár mérén
kénjumé a kété néngwanoi.

*Yesum ewifnam yaufi
mbérbér*

³¹ Féyo fá nuwanoi
kétán Káfenam tesen Galili
yu kénjún a Safatan ár
watamegh ewafngoi.

³² Fá tamorwén sélngwél
yáne watameghan, ménamén
yáne si waitogh témorwén
muyafé.

³³ Áumengégh méngon kété
témorwén ár tasérmboat
yaufi mbérbéram. Fá
nutnayéng minde tukén.

³⁴ “A! Fém némat ménde
ném téfefaf, Yesu Na-
jaretmén? Fém téfe
wasérmbohghét kéném?
Yénd mat wém fém efe
ném. Fém ném Ngánjánene
njúnnjúnofnar ár.”

³⁵ Yesum yarnam, “Métar
mé! Kéntor yá tambén.”
Féyo yaufi mbérbéram
ár yétarmái árfe ghékfan
a néngtoryéng yéfrangoi ár
wasérmbohghofnar.

³⁶ Ár méinyotio sélngwél
emormén a korayawét fáro,
“Némé watamegh yéné yém?
Muyafé a waftafé yémon
yaufi mbérbér ewitrote a
fá néngtonat!”

³⁷ A si yánemén marat
namndai kaka méngotuamé

*Yesum mer táyátotau tárfár
ár*

³⁸ Yesum yéfrangoi
áumengégh méngo a
nuwanoi kétán Saimonene
mégot. Saimone yánat
témorwén minde waftafé
enjne, a yémofem Yesu yam-
nendayénd yá wáutárgghét.

³⁹ Fá náwefnoi yáfaf a enjne
yémndai, “Kitér!” a yéfrangoi
minde waftafé enjneyam. Fá
nurtotam táf fété a yémon
njamke ewaneyam yéfeyot.

⁴⁰ Njam efogh ngironau,
árém tánémnjawét Yesuefap
méinyotio efe tamorwén
fénaté enjnefé, a ngángé
tafayongai yéfefaf, mer
káyátotawét.

⁴¹ Yaufi mbérbér
kétonawét tárfár ár tambén,
kutnawét, “Fém ném
Ngánjánene ambum!” Wénde
Yesum ekmboi fá siofnar,
ménamén fá mat tamorwén
ndené Keriso yém.

⁴² Faurghan Yesu nuwanoi
fanfne yuwot. Árém
téronjawét Yesu a njam
fá enmormén kétán ánde
Yesu témormén, yémofem
yékmboyénd fá ménát yau so
tafrangongai fá.

⁴³ Wénde yémon emndai,
“Yéndon so yaitotan mer si
Ngánjánene limánéghmén
ám tesenan, ménamén yénat
yénd wémáfaretam.”

⁴⁴ Mé fá témorwén si wait-
ogh áumengégh méngon Ju-
dian.

5

*Yesum emotai yánjo
fronde waitogh ár*

¹ Ámb efghon Yesu
témorwén Genesaret sau
téndon tákáyongérwén,

ár mérénafé tamorwén yarendayénd a Buk sifaf káyáretawét.

² Yémon ewinjeyai sómbio bout nu téndon, efrangeyayénd kété susi árem, efe tarwén yéfenjo net umbarghan.

³ Fá nuflai ámb boutan, árké témorwén Saimonene, yémndayéng bout witroghét kor némbnare. Féyo fá námjnói a ár watamegh ewafngoi bout kénjúta.

⁴ Njam yémon si ewifoi, Saimonefai norayai, "Sumbét tangérsa net a tanwam wagi-fot."

⁵ Saimoném yawangoi, "Watamegh ár, sémbár tombé tété násáfotam a némé ámb yau ernyangém. Wénde ménamén fém té kés noraya, yénd so wéngém net tanwaman."

⁶ Njam yémofem yafro-taménd némat té engémndai, yémofem ereindaménd tárfár wagif a yéfené net aftéraréghétro tamorwén.

⁷ Yénémamén yémofem engwaunyeyayénd yéfé fútarfet ámb boutot wáutárg hét, fá enmormén a sómbio boutan tawaflitawét minde tárfár wagif a olitoghétro tárwén.

⁸ Njam Saimon Fitam yijnói yéné, yémon yáwefnoi Yesue budme a norayai, "Nguwano ta tambén, Yuré, yénd wém yaufiyamafé ár!"

⁹ Fá a méinyotio yáne wáutárégh ár yéné wagif arnyéghmén sélngwél emormén,

¹⁰ ndenéyameyo wéi Jems a Jon, Jebedienne ambum a

Saimonene fútaréf.

Yesu norayai Saimonefai, "Yau férfér ném. Sénonjo yénandmé fém so ném ár tárfár rényégh ár."

¹¹ Yémofem yéfenjo bout tunat engwimndangeyayénd a méinyotio rokar eureyayénd yéngwaitoyénd fá.

Yesum mer yiyátoi yaufi ghéngan enjnéfé ár

¹² Njamandio Yesu témorwén ámb tesenan, ámb ár yaufi ghéngan enjnéfé témorwén. Yémo njam Yesu yijnói, fá yáne sáfe nuyai mbandot a yamnendai, "Yuré, fém njam ménde ném, fémon mer kwiyáto yénd."

¹³ Yesum ngángé ewatembai a yiyánjai ár a norayai, "Yénd ménde fété wém. So mer ném!" A táf fété yaufi ghéngan enjneyam yéfrangoi.

¹⁴ Yesum yémndai fá, "Ende yau taufro, téu nguwano, kauyafo fémyo ghéngén wárogh téfnárafefai a ghéngén taram némé Mosesene nákan noraye frengéghmén ánde árem so kémwinjongi ndené fene ghéngan mer té namndé."

¹⁵ Wénde si yánemén marat náyátoi. Ár tárfár tanmorwén áyárg hét yáfai a tárfár frengégham tarsau enjne téfnar.

¹⁶ Wénde Yesu túmén kitérbongai métar sifayat Ngánjánafé oraíghét.

Yesum mer yiyátoi akényégh ár

¹⁷ Ámb efghon njamandio Yesum tawatametau, Farasi

ár a nák watamegh ár, efe té enmormén fénaté méngotuta Galili yumén, Judiamén a Jerusalemén tamorangérwén. Yurane wafté kété témorwén ménát enjne téfnár frengéghét.

18 Ámb árém térsawét aknyégh ár yame sutafé yéta résaghét ténggrametawét kétán méngot Yesuene sáfrére kémghét.

19 Wénde yémofem yau ámb end yinjoyénd ménamén ár tárfármén, yénémamén tarmbotawét méngo sémsot tukét, a kend enendayénd némbne fénemé ángéghe tewénawét ár néndkfot Yesuene sáfrére.

20 Njam Yesum ewawinjoini yéfene ndimbal mwiché, fá norayai, "Fútar, fene yaufi té wawalinda."

21 Farasi ár a nák watamegh ár mwiché tawaitotawét yéfenjomén, "Efe yéné ár yém wanyogh si kés noraye? Efe yaufi so tawalindangé wénde Ngánjánamro?"

22 Yesu mat té náyátoi fá némé kemnawét a emotai, "Fém némamén nemnati féfene tikfan?"

23 Árkéméné áfrátaye yém sái korayangén, 'Fene yaufi sem wawalingéghkaf em,' o sái korayangén, 'Kokai a kuano?'

24 Wénde fém mat so em ndené Ároene Ambum muyafé yém yéné mbandan ménát yaufi wawalingéghét." Fá norayai akényégh aroefaf, "Yéndon némndetan fém, kokai, tané fenjo yame a kuano méngot."

25 Táfandio fá fété nénokayoi yéfe sáfrére, yékafai némayan té tékmangérwén a néngwanoi méngot Ngánján ténguwetau.

26 Méinyotio ár sélngwél emormén a Ngánjánoe áuwégh tawangotawét. Fá Ngánján férféram ewafoi a norayayénd. "Yéndfem tété efandam sélngwélafé yam sénonjo!"

Yesum yékafai Lefi

27 Yéné soramé, Yesu néngwanoi a yinjoini manikafégh ár yétkwén Lefi témorangérwén manikafégh sifayan. Yesum yémndai fá, "Kwénmaito yénd."

28 A Lefi nokayoi, efrangoi méinyotio rokar a yáitoi fá.

29 Kétándmé Lefim ndimbal téménd néusénam Yesueyot yánjo méngon, a ndimbal mérén manikafégh ár a ámb kés em njamke tánétawét yémáfé.

30 Wénde Farasi ár a nák watamegh ár káwatarnawét yáne waitogh árfefaf, "Némamén fémofem enetati njamke a nu manikafégh árfé a yaufiyam wafrogh árfé?"

31 Yesum ewawangoi, "Yau mer árém njokté yarawetat wénde enjne téfnáramro."

32 Yénd yau mbarkánd ár moghét wénmormén, wénde yaufiyam ár wengoghét."

Yesu yémotayénd awafarmanéghmén

33 Yémofem norayayénd yáfaf, "Jonene waitogh ár túmén awafarmanéghan a Ngánjánafé oraighan em a

wéi ndeneyameyo Farasi árfene waitogh ár, wénde fene sem njamke a nu néneyanro em."

³⁴ Yesum ewawangoi, "Féyotaro fémo fem so taméindangi awerégh ároene wan téfnár awafarmanéghét njamandio yémafé em?"

³⁵ Wénde efogh yéna yéném njam awerégh ár so nguwanongé yéfe también, yéné efghon fá so nawa-farmetat."

³⁶ Yesum tawaufrotau yéné rengerenge si, "Emo yau so tétirarngé totér sáláméta mbékwbékwot tékayongé namghét tándáwár sálámeyan. Njam yémon yafrota, yémo so tétirarngé totér sáláme, a yau so kat-mangé tándáwár sálámeyan."

³⁷ A emon yau so yararoté totér wéri nu tándáwár wéri nu ndimbayan. Njam yémon yafrota, totér wéri nu so tétembarngé a taghnangé wéri nu ndimbé, wéri nu so nasune a wéri nu ndimbé so taghnangé.

³⁸ Yau, totér wéri nu fété so yararote totér wéri nu ndimbat.

³⁹ A yau efe ámb tándáwár wéri nu néne soramé wéi ménde so yéngém totrot, ménamén fá ndené noraye, "Tándáwár siyém merfifi."

6

Safatoe Yuré

¹ Ámb Safatan Yesu tiotau mbwe ndawan, a yánjo waitogh árémb ámb wén mbwe kafégh ewafngoyénd, yéfenjo

ngángaye tasénawét mbwe a tánetawét.

² Ámb Farasi árémb yémotayénd, "Némamén fémo ná k érafne Safatan?"

³ Yesum ewawangoi yéfeyot, "Fémofem yau yaftaménd némé Deifidém tafrotau njam fá a yánjo mérnafé siogh tamorwén?"

⁴ Fá nélawai Ngánjánene méngot, a yékafai frengéghkaf féscaf flawé, yémon enetam árké ná k témorwén yéfe ghéngén wároggh árfetro néné. A yémon wéi ewaramai ámb yánjo mérnat."

⁵ Yesu norayai yéfefaf, "Ároene Ambum siyém Safatoe Yuré."

⁶ Ámb Safatan fá nénguwanoi áumengégh méngo kénjút a watamegh ewafngoi, a ár kété témorwén endene también ngángé akényégh áre tamorwén.

⁷ Farasi ár a ná k watamegh árémb téfén tronjawét Yesue éwighét, féyo yémofem ghékéf tafayotawét ménát yémon ámb frengégh ásáfogh kar so tawafrotau Safatan.

⁸ Wénde Yesu mat ná yátoio yéfene mwithé némé kem-nawét a norayai ngángé aknyégh ároefaf, "Kunjé a kokai méinyotio ár safan." Féyo fá nunjai a nokayoi kété.

⁹ Féyo Yesu norayai yéfefaf, "Yéndo emotan fém, árkéméné yém ná k Safatan: mer wafroghét o yaufi wafroghét, ghérsé wanjarghét o wirorghét?"

¹⁰ Yémon ghékfe fá tafandau méinyotio, a norayai

ároefef, “Fenjo ngángé tásáfo.” Akényégh árom yafrotam ndené, a yáne ngángé táf mer namndai.

¹¹ Wénde fá tamorwén nékwafé a warunyégh yafn-goyénd yéfene kénjúnro némé so tafrotawét Yesuefaf.

12 Yesuene muyafé ár

¹² Ámb efghon Yesu néngwanoi mband tunakéf téndot Ngánjánafé oraighét, a korayau Ngánjánefaf sémbár tombé faurghétio.

¹³ Njam akw efawéryéng, yémon emotai yánjo wait-ogh ár ewaferyéng 12ro, emo yéfé yétkwén ewaramai yánjo muyafé árét,

¹⁴ Saimon ende yétkwén yaramai Fité, yánngén Endru, Jems, Jon, Filif, Batolome,

¹⁵ Metyu, Tomas, Jems Alfesene ambum, Saimon efe ménde témorwén ndené Ju ár so kawanjetawét fáyo yau Rom waftayan,

¹⁶ Judas Jemsene ambum, Judas Iskariot efe namndai sén téfnár.

Frengégh a tékrát

¹⁷ Fá Yesufé nénéworyénd tunakéfta a nokayoyénd fafat sifayan. Tárfár Yesuene wait-ogh ár kété tamorwén a tárfár wéi enmormén Judiamén, ndenáyo Jerusalem, Taire a Sidon arakaf téndomén,

¹⁸ efe té enmormén si áyárg hét yáfaf a yéfene en-jneta mer yátoghét. Efe yaufi mbérbéram tawasérmbotau mer náyátoyénd,

¹⁹ a méinyotio árém yéta yanjaghét trametawét fá, ménamén wafté ngétonau Yesueta a mer ngáyátotawét.

²⁰ Yémon tafandau yánjo waitogh ár a norayai, “Frengégh yém féfeyot efe em yauyau,

ménamén féfeyot siyém Ngánjánene limánégh.

²¹ Frengégh yém féfeyot efe em siogh sénonjo, ménamén fém so em remngoghkaf.

Frengégh yém féfeyot efe ye nendat sénonjo, ménamén fém so em fénan.

²² Frengégh yém féfeyot njam árém méndméndat efandat,

njam árém ekarotat fém a ewasalitát, a ekenat fém emndetat yaufi mbérbéram em,

ménamén Ároene Am-bummén.

²³ “Áuwégh yém yéné efghon a ermángégh áuwéghafé, ménamén fene fai siyém ndimbal njafaran. Ndenýameyo yéfene ákifem takarotawét Ngánjánene mat yátogh ár.

²⁴ “Wénde tékrát yém féfeyot efe em wemár, ménamén fém té tamorwén áfrát ghérsaye.

²⁵ Tékrát yém féfeyot efe rem-ngoghkaf sénonjo em, ménamén fém siogh so engém.

Tékrát yém féfeyot efe em fénan sénonjo, ménamén fém so em ghérghérsisayan a yeyan.

26 Nderé mámáfi so yém
féfeyot njam méinyotio
árém norayat mer si
féfenemén
ndenáye yéfene ákifem
tamndetawét unyégh
mat yátogh ár.

Euwetati mék téfnár

27 “Wénde yéndon emnde-
tan fém emofem wiyáretat
yénd: Féfene mék téfnár
euwetati, mer ewawafrotati
yéfeyot emofem méndméndat
efandat fém.

28 Efrendati fá emofem
ewafángotat fém, Ngánjánafé
orayégh yéfeyot emofem
ekenat féfe.

29 Njam ámb árém fétkaman
kénésmangé, kawengo wéi
witmé yáfaf. Njam ámb
árém kémawanangé fene
sénjté sodé, yau táf tékmo
téngéumyo a ámb sodé
téngwaram.

30 Ewarameta méinyotio
árét emofem némamnendat
fém, emo njam kémawanangé
fene némé yém, yau táf tango.

31 Ámb árét ewafrotati fene
méndefé némé em árfeyot
wénde so némawafrotat.

32 Njam féfem euwetati
fá emofem fém némuwetat,
némamén féfem frengégh
so tanangi? Ndenéyameyo
yaufiyam árém euwetat
emofem fá euwetat.

33 A njam féfem
ewawafrotati mer yéfeyotro
efe mer em féfefaf, némamén
féfem frengégh so
tanangi? Ndené yam yau-
fiyam árém yéné ewafrotat.

34 A njam fém méghmégh
em yéfefaf kétamé emofem
fai so kémawangongi,

némamén féfem frengégh
so tanangi? Ndenéyameyo
yaufiyam árém méghméghafé
so némanjetat fai wangoghét.

35 Wénde euwetati féfene
mek téfnár, mer ewawafro-
tati yéfeyot, yau nawanjetati
fai wangoghétro. Féyo féfene
fai so yém ndimbal, a fém
so em Minde tuk Ngánjánene
Ambum, ménamén fá siyém
mer yéfefaf kánjo si emofem
yau yawangotat a em yau-
fian.

36 Aem ghérghérsisafé,
ndené fété Féferafé ghérghérsisafé
kés yém.

Wayamngogh ámb ár

37 “Árfene yaufi yau ewaf-
tati ménamén Ngánjánam
féfene yaufi yau so ewafte. Ár
yau ewafalngotati emndetati
ndené yaufiyamafé em
ménamén yau wéi fém so
ewafalngotat. Tawawalin-
dangé yéfene yaufimén, a
féfene so wéi fá tawawalin-
dangé.

38 Ramégh ámb árét ménát
Ngánjánam féfe wéi so
tawaramangé. Féfem
njam yéné yam yafrotati
so ewinjetati tárfár, so ewa-
ramete kétán féfene ngángé
afoghare so ewam a nasunat.
Nderé tárfár féfem njam
ewarametati, ndenéyameyo
féfe so ewaramete.”

39 Yesum tawaufrotau
yéné rengerenge si, “Féyotaro
kwékwéf árém so yémnje
kwékwéf ár? Wét yau so
kélawend yékwét?

40 Waitogh árém yau so
taindangi yéfene watamegh
ár, wénde efe njam

ewatametat méinyotio yam, fá so em ndenáyo yéfene watamegh ár.

41 “Nénamén fémo yéfande fe fútarene ghékéf fémégh a yau nofande wén ténj féfenjo ghékfan?

42 Ndernáye fémo so fe fútar témnde, 'Fútar, kwumyo yénd fene ghékéf fémégh utorghét,' táf yéfande wén ténj fenjo ghékfan? Fém unyégh ár, fronde tutor wén ténj fenjo ghékfan, fém táf so kéreta kwayaghayan fe fútarene ghékéf fémégh utorghét.

Wén a yáne mbwe

43 “Mer wénam yau efune yaufi mbwe, yaufi wénam yau efune mer mbwe.

44 Méinyotio wén so tawayamngo yéfenjo mbweyan. Árem yau so ekafetat wiwi kétándmé féfta o ás kétándmé mbita.

45 Mer árom efune meryam mer tikéfta, a wéi ndenáyameyo yaufi árom yaufiyam efune yaufi tikéfta. Tikfan némé afoghare yém yéné noraye.

Sómbio méngo ramégh ár

46 “Nénamén wét yénd wémndetati 'Yuré, Yuré,' a yau ewafrotati ndenáye yéndon némé norayan?

47 Yéndon so safén tékman fá nderé safot néréte efe tafaf yéném tane si áyárg hét a wafroghan yékmete.

48 Fá siyém ndenanit méngo ramégh ár, emo kénkam yétanam a wíman méngo yeitam. Njam

kéfér nénengoi, méngo yéta yutaryéng, wénde yau yésámbnetai, ménamén sotafé raméghmén tétnongérwén.

49 Wénde emon njam tane si náyáreta a yau ekmete wafroghyaman, ndenanit yéné ár yém emo méngo yeitam faru mbandan. Njam kéfram yutaryéng yéné méngo, yiroryéng ambino.”

7

Rom fiyaré sénko ároene ndimbal mwithé

1 Yesum njam si ewifoi árét, fá nuwanói Káfenamét.

2 Rom fiyaré sénko ároene faiofnar ásáfogh ár, efe tutémndawét ndimbal kéraýe, yéné ár enjne témorwén a kaka témorwén krotro.

3 Rom fiyaré sénko ár náyárai Yesuenemén, yémo ewáfáretam Ju ndimbal ár yamnendai Yesu álighét enjne téfnárfaf frengéghét.

4 Njam fá nenuwanoyénd Yesuefaf, féyo yam-nendayénd, “Yéné árom nénémnde álighét fém yá frengéghét,”

5 ménamén yémon yuwe-tam téfene ndimbal yu a áumengégh méngo yeitam téfeyot.

6 Féyo Yesuf nuwanoyénd yémafé.

Fá nayuofnar néngaflayénd méngota táf Rom fiyaré sénko árom njam ewáfáretam yá fútaréf yáfaf siot, “Yuré, mwithayan yau nuita fém. Yéndon yau so fém kénémndan tane méngo

álighét ménamén yénd wém yaufiyam ár.

⁷ Yéné téfnan yénd yau mer kafandan sái kwénmorwén fefaf. Wénde mé siro koraya táf tane faiofnar ásáfogh ár mer so káyátongé.

⁸ Yénd yéndio wém muyayan, fiyaré em tane mbanmbanan. Yéndon némat tafaretangén yénat, 'Kuwano,' so kuwanongé. Yénat njam tafaretangén 'kénaf,' a fá so yéném a njam tafaretangén tane faiofnar ásáfogh ár, 'Yéné tafrota,' a yémon so yafrote."

⁹ Njam Yesum náyarai sélngwélafé si yá también, a fá nawengoi kétán ár mérénaf táitotawét, "Yéndo emndetan fém, yéndon yau yinjon ndené ndimbal mwiché Israil yuwon."

¹⁰ Táf ár nénangoyénd méngot a yinjoyénd faiofnar ásáfogh ár merro.

Yesum yanoi kwirane am-bum

¹¹ Ámb efghon Yesuf nuwanoyénd yánjo waitogh árfé a ár mérnafé kétán tesen yétkwén Nain.

¹² Fá njam kaka ufarghétro témorwén tesen sésafnef, yémofem yinjoyénd kwirane féfét ambum kér fu ténérsawét, a tesenmén ár mérnafé tamorwén.

¹³ Yuram njam amaf yin-joi, fá ghérghérsisayam yifoi amafoefaf a yémndai, "Yau nenda."

¹⁴ Kaka nitroi taté yiyánjai, fá emofem ténérsawét nokayoyénd. Fá norayai, "Tot

ambum, yéndon némndetan, kano!"

¹⁵ Kér ambum nanoyéng námnoi a si nufngoi. Yesum yéngramai yatmafaf.

¹⁶ Fá sélngwél emormén a soramé áuwégh nufngoyénd a norayayénd, "Ndimbal Ngánjánene mat yátogh ár té nufar téfefaf. Ngánján té nufar yánjo ár wáutárg hét."

¹⁷ Yéné si marat náyátoi Yesuenemén Judia yuwon a ámb yu kaka kés tamorwén.

Yesu a Jon walitogh ár

¹⁸ Jonene waitogh árem yaufroyénd yá yéné yammén. Joném sómbio emotangeyai,

¹⁹ yémon sómbio ár ewa-fareméng Yurafaf moghét, "Fém yénéf ném efe kéném, o so néngawanjetam ámb ároe?"

²⁰ Sómbio ár njam enérmén Yesuef, fá korayangénd, "Jon walitogh árem tanma-farwe fefaf moghét. 'Fém yénéf ném efe kéném o so néngawanjetam ámb ároe?'"

²¹ Ámb mer efghon Yesum tárfár ár efe fénataye en-jnefé tanmorwén a yaufi mbérbérafé mer táyátotau, a éregh ár náyátoyénd efe ghékéfé kwéfwéfé tamorwén.

²² Féyo yémo ewawangeyai si résagh árfet, "Ngangend a taulfrend Jone némé fémofem tafandé a fénáyaret. Kwéfwéfé ár éregh ár káyátotawét, yaufi kafkaf téfnár áligh ár náyátoyénd, yaufi ghéngan téfnár mer náyátoyénd, téngan méngu áyáregh ár náyátoyénd, kér

téfnár kanotawét, a yauyau áré mer si tawawaitotawét.

²³ Frengégh ár yénéf em efe yau nékmbotat efalo yátoghét tafaf."

²⁴ Yéné soramé Jonene si résagh ár nuwaneyayénd, Yesum si yérnyai árfefaf Jonenemén, "Fém némé fandaghét néngtor fanfne yuwot? Yéné tombé yus mbormboram kés efnje?

²⁵ Yau njam, némé fandaghét fém néngtor? Ár takayongérwén mer sáláme umaneghkaf? Yau, efe tawongérwén mer sáláme a efe tamorwén sotafé mer rokarafé warsagh ár sifayan fá tamorwén.

²⁶ Wénde némé fandaghét fém néngtor? Ngánjánene mat yátogh ár? O, yéndon némndetan, fá ewainde méinyotio ámb Ngánjánene mat yátogh ár.

²⁷ Yéné fiyém endenemén yéfarotaménd:

'Yéndon so yéngwáfáretan fronde si résagh ár, emon so fene end yéfrende."

²⁸ Yesu kor norayai, "Yéndon emndetan, Jon walitogh árom ewainde méinyotio ár efe náráftat yéné mband maratan. Wénde efe yém némbnar ambumnit Ngánjánene limánégghan, yémo so taindangé Jon."

²⁹ Yesuene si njam náyárayénd, méinyotio ár, kété tawafnyangérwén mani kafégh ár, mat namndayénd ndené Ngánjánene yam

siyém efalo, ménamén Joném té tawawaitotau.

³⁰ Wénde Farasi ár a nákwatamegh árem yékenayénd Ngánjánene ménde yéfendio, ménamén fá nakenayénd Joném sái tawalitotau.

³¹ "Némafaf yéndo so yétémndan yéné árfenemén? Némanit fá em?

³² Ndenanit em ambumtértér yénau emorang rokar térarégh sifayan a fárofáro námotat, "Yénd nambnam sifraféré feyot,

a fém yau neremndé Yénd neremndam ghérghérsisafé kermén wagh, a fém yau nende.'

³³ "Jon walitogh ár yénmormén, njamke a wéri nu yau tánetau, a fém norayati, 'Fá yaufi mbérmberafé yém.'

³⁴ Ároene Ambum yénmormén, njamke a nu nénet, a fém norayati, 'Yéna yém amanjarégh ár a wéri nu nénero, mani kafégh ár a yaufi árfene fútar.'

³⁵ Káfeté mwighe siyém mbarkánd yiyátotat méinyotio yáne waitogh árem."

Yesu yéfagharyéng yau-fiyam kér ro amafom

³⁶ Ámb Farasi ároene waráuwégh yénmormén Yesueyot séite njamket, fá néngwanoi kétán Farasi ároene méngot námnoj nénet.

³⁷ Ámb amaf efe témorangérwén yaufi ghérsayan yéné tesenan mat náyátoi ndené Yesum njamke tánetau ámb Farasi ároene

méngon, yéné amafom yénersam séfkwénafé mer wimafé wékwér,

³⁸ amaf nokayoi yá sémta Yesuene kaffakot a niyai yáfaf, yáne yengam kuitawét Yesuene kaffakot. Yémon wányányogh yawafngoi yánjo séfe, a esnetai a yawasuryéng mer wimafé wékwére.

³⁹ Njam yéné Farasi árom yinjo yéné yam, fá norayai yánjo kénjún, “Yéné ár njam Ngánjánene mat yátogh ár yém, fá mat té yém emo fá yiyanje a nderé sáfot amaf yéné yém, fá siyém yaufiya-mafé amaf.”

⁴⁰ Yesum yawangoi, “Saimon, yéndon ámb si so kémaufron.” Yémo korayangé, “Kwaufro, watamegh ár.”

⁴¹ “Sómbio árét mani ewarameyai maniafé áré, ámb ároe 5,000 kina, ámb ároe 500 kina.

⁴² Sómbio ár maniofnar namndeyayénd wangoghét, féyo yémo mwithafnar ewawaineyai. Emo so minde méndefé yéfande?”

⁴³ Saimon nuwangoi, “Yénd ndené nemnan endene ndimbal fai mwithafnar yawitam.”

Yesum yémndai, “Fémo mer nuwango.”

⁴⁴ Féyo fá nawengoi amafoe també a yémndai Saimon, “Té yéfande yéné amaf? Yénd njam kwéném fene méngot, fémo yau nu waram tane kaffak umbarghét, wénde amafom yengam fétre kwaramete a tawaine yánjo séfe.

⁴⁵ Fémo yau wésneta, wénde yéné amafamro, kétándmayo yénd nélawan, yau fá nékmba tane kaffak séneghan ta umyoghét.

⁴⁶ Fémo yau yéfaí oil tane sénkoyan ta umyoghét, wénde amafom mer wimafé wékwér yasuryéng tane kaffakan.

⁴⁷ Yénémamén nde yéndon némaufrotan fe, yéné amafoene tárfár yaufi té yawalindangén, ménamén minde uwéghafé téfandau. Wénde emon njam ewawalinde némbne kuya-fongé némbnar uwéghafé wéi ndenáyo.”

⁴⁸ Féyo Yesum yémndai amaf, “Fene yaufi té némawalindangén.”

⁴⁹ Ámb wan téfnár si nufngoyénd yéfene kénjúnro, “Efe yéné yém emo yaufi tawainangé?”

⁵⁰ Yesum yawangoi amafoe, “Fene ndimbal mwithayam té némanjar, nguano mere a némor.”

8

Ndau téfnárane ren-gerenge si

¹ Yéné soramé, Yesu karen-dau tesenamé a méngotuamé, mer si téngwaitotau Ngánján limánéghmén. 12ro tamorwén yémafé,

² ámb amaf tamorwén efe mer eyátoi yaufi mbérbmberafé a enjnéfé, Meri Makdalin ende també 7 yaufi mbérbmber néntoryénd.

³ Erodene méngo wan-jengégh ár Kusa, yáne amaf

Joana, Susana f a amaf tárfár. Yéné amafém tawáutánwét yéfenjo rokare.

4 Njamandio tárfár ár káumendawét Yesuefáf fénatafénaté tesenta, yémon rengerenge si tawaitotau:

5 “Ndau téfnár nuwanói yánjo wén mbwe taranégghét. Njam yémon téngtarnau, ámb nuyáyénd téndomé, yéné tatumndawét kafe, a menam tánetafawét.

6 Ámb nuyáyénd wímafé mbandan, njam kanotawét, kér emormén ménamén nuof-narmén.

7 Ámb mbwe nuyáyénd wétwét sifayan wétwétam njangénjangén eyátóyénd anoghan.

8 Ámb mbwe nuyáyénd mer mbandot. Kanotawét a nafóyénd kwéki 100 mindefifi tárfár ndené kés eitaménd.” Fá njam norayai yéné, yémon emndai, “Fá efe njam ténganafé em áyárgghét, fá so káyárangei.”

9 Yáne waitogh árem yémotayénd yéné rengerenge fifi némé yém.

10 Yémon emndai, “Ngánjánam yuyafote féfe fronde némé yau tauyafotau Ngánján limánégghémén, wénde ámb árét yéndon norayan rengerenge sie, ménát,

“Ghéke so yéfandat, wénde yau so tinjongi, so náyáretat, wénde yau so tayamngongi.”

11 Rengerengeyoene fifi siyém: Mbwe siyém Buk si.

12 Áyáreggh ár efe em endmé fá em, féyo Sáifer kénwanongé yéfene tikéfta si orot, ménát yémofem yau so efalo tiyátongi a kawanjarngi.

13 Yéné wímafé mbandan fá em emofem si tanangi áuwégghafé njam yémofem náyáretat, wénde fá yénéf em sérémbofnar. Yéfene efalo yiyátogh siyém tekofnar, wénde ufogh efghon fá kuyangi.

14 Árké mbwe nuyáyénd wétwét sifayan, fá esérbéne efe náyáretat, wénde fá méghmégh em tárfár rokarmén ménát so em wemár yéfene ghérsayan, a yéfene ndimbal mwigghé yau kénamndangi muyafé.

15 Wénde árké mbwe mer mbandot nuyáyénd fá esérbéne efe em mer a efalo ár tikfan, efe náyáretat si, yarawenat wafroghyamot yéketat a ámb mbwe nafotat.

Rengerenge si kwayaghamén

16 “Árom yau lambefé korongé tétnongé sin kénjún o tékmangé yáf mbanmbanan. Wénde yémon so téfayongé kitarékitarayan.

17 Warambnoghe némé yém so tinjongi, a némé ténoghe yém safét so kak-mangi.

18 Kor fété ndernáye fém náyárete. Efe ár rokarafé em yéfe minde fifi so tawaramangé, wénde endefene yau ewam, a nemnat ndené tane féyotaro em so tawakawangé.”

Yesue yátmé a yánngnéf

¹⁹ Yesue yátmé a yanngnéf enmormén yá fandaghét, wénde ménamén ár tárfár tamorwén, fá yau kaka tamorwén yáfaf.

²⁰ Ámb árom yaufroi yá, “Fene amé a fenngnéf kétándmé ewakai safén, nawanjetat fe fandaghét.”

²¹ Yesum ewawangoi, “Tane amé a nénngnéf fá em efe náyáretat Ngánjánene si a wafroghyaman ekmetat.”

Yesum yékmboi ndimbal mbormbor

²² Ámb efghon Yesum emndai yánjo waitogh ár, “Kuwanongém sawot kéfémangém witmé karéf.” Féyo fá nuflitaménd boutan nuwanoyénd.

²³ Njamandio fá karayawét, Yesu nakmai. Ndimbal mbormboram eutfoi sawan, féyo bout táfandio olitoghétro témorwén, fá tamorwén ndimbal kértayan.

²⁴ Waitogh ár naflayénd yanoyénd fá, nutnayénd, “Yuré, Yuré, yénd yéném olitoghétro!”

Fá nanoyéng ekmbeyai mbormbor a sof. Táf fété ndimbal mbormbor nékmboyéng méinyotio métar namndai.

²⁵ Yémo emndai yánjo waitogh ár, “Ánde yém féfene ndimbal mwighé?”

Waitogh ár férfér a sélngwél emormén, fáro yémndayénd, “Efe fá yém? Njam fá korayangé mbormbor a sofam tiyárange fá!”

Yesum mer yiyátoi yaufi mbérmbérafé ár

²⁶ Fá nufaryénd Gerasenes yuwot, árké yém witmé karéf kétamé Galili yu.

²⁷ Yesum njam karkaf eyai, yaufi mbérmbérafé árom yéfangoi. Teke yéné ár yau sáláme tawongérwén a yau témorangérwén méngon, wénde mbéwé sifayan.

²⁸ Njam Yesu yinjo, fá nutnai a nuyai yáne karkafot, nutnam tukén, “Fém némé mende ném tafaf, Yesu, Minde Tukén Ngánjánene ambum? Yéndon némamnendan, yau tékrátan kwékém!”

²⁹ Ménamén Yesum yémndai yaufi mbérmbérafé étorghét ároe tambén. Túcén yaufi mbérmbéram tusérmbotawét a árem yum-betaménd ngángayan a karkafan wambégh mban-mbanan témorwén, yémon etiaryéng sein a yaufi mbérmbéram yalimai fanfne yuwot.

³⁰ Yesum yémotai, “Fene yétkwén efe yém?”

Yémo yawangoi, “Tárfár” ménamén tárfár yaufi mbérmbérafé té engmormén yáfaf.

³¹ A yémofem yammen-dayénd fá férghe, “Yénd yau so yéngém kétán kémboghofnar yékwét.”

³² Tárfár mérén kimb taménjyawét mband tunakéf téndon. Yaufi mbérmbéram yamnendayénd Yesu ménát élaughét yéfefaf féyo wafté ewaramai.

33 Njam yaufi mbérbér nétoryénd ártá, fá nélawayénd kimbafefaf, a néngengoyénd ngewonawét sawot a kolidatawét.

34 Njam kimb wanjengégh téfnáram yinjoyénd némé yam kufrotau, fá nétonaménd a nafroyénd yéné tesenan a witmé karéf yuta.

35 A nuwanoyénd fandaghét némé kufrotau. Fá njam engmorménd kétán Yesuefaf, yémofem yinjoyénd ár ende tambén yaufi mbérbér ewifnam témorangérwén Yesuene kafkaffaf. A umaneghkaf témorwén a mer mwithghafé. Wénde fá férfér tamorwén.

36 Yémofem efe yinjoyénd ewafroyénd árét ndernáye yaufi mbérbér wasérboghkaf ár mer namndai.

37 Kétamé Gerasenes méinyotio árém Yesu yamndayénd sái tafrangongai, ménamén fá férféram ewifoi. Féyo fá boutan nuflayénd álighét.

38 Yéné ár kétádmé ende tambén yaufi mbérbér tawifnau, yémon yamndai Yesu yémáfé álighét, wénde Yesum yéngwatembai ndené siafé,

39 “Ngangota méngotuot a tawaufro nderé ndimbal Ngánjánam kémawafrote feyot.” Féyo ár nuwanoi, a kafrotau tesenamé nderé ndimbal Yesum yawafrotam yáyot.

40 Yesu njam néngangotam, ár ménam yumyoyénd, ménamén yémofem méghméghafé tanjetawét.

41 Ár yétkwén Jairus, wáwefnogh méngo ndimbal ár yénmormén a nénuyai Yesuene kafkafot, yamndai álighét yánjo méngot

42 ménamén yáne féfét mérés, 12 yunjéf krotro témorwén.

Njam Yesu néndkfan néngayatoi, tárfár árém téngsotawét fá.

43 A amafkété témorwén efe férék kertau 12 yunjéf, wénde emon yau yérendai.

44 Fá sémta yénmormén a yiyánjai Yesuene sáláme fétfétro férék táf nékmbói.

45 Yesu namotai, “Emo wiyánja?”

Njam fá méinyotio nawanyotayénd, Fité norayai, “Yuré, ár ménam némarendangi a néngsotat fém.”

46 Wénde Yesu norayai, “Ámb árom té wiyánja. Yénd mat náyáton wafté té néngférém ta tambén.”

47 Njam amaf yénmormén fandaghofnar a mat siofnar, férérafé ténmorwén nénuyai yáne kafkafot. Méinyotio árfene sáfréré, yémon yémndai némamén yémon yiyánjai a ndernáye fá táfandio frengégham yanai.

48 Ndenaye Yesum yémdayéng, “Mérés, fenjo ndimbal mwithghayam mer niyáto. Kuwano mer so ném.”

49 Njamandio Yesu mé korayau, ámb ár yénmormén Jairusene méngota, efe

Kér mérés a enjnéfé amaf

témormén áumengégh méngo ndimbal ár. Yémon yémndai, “Fene mérés kér tém. Yau yawérsota watamegh ár nde naye.”

⁵⁰ Yesu njam náyarai yéné, fá yémndai Jairus, “Yau férfér ném. Efalo tiyáto a so mer káyátongé.”

⁵¹ Njam fá nufaryéng Jairusene méngot, yémon yau efe yumyoi yémafé álighét fáro Fité, Jon, Jems a ambumoe yárefé a yátmé.

⁵² Njamandio méinyotio ár kendawét a kutnawét ghérghérsisé tamorwén yáfaf. Yesum emndayai, “Yau nendati, yau kér tém wénde kémégh yékém.”

⁵³ Yémofem turtawét ménamén fá mat tamorwén ndené kér tém.

⁵⁴ Wénde yerayéng ngángayan a yémndai, “Tane ambum, kano!”

⁵⁵ Yáne mbérbér nénangoi, táfandio nénokayoi. Féyo Yesum emndai njamke taraménd nénet.

⁵⁶ Yárefaf sélingwél emormén, wénde Yesum emndayéng yau nafrotati némé kufrote.

9

Yesum ewatembai 12 waitogh ár

¹ Ámb efghon Yesum eumendai yáne 12 waitogh ár mérne a ewarametam wafté a muyé ménát yaufi mbérbér étorghét a enjneta mer yátoghét.

² A fá ewáfáretai Ngánjánene limánéghmén

si waitoghét a enjne téfnár frengéghét

³ Yémon emndai, “Némé yau álighan tawanangi-yau wétu, yau yáf, yau njamke, yau mani, yau ámb awalogh sáláme.

⁴ Árké méngo njam kélawangi, kétémiya emor kétánotio yéné tesen téfrangongi.

⁵ Árém yau njam taumyongi, karkaf ngwérméng tasénangi táf ténfrangongi yéfene tesen, awéfarogh so yém yéfeyot njam Ngánjánene nékw kufarngé ménamén yáne si yékenayénd.”

⁶ Féyo fá náfrendaménd a tayotau méinyotio méngotuamé, Ngánjánene mer si táitotawét a ár tangéfrendawét méinyotio sifayan.

⁷ Erod limánégh ár náyarai méinyotio némé kufrotawét. A fá kéwérsotawét ménamén ámb korayawét, “Yéné siyém Jon kér también nénano,”

⁸ ámb kemnawét, “Elaija nufar,” a ámb kemnawét nde ámb tándáwár Ngánjánene mat yátogh ár nénango ghérsat.

⁹ Wénde Erod norayai, “Yéndon emndayén Jonene sénko néfghét. Efe yéné yém yénd tárfár si náyáretan yánemén?” A fá ménde témorwén sái tinjongai Yesu.

Yesum emanjnam 5,000 ár

¹⁰ Njam Yesuene muyafé ár nénangoyénd, yémofem nafroyénd Yesuefaf némé

tawafrotawét. Yémon engwasroi a fá néngwanoi enaghét tesen yétkwén Bet-saidat.

11 Wénde tárfár ár mat náyátóyénd yénémamén a yaitoyénd fá. Yémon eumyoi a emndayeng Ngánjánene limánéghmén a efrendayéng fá efe frengégh ménde tamorwén.

12 Seitefifi 12 waitogh ár enmormén Yesuefaf a yémndayénd, “Tawafarna ár mérén, fá so néngangotat kaka méngotuot a téndo yuwot ménát njamke a kémégh sifayat áronjaghét, ménamén yénd yéném yauyau sifayan.”

13 Yémon ewawangoi, “Fémofem némndafi tawaramangi nénet yéfeyot.”

Yémofem yawangoyénd, “Téfe em 5 féscaf flawé a sómbio wagif, yénd njam ménde yéném yéné ár manjaghét, yénd so kuwanongém yéfe ne njamke résaghét.”

14 Yéné ár tamorwén 5,000nit. Wénde emndai yánjo waitogh ár, “Kámnjongi mérén tawafrotangi 50nit.”

15 Féyo waitogh árem yafrotaménd, a méinyotio ár námnjotaménd.

16 Yesum euyoi 5 féscaf flawé a sómbio wagif, a nówewoi njafar tukét, kánjo yaramai a etfotam. Féyo eramai waitogh árfefaf tawarametawét áré.

17 Méinyotio árem enetaménd eremngoi, a waitogh árem ekafayénd 12 yáf

afoghare njamke mbarmbar árkéméné ninamayénd.

Fité kwayaghé noraye nde Yesu siyém Keriso

18 Ámb efghon Yesum efrangoi ár mérén Ngánjánafé oraighét yambia a yánjo waitogh árfé tamorwén, yémon emotai fá, “Efe mérén korayawét yénd efe wém?”

19 Yémofem yawangoyénd, “Ámb korayawét Jon wali-togh ár, ámb árem korayawét Elaija, wénde ámb árem korayawét ndené tándáwár ámb Ngánjánene mat yátogh ár kénangote ghérsat.”

20 Yémon emotai, “Wénde fém wét? Fém korayangi yénd efe wém?”

Fitam yawangoi, “Ngánjánene Keriso.”

Yesu korayau yánjo kérmén

21 Yesum táikér si tawawéngsotau yéfe ende yau taufrongi yénémamén.

22 A fá norayai, “Ároene Ambumom so fété kérté yéngfande tárfár yaman a yékarotat sénko árem, limánégh ghéngén wároggh árem a nákwatamegh árem, a fá so fété yésmetat a nambio efogh soramé Ngánjánam so tanongé ghérsat.”

23 Féyo yémo emndayeng méinyotio: “Njam efe waitoghét kénufngo ta soramé, fá so fété kakenangé fáyo a tanangé yánjoyo wafatarégh wén méinyotio efghon a kwénmaitongé yénd.

24 Efe ménde njam yém yánjo ghérsé wanjarghét so yétarne, wénde emo njam yáne ghérsé yétarna tanemén so tanjarngé.

25 A nderé mer yém ároe sái tanangé méinyotio mband marat, wénde yétarna o nawasérbota fáyo?

26 Njam wáiwáiafé efe yém tanemén a tane simén, Ároene Ambum so yém wáiwái yánemén njam fá nénangota yáne ndimbal kwayaghé kénjún a Yárefane ndimbal kwayaghé kénjún a kéténdmé njúnnjúnofnar njafar si résagh ár.

27 Yéndon efalo ewaufrotan, ámb efe ewakai yéna, yémofem so yéfandati Ngánjánene limánégh soramé so kér em."

Nambio waitogh árem yinjoyénd Yesuene ndimbal kwayaghé

28 8 efogh soramé Yesum ewasroi Fité, Jon a Jems yémafé néngwanoyénd mband tunakfot Ngánjánafé koraiwét.

29 Njamandio fá Ngánjánafé koraiwét, yáne sáf natambnai, a yáne sálame náyátoi mé kwayagharo nálálai toyanit.

30 Sómbo ár, Moses a Elaija, ndimbal kwayaghé nufaryéng, Yesufé korayawét.

31 Yémofem korayawét yáne álighmén, árké témorwén Ngánjánene ménde so kufrotau sái kér témorwén Jerusalemén.

32 Fité a yáne mérén kémégh kér tákmangéwén,

wénde njam fá nanoyénd, yémofem yinjoyénd yáne ndimbal kwayaghé a sómbo ár tawakayarwén yémafé.

33 Njamandio Moses a Elaijafem téfrangowét Yesu, Fitam yémndai, "Yuré, mer nérete fémafé sái yéna yéném. So erametam nambio méngo, ámbiro feyot, ámbiro Mosese a ámbiro Elaija." Fá mafina témorwén némamén korayau.

34 Njamandio fá korayau, njafar kwamkwam nufaryéng a fá engwafaryéng, a fá férfér tamorwén njam ewafaryéng njafar kwamkwaman.

35 Si kém yénmormén njafar kwamkwamta, nénorayai, "Yéné siyém tane ambum, efe yéndon yaferyén, yiyáretati fá."

36 Si njam nefoi, Yesuro yinjoyénd yambia. Endefet ámb yau ewafroyénd yéné efghon némé yémofem yinjoyénd.

Yesum yéfriendai yaufi mbérbérafé ambum

37 Ámb efghon, njam fá kénangotawét mband tunakéfta, ndimbal ménam yéfangoyénd.

38 Ár nutnai mérén kénjúta, "Watamegh ár, yéndon némamnendan ménát tane ambum so tinjo, ménamén tane yénaro ambum fiyém.

39 Yaufi mbérbéram yarsote fá a sunsune kutnangé, yémo tétarmangé táikram yafrote a féfokam ewétote táf sénfneta. Yaufi mbérbéram yau téfrangongé fá mé yasérbote.

40 Yéndon ewamnendan fene waitogh ár ménát yaufi mbérbmber witérbmoghét, wénde fá féyotarofnar em."

41 Yesum ewawangoi, "Fém ndimbal mwithafnar a áyáréghofnar ár, nderé teke fémafé so yénmor a ewamarotan fém? Ténémnjo fene ambum yéan."

42 Njamandio ambum ténmorwén, yaufi mbérbmberam yitam mbandot kosénau. Wénde Yesum yaufi mbérbmber yifnai, yéfrendai ambum a yangoi yárefafaf.

43 A fá sélngwél emormén Ngánjánene ndimbal yam wafroghan.

Yesu korayau yánjo kérmén yénamayo

Njam méinyotio ár sélngwél emormén a korayawét Yesuene yam wafroghmén, yémon emndai yánjo waitogh ár,

44 "Mer kéréye káyárangei yéndon némé waufroghét féfe ewawafngon. Ároene Ambum so sén yérametat árfene ngángat."

45 Wénde fá yau mat náyátóyénd némé tésérbmbnau. Ménamén ténoghe témorwén yéfefaf, fá yau mat náyátóyénd, a fá férfér tamorwén ámoghet yáfaf yénémamén.

Efe so yém ndimbal

46 Yáne waitogh ár mwithayan ásnanéghan tamorwén efe so yém ndimbal.

47 Wénde Yesu mat náyátóyéng yéfene mwithé,

féyo yémon yakayoi némbnar ambum tosé kété yá téndon.

48 Féyo yémon emndai fá, "Emo njam tumyongé yéné némbnar ambum tosé tane yétkwénan kumyongé yénd, a emofem yénd umyotat fá kumyongé emo wémáfáretam. Efe némbne yém féfefaf méinyotio fá siyém ndimbal."

49 Jon norayai, "Yuré, yéndfem ár yinjongém yaufi mbérbmber tawifnau fene yétkwénan a yéta tékmbotawém, ménamém fá yau téfene yém."

50 Yesum emndai, "Yau yékmbotati ménamén emo njam yau nékarota fá siyém téfeta."

Samariamén árémm yékenayénd Yesu

51 Yesuene efogh kaka kénamndetau angoghét njafarot, Yesum sotafé mwithé yékmai álighét Jerusalemét.

52 Yémon engwáfáretam si résagh ár frondeyo, efe emormén Samaria méngotuot rokar frengéghét yáyot,

53 wénde árémm kété yau umyoyénd fá, ménamén fá tiotau Jerusalemét.

54 Njam waitogh ár Jems a Jon yinjeayénd yéné, yémofem yémotangeyayénd, "Yuré, fém ménde ném yénd fésot kutnangém njafarot yéfe wasérbmoghét."

55 Wénde Yesu nawengoi ewárnám fá.

56 A fá néwanoyénd ámb méngotuot.

Efalo Yesuene waitogh ár

57 Fá njam endmé tang-mormén árom yémndai Yesu, “Yéndon so némaitotan árkamé fém njam niota.”

58 Yesum yawangoyéng, “Ághéághafene féne té em a menafene njén té em, wénde Ároene Ambumoene sifayé yau yém kéméghét a enághét.”

59 Yémon yémndai ámb ár, “Kwénmaito yénd.”

Wénde arém yawangoi, “Yuré, yénd so fronde nangotan méngot kétán tane afé kér njam yém yéndon so yiyátotan soramé yéndon so kémaiton.”

60 Yesum yémndai fá, “Kér ár yémofem so eyátotat efe em mbérbébé kérwén, wénde fém nguвано Ngánjánene limánéghmén si waitoghét.”

61 Wéi ámb norayai, “Yéndon so kémaiton fém, Yuré, wénde so fronde néngangotan tane mérén watembghét.”

62 Yesum yawangoyéng, “Emo tarégh ásafogh tényangé a néreta sémta, fá féyotarofnar yém Ngánjánene limánégh ásafoghét.”

10

Yesum ewáfáretam 72 waitogh ár

1 Yéné soramé Yuram ewaferyéng 72 ámb waitogh ár a sómbiosómbioe ewáfáretam méinyotio tesenot a yuwot ándan fá álighét ménde témorwén.

2 Yémon emndai, “Wau yu njamke téfén tarégh siyém tárfár, wénde ásafogh ár

em nambio. Yénémaménnde témndangi wau yuwan njamke téfén Yuré, so ewáfárete ásafogh ár yáne njamke téfén ndawot.

3 Kuwanongi! Yéndon fém ewáfáretan ndené wáutáréghofnar tosé sifnit yéfe kénjún munjan ághé.

4 Yau ersati mani yáf a áwogh yáf. Ámb sandol yau ersati. Yau teke árfé asneghét endén.

5 “Njam fém kélawangi méngon fronde korayangi, 'Frengégh yém yéné méngon.' ”

6 Yéné frengégh ár njam kété yém, féfene frengégh so nene yáfaf, yau njam, féfefaf so kénangongé.

7 Kété táf emor yéné méngon, njamke nu némé njam ewarametat nénet, ménamén ásafogh arém táf ersat yéfenjo fai. Yau nusanati wélafé méngomé.

8 “Njam tesenot kélawangi a taumyongi, enetati féféyot némé em frengéghkaf.

9 Enjne téfnár mer eyátotati efe kété em ewaufrotati ndené, 'Ngánjánene limánégh siyém kaka yém féfefaf.' ”

10 Wénde njam tesenot kélawangi a yau taumyongi, endmé kuwanongi a korayangi,

11 'Féfene tesenmén ngwérméng nakayongi téfene káfakan, yéndfem ewainangém féfe matot. Wénde nawafarotati yénémamén: Ngánjánene limánégh kaka yém.' ”

12 Yéndon ewaufrotan, falogh efghon Sodomén

némbnare yénmormén wénde minde tukén falogh so yém yéné tesenan.

13 “Nderé yaufi so yém féfeyot, Korasin! Nderé yaufi so yém féfeyot, Bet-saida! Yéné sélngwélafé yam árké kufrotawét féfefaf té kufrotawét kété Taire a Sidonén, fá fiya kawengongayénd tándái, fá tamorangérwén saghafé a sakwéfafé.

14 Falogh efghon Taire a Sidon yéfene tékrat so yém minde tukén, wénde féfene tékratom so taindangé yéfene tékrat.

15 A fém, Káfenam, so kuyongí njafarot? Yau, fém so keworngi kémboghofnar yékwét.”

16 Yesum emndai yánjo waitogh ár, “Emo fém njam niyáreta, yénd yémon so wiyárete, Njam emo fém nékena, yénd yémon wékene, wénde emo wékene yénd, fá yékene emo yénd wénmáfaretam.”

17 72 waitogh ár kénangotawét áuwégghafé fá nafroyénd, “Yuré, yaufi mbérbér mé kénamnyongayénd téfefaf fene yétkwénan.”

18 Yesum ewawangoi, “Yéndon yinjon Sáífer nénuyai toyanit njafarta.

19 Káyárange! Yéndon muyé ewaramayénd álighét kam-ban a ndérkamé yátmé a waingéghét mék téfnárfene wafté, némé yam yau so némaghne.

20 Wénde yau náuwétati ménamén yaufi mbérbér namnyongí féfefaf, wénde áuwéggh féfeyot ménamén féfene yétkwén ekai njafaran.”

21 Yéné efghon, Ngánján Mbérbéram Yesu áuwégghé yafoi norayai, “Yéndon némuwetan fém, Afé, Yuré njafarmén a mbandmén, ménamén fémon némé etnoi yéné yam kétándmé mer mwiché ár a matyam ár tambén wénde sáfét tawak-metau kor matyamofnar áret ambumnit. Néméwét, Afé, yéné témorwén fene mer frengéghafé.

22 “Méinyotio yam enramai tafaf tane Afam. Efe ámb yau mat yém Ambumoenemén mé Afaro, a efe ámb yau mat yém efe Afé yém mé Ambumro a fáro efe Ambumom ewaferyéng yá uyafoghét.”

23 Féyo Yesu nawengoi yánjo waitogh árfefaf emndai yéfembiaye, “Frengégh yém yéfeyot emofem yinjoyénd fémofofem némé yéfandati.

24 Ménamén yéndo emndetan ndené tárfár Ngánjánene mat yátogh ár a warsagh ár ménde em fandaghét fémofofem némé yinjongi, wénde yau yinjoyénd, a náýárangei fémofofem némé náýáretati, wénde yau náýárayénd.”

Rengerenge si mer Samariamén ároenemén

25 Ámb efghon ámb nákwatamegh ár nokayoi Yesue ufoghét a yémotai, “Watamegh ár, yéndon némé

so yafrotan efalo tuot ghérsé résaghét?"

26 Yesum yawangoi, "Némé si yékai nák kénjún? Fémo ndernáye yafene?"

27 Yémo yawangoi, "Yuwetang Yuré fene Ngánján méinyotio fene tikfe, méinyotio fene mbérbére, méinyotio fene waftaye, méinyotio fene mwithaye," a 'Yuweta fenjo kaka ár ndenáyameyo fémyo ndernáye náuwete."

28 Yesum yawangoi, "Efalo, yéné yafrota a fém so nakete."

29 Wénde fá ménde témorwén fáyo sái kauyafongai, féyo yémo Yesu yémotai, "A efe yém tane fútar?"

30 Yesum yawangoi, "Ár nuwanoi Jerusalemta kétán Jeriko, endén yésmetamén oro téfnáram. Yémofem sálame yéfiténaménd, yésmetaménd yéfrangoyénd krotro fá nuwanoyénd táf,

31 ghéngén wároggh ár téngmorwén yéné endmayo wénde njam yinjoi ár, yamn-jai téndomé.

32 Yéné endmayo Lefi mérénmén ár ténmorwén yinjoi fá yamn-jai téndomé.

33 Wénde Samariamén ár nénwanoi yéné endmayo njam yinjoi karémbkarémb a tikfan ghérghérsisé nawerai.

34 Fá néwanoi yáfaf, tiyátotau olif wékére a wéri nue, tumbwetau ngifafmé. Féyo yémon yéfayoi yánjo ndonkiyan a térsau fá kétán yánjo wanjengégh méngot a tanjetau.

35 Ámb efghon yémo sómbio silfé mani mbwe yaramai méngo wanjengégh téfnárai. Fá noyarai, 'Yanjeta fá, yénd njam nénangotan, fémon njam tárfár mani eterna, yéndon so kémawasongén.'

36 "Yéné nambio mérénta fém ndernáye nemne efe fútar yém yáyot efe oro téfnáram yésmetaménd?"

37 Nákwatamegh árom yawangoi, "Yéné ár fiyém emon ghérghérsisafé yinjoi."

Yesum yémndai, "Nguwano a yénéyamyo yafrota."

Mata a Meri

38 Yesu a yánjo waitogh ár tanmorwén néndkéfan, nufaryénd méngotuot, amaf yétkwén Mata Yesu yumyoi yánjo méngot.

39 Matane yánngén yétkwén Meri efe námnojoi Yurane kaffakaffaf tiyáretau fá némé korayau.

40 Wénde Mata mwithayam tawérsotau ásafogh tárfármén. Féyo Mata yénmormén Yesuefáf yémotai, "Yuré, fém mat ném Merim yénd té wéfrango tambia ásafoghan? Ténémnde ta wáutárgghét."

41 Yuram yawangoi, "Mata, Mata, fém némawérsotat a mwithat néméindat tárfár rokaram,

42 wénde ámbiro rokar náláite. Merim té yafer némé mer yém, a yau so tanangé yá tambén."

11

Ngánjánafé orayéghmén

1 Ámb efghon Yesu Ngánjánfá koraiwét fénaté sífayan. Njam yifoi, ámb yánjo waitogh árém yémndai fá, "Yuré, ténmatameta Ngánjánfá orayégh, ndené fété Joném ndernáye tawatametau yánjo waitogh ár."

2 Yesum emndai fá,
"Fém njam Ngánjánfá no-rayet, ndené koraya:
"Afé,
utmanéghafé fene njúnjnúnofnar
yétkwén,
fene limánégh so yéném.

3 Méinyotio efghon njamke so yénmaramete.

4 Kénmawalindangé téfene yaufi,
ménamén yénd yéfene yaufi
yénmawalinda emofem ewafrotat téfefaf.

A yau yénd yénérse ufoghan."

5 Féyo Yesum emndai fá,
"Fém ámb njam nám fútarafé,
a fá nuwanói yáfaf sémbár
néndkéfan a norayai, 'Fútar,
kwaram nambio féscaf
flawé,

6 ménamén tane fútar té
téném nayuta tafaf, a yéndon
némé ámb yau téfrendan
yáyot!"

7 "Efe kénjún témorwén
yawangoi, 'Yau wawérsota.
Sésafne siyém manéghkaf
yém, tane ambumtértér a
yénd kémégh yénkém. Yénd
yau so kanon a námé yau so
kémaraman."

8 Yéndon námndetan fém,
fá yau njam kanongé a
kémaramangé féscaf flawé
ménamén fém nám yáne
fútar, wénde fá so kanongé a

kémaramangé méinyotio fém
némát ménde nám, fém yau
wáiwái nám ménamén mé sái
nómnenda.

9 "Féyo yénd norayan
féfefaf: Kamota a so
kémaramangé; yéronja a so
tinjo; náutána a feyot sésafne
so kasawérngé.

10 Ménamén méinyotio ár
emofem namotat so yanangi,
méinyotio ár efe yéronjat so
tinjongi; fá efe náutánat,
sésafne so kasawérngé.

11 "Fém afé, fenjo ambu-
mom njam kénmamnendangé
wagifot, námé so taram kam-
ban?"

12 O njam kénmamnendangé
ghakér kowi mbweyot, námé
so taram ndérkamé yátmé?

13 Féyo fém ndemamén
yaufi nám, fém mat nám
mer rokar ramégh fenjo
ambumafet. Nderé mer
yém minde tukén fene
Afé njafaran tawaramangé
Ngánján Mbérbmér yéfeyot
efe nómnendat yáfaf!"

Yesu a Beljebab

14 Ámb efghon Yesum
yaufi mbérbmér yutoryéng
babé ároeta, a njam yaufi
mbémbéram yéfrangoi, ár efe
babé témorwén si nufngoi. Ár
mérén sélngwél emormén.

15 Wénde ámb ár no-
rayayénd, "Yaufi mbérbbérafene
sénko téfnároene yétkwénan
Beljebab, Yesum yaufi
mbérbmér eutone."

16 Ámb árém yufotam Yesu
ámogh sie yémotayénd njafar
tukmén yam wiyafoghét.

17 Yesu mat namndai
yéfene mwighé, féyo emndai

fá: “Árké yu afaloghét kufngongé yambiyot so kiorngé a árké méngo mérén afaloghét kufngongé yambiyot so kuyangé.

18 Njam Sáifér afaloghét kufngongé yambiyot, ndernáye yáne yu so yakai? Yéndon norayan yéné ménamén fém nem-nati ndené Beljebabene yétkwénan yéndon kar yaufi mbérbér eutonan.

19 Njam yéndo eutonan yaufi mbérbér Beljebabene yétkwénan, wét endene yétkwénan eutonat fene wait-ogh árém? Fenjo waitogh árém efalo niyátotat fém yau mbarkánd ném.

20 Wénde njam yéndon eutonan yaufi mbérbér Ngánján waftaye táf nde Ngánján limánéggh yéna yém féfefaf.

21 “Njam muyafé ár yakai umaneghkaf yambwete yánjo méngo táf yáne rokar mer so em.

22 Wénde njam minde muyafé árom tésmangé a taindangé fá, yémon tangwanangé mék rokar árkéménayan yuré kamyotau a efaloí némé yémon ewanai oroe.

23 “Efe yau yéndfé yénre, fá siyém ta kenagh ár, a emon yénd yau sái wáutána umengan, fá so nironat.

24 “Yaufi mbérbér njam kéntorngé ár tambén, fá nguwanongé fanfne yuwot sifayé ronjaghét enághét. Wénde yau njam sifayé

tinjongé, so korayangé, 'Yénd so nangotan kétán árké méngota wénmormén.'

25 Njam kénangongé tinjongé méngo sámburégghkaf njúnnjúnofnar a mer frengégghkaf.

26 Féyo yaufi mbérbér kuwanongé a tanwasrongé ámb 7 mbérbér minde yaufi ndené fáyo, fá kélawangi a emor kété. A ároene ghérsé minde mámáfi kamndangé kétándmé fronde ndernáye témorwén.”

27 Yesum njam korayau yénémamén, amaf nut-nayéng ár mérén kénjún, “Frengégghkaf amaf yém emo náráftam a endene nonoyan kanotau.”

28 Yesum yawangoi, “Frengégghkaf fá em efe náyáretat Ngánjánene si a wafroghan tékmangi.”

Jonane yam ufarogh

29 Njam ár mérén tárfár kénáyátotau, Yesu norayai, “Yéné yaufi yaufi ár mérén em. Fá namotat Ngánjánene wafroghyamot, wénde némé yau so tawaramangan mé Jonane ufarogh yamro.

30 Ndené Jona témorwén Ninéfa tesenmén árét yam ufarogh, ndené endeyo Ároene Ambum so wéi yém yam ufarogh yéné ár mérnat.

31 Sifa ndimbal yuoene warsagh amé so kokayongé moghét yéné ár mérnafefaf a so tawafalngonga ndené fá srem yaufiyamafé; ménamén yéné amaf yénmormén yu

nayu Solomonene káfeté mwighe áyárhét, a ámb ár yéna yém yá tukén Solomon.

32 Ár Ninéfamén so kokayongi moghan yéné ár mérénfá a so tafalngongi, ménamén fá nawengoyénd Jonane si waitoghan, a ámb ár yéna yém yá tukén Jona.

Fifioene Kwayaghé

33 “Árké árom kwayaghé yau so tékmangé kété ánde so yétno, o mbáfyáf mbanmbanan. Wénde yémon téfayongé yánjo fayogh sífayan, ménát efe njam eném yémofem kwayaghé so yéfandat.

34 Fene ghékéf sem kwayaghé em fene fifiot. Fene ghékéf njam mer ere, fene méinyotio fifi so yém kwayaghayan. Wénde njam mámáfi ere fene ghékéf, fene fifi so yém méinyotio kwéfkwéfan.

35 Kor fém aném ménát kwayaghé fene kénjún yau táf yém kwéfkwéf.

36 Féyo táf fene méinyotio fifi sái yém ndimbal kwayaghayan, ámb fifi kafe yau so yém kwéfkwéfan, so yém méinyotio kwayaghayan njam lambefane kwayaghé kátremngongé fefaf.”

Yesum táikér si tamndetau Farasi ár a nák watamegh téfnár.

37 Yesum njam si yifoi Farasi árom yumyoi yémafe nénet. Féyo Yesu naflai a námnjoi nénet.

38 Wénde Farasi ár sélngwél yémormén ménamén ngángé umbarghofnar Yesum néne ewafngoi.

39 Yuram yémndai Farasi ár, “Fém Farasi ár kafusi a sin faruro esénmati, wénde kénjún fém sem kwénjta a yaufi kér ro.

40 Fém afrengéghofnar ár! Fém mat em emo faru yafrotam, wéi ndenáyo yafrotam kénjú?

41 Wénde tawaram némé enyau fene kénjún yauyau arét, méinyotio so em féfeyot njúnjnúnofnar.

42 “Nderé mámáfi so yém Farasi ár féfeyot, ménamén féfene ramégh siyém Ngánjáneyot méinyotio ndau tambén, wénde féfem yékenati Ngánjánene uwégh a mbarkánd yam. Féfem so otameghét yéketati Ngánjánene uwégh a mbarkánd yam, a yau nékmbotati ndau njamke raméghta.

43 “Nderé mámáfi so yém Farasi ár féfeyot, ménamén féfem méndefé yéfandati mer ámnjogh sífayé áumengégh méngon, a áuwégh si utmanégh térarégh sífayan.

44 “Nderé mámáfi so yém Farasi ár féfeyot, ménamén fém ndenanit em wayamn-goghofnar mbéwé, árkamé ár eyota matofnar.”

45 Ámb nák watamegh árom yawangoi, “Watamegh ár, njam fém noraye yénémamén, fémon mámáfi yénd yényátote ndenáye.”

46 Yesum yawangoi, "Fém, nák watamegh ár, nderé mámáfi so yém féfeyot, ménamén fémofem árét ewafayotati kérté résaghét, wénde fémofem yau so ewáutánati kérté résaghét ámbi ro tombé min ngángaye yéfe wáutárhét.

47 "Nderé mámáfi so yém féfeyot, ménamén fémofem mbéwé méngo erametati yéfeyot Ngánjánene mat yátogh árfet, efe féfene ákifem té esmetaménd.

48 Fém nafrotati efalo yiyátotati féfene ákifem némé té yafrotaménd; yémofem esmetaménd Ngánjánene mat yátogh ár a fémofem yéfene mbéwé méngo erametati.

49 Yéné téfnan, Ngánján yánjo káfeté mwighe no-rayam, 'Yéndon so ewáfáretan Ngánjánene mat yátogh ár a Yesuene muyafé ár, wénde ámb so esmetat, ámb wéi so ewifnat.'

50 Féyo ár méré n yé nanotio sénonjo efogh so em téfnot ménamén Ngánjánene mat yátogh árfene férék eréghmén kéténdmayo rényégh,

51 kéténdmé Abelene férék kété n Jakarayane férék, efe yésmetaménd ghéngén wárog h kitaré a njúnnjúnofnar sifayé yéné néndkéfan. Néméwét, yéndon némaufrotan fe, ár méré n yé nanotio sénonjo efogh so em téfeyot méinyotioat.

52 "Nderé mámáfi so yém ná k watamegh téfnaré t, ménamén fémofem mé té tamndawét yéné ki matyam

sésafne sauréghmén. Fémyo yau so kélawangi kénjút, a fémofem ekmbotati fá efe élaughét narametat."

53 Njam Yesu nuwanoi kété, Farasi ár a ná k watamegh téfnár nékwe tasotawét a ámog h si taram-etawét tárfár yammén,

54 kawanjetawét sái teran-gayénd Yesu ménáyan némé yau fi si sái korayangai.

12

Matot táwawéngsotau

1 Njam ár méré n náumendaménd, féyo fárofáro kafa kafe katumndawét. Yesum si yérnyai fronde yánjo waitogh árfefaf korayau, "Fém so nawarawenati kéténdmé Farasi árfé unyégh ghérsé tambén.

2 Efogh yéném némé méinyotio yafar so kanen-dangé, a némé ténoghe yém so nufanat.

3 Fém némé noraye kwéfitayan so kufarngé kwayaghat, a fémon némé yawanjai ténganan kénjúnro so yaitote kéténdmé méngo sémsota.

4 "Yéndon ewaufrotan, tane fútaréf, férfér yau em emofem fifi esmetat a yéné soramé yémofem yau némé so yafrotat.

5 Wénde yéndon ewauyafotan féfeyot efe so férférafé yéfandati: férférafé yéfandati Ngánján, féfene ngi soramé, fá muyafé yém emo so ewite fését. Néméwét, fá yéné yém efalofifi fémofem efe so férférafé yéfandati.

⁶ Némé 5 némbne men tamorwén 20 toyaye? Wénde némé yau wawalingé yém Ngánjánene kénjún.

⁷ Néméwét, féne sénko séf sem Ngánjánene waféghkaf em. Fém yau férérafé em. Fémo fem ewaindati némbne men tértér.

⁸ “Yéndon ewaufrotan, emofem yénd wiyátotat safén nde fá em tane, ndenéyameyo Ároene Ambumom so efalo tayátongé nde fá em tane kété Ngánjánene njafar si résagh árfene sáfrére.

⁹ Wénde emofem njam wékenat yénd ár safén wéi so ekenan Ngánjánene njafar si résagh árfene sáfrére.

¹⁰ Efe njam noraya Ároene Ambumoeta so tawalin-dangé, wénde efe njam noraya yaufi si Ngánján Mbérbéroefaf yau so tawalindangé.

¹¹ “Njam fém nénémnjat áumengégh méngot, limánégh ár a muyafé árfefaf, fém yau mámé mwiché em ndernáye fém so nawamarotati o fém némé so norayati,

¹² ménamén Ngánján Mbérbéram so ewatamete fém yéné efghon némé so norayati.”

Wemár mámáfi ároene rengerenge si

¹³ Ámb ár norayai mérén kénjún yáfaf, “Watamegh ár, témnde tane ané faloghét némé tane afam euroi.”

¹⁴ Yesum yawangoi, “Fútar, emo wékafai yénd ménát

yéndon efalotan rokarrokar féfene néndkéfan sómbio ár?”

¹⁵ Ndenaye fá norayai yéfefaf, “Kor fété! Ménamén féfene méinyotio fénatafénaté kwénjtmén; ménamén féfene ghérsé yau so rokaram tawanjarngé.”

¹⁶ Féyo Yesum emndayéng yéné rengerenge si: “Kété témorwén ámb wemár ár efe témorwén mband yuré némé kanotawét mer rokar ndawan.

¹⁷ Fá nemnayéng, ‘Yéndo némé so yafrotan? Tane yau kor sifayé yém ánde tane méinyotio rokar so ewamndan.’

¹⁸ “Féyo fá norayai, ‘Yéné fiyém yéndon némé so yafrotan. Yéndon so yironan tane wamángégh méngo so yérametan ndimbalfifi, a kété yéndon tanjo ndau rokar a tanjo ámb rokar so ewamndan.

¹⁹ Yénd so korayangén tandio táf, “Tafaf em tárfar mer rokar ekmang tárfar yunjéf. Afrát ghérsaye so némor; njamke néne kénjún, wéri nu néneyan a so náuwéte.”

²⁰ “Wénde Ngánjánam yémndai fá, ‘Fém mámáfi ár! Yéné sémbáran fémon fene ghérsé so téram. Féyo emon so tawanangé méinyotio rokar fémon némé té táfrende fendio?’

²¹ “Yéné fiyém ndernáye so yém ámb ár emon rokar ewamnde yandio wénde yau em wemár ár Ngánján kénjún.”

Mámé mwighe yau

22 Féyo Yesum em-ndai yánjo waitogh ár, “Yénémamén yéndon emndetan, mwighayam yau ewawérsota ménamén féfene ghérsamén, némé so enetati; ménamén féfene fifimén a némé so ewawo.

23 Ghérsé siyém minde tukén, wénde njamke siyém yuwanyo yém, a fifi siyém minde tukén, wénde sáláme siyém yuwanyo yém.

24 Kéretangi kétán kwagh kés em: yémofem yau eitat o etanat, yéfene wamángégh méngo yau ewam; wénde Ngánjánam emanjne fá. Fém em minde tukén Ngánjánene ghékfan a ewaindati yéné men!

25 Fém so féyotaro em ndené teke sái emor ménáyan mwighe wawérsoghan yénémamén?

26 Táf njam yau ewafrotati yéné némbne rokar, fém ménamén mámé mwighe so nemnati ámb rokarmén?

27 “Kéretangi ndernáye kéghat mbumbu nanotat. Fá yau násáfotat minde yéfenjo sálámet. Wénde yéndon emndetan, yau mer ndené Solomon yáne méinyotio merfifi rokar kénjún fá umaneghkaf témorwén ndené mbumbu kés em.

28 Fá Ngánján yém emo ewamanete kéghat yus, árkéméné sénonjo yéna em káye kawaindangi a ewite fését. Nderé minde tukén yémon némamanete fém? Nderé némbne mwighafé fém em!

29 Fém yau féfenjo tikéfan nuitati njamkémén a numén, fém yau mwighayam ewawérsota yénémamén.

30 Ménamén téndo ár yéné mband maratan nérsat yéné rokarot, a fene Afé mat yém féfene némé mende em.

31 Wénde yéronjati Ngánjánene limánégh, a yéné rokar so tawaramangé féfeyot féyotaro.

32 “Férfér yau em, némbne mérén, ménamén féfene Afé áuwéghan yém so tawaramangé Ngánjánene limánégh.

33 Fémofem tátérnangi féfene némé ewam a tawaramangi yauyau árét. Néusnati mani yáf féfendio árkéméné yau so kefongi, féfene ngonjél so njafaran yém kété ánde yau so kefongi, ménamén yau oro téfnaram so tawanangi a yau so ghénjam ewasérmbotat.

34 Ménamén ánde féfene ngonjél yém, féfene tikéf kété so em.

Kor ghékéf sénté em

35 “Túmén afrengéghkaf aem Ngánjánene ásafoghét méinyotio efogh a sémbár,

36 ndenanit ásafogh ár kawanjetawét ménát yéfene ndimbal ár so nénangote awerégh téméndta, fá njam nénangota a náutána, yémofem sésafne táfandio so tasawérngi yáyot.

37 Nderé áuwégh so yém yéfeyot yéné ásafogh árét yéfenjo yuram tawinjongé fá táf afrengéghkaf njam em fá sái nénangota. Yéndon féfe

ewaufrotan efaloe, yémon so téfitrangé awerégh sáláme ménát sái efrenda faiofnar ásafoh ár, so tamndangé ámnjoghét njamke sifayan a sái ewarameta yéfeyot njamke.

38 Nderé áuwégh so yém yéfeyot ásafoh arét yéfene yuram njam tawinjongé afrengéghkaf, fá njam nénangota yéné efghon sémbár néndkéfan o akwan faurghan.

39 Wénde fém so mat em: Méngo yuré mat njam té témorwén árké efogh fénefénean oro téfnár so ténmorwén, yémo yau so tumyongé oro téfnár yáne méngo fétrarghét.

40 Fém so afrengéghkaf em, ménamén Ároene Ambum sái yéném yéné efoghfénefénean fém yau njam nawanjeta afrengéghofnar."

41 Fitam yémotai, "Yuré, Fémo yéné rengerenge si noraye téfendro o méinyotio arét?"

42 Yuram yawawangoi, "Efe ndené yém ndimbal mwigahafé a mer wanjengégh ár? Fá yéné féyém yánjo yuram so tékmangé méngo wanjengét sái ewarameta njamke efoghfénefénean?"

43 Nderé mer yém yéné ásafoh téfnárai yáne yuram tinjongé yáne ásafohan fá njam nénangota.

44 Yéndon némaufrotan efaloe, yémo so tékmangé fá wanjengét yáne méinyotio rokan.

45 Wénde táf faiofnar ásafoh ár norayai yandio, 'Tane yuram yérse teke efogh angoghét,' a yémon ngi ewafngoi ásafoh ár a amaf, a njamke nénét a wéri nu nénét ménát wériot.

46 Yéné ásafoh téfnárane yuré so nénangote yéné efghon njam fá yau yánjeta fá a yau yéné efghon mat yém. Yáne yuram so tékrátan tékmangé kéran a yémon so ewite yémáfé áyarághofnar árfé.

47 "Ásafoh téfnár efe mat yém yáne ndimbaloene ménde wénde yau náfrenda o yau yafrota yáne yurane ménde, fá so efMOTE minde.

48 Wénde ásafoh téfnár efe yau mat yém a emo yaufi yafrote, fá so efMOTE némbnare. Kétándmé méinyotio arét endefet ewaramete ndimbal yéfeyot, ndené ndimbalyo so tara-mangé. A kétándmé emon njam efalo yiyátota ndimbale, ndené ndimbaleyo so taramangé.

Yau krufrát yam wénde falogh

49 "Yénd wénmormén fés yénérsamén yéné mbandot, yénd nemnan fés té nawaro wénde yau nawaro!

50 Fronde yénd táf so wém ndimbal tékrátan, a nderé kérté yamamé so wiota kétánotio tane tékrát kefongé!

51 Fém nemne yénd wénmormén krufrát yénérsamén yéné mbandot? Yau, yau krufrát, wénde falogh.

52 Yénandmé sénonjo ámbiro méréñ 5 so nafalotat mé fáro, nambiota kétándmé sómbio a sómbiota kétándmé nambio.

53 Fá so nafalotat, afé kétándmé ambum a ambum kétándmé afé, amé kétándmé méréñ a méréñ kétándmé amé, tanat alé kétándmé nakum alé a nakum alé kétándmé tanat alé."

Mat áyátogh efogh

54 Fá norayai méréñfah, "Njam fémojem tawinjongi nu kwéf nénarmbotat mbormborta, efaloe fém so korayangi, 'Nuwét yém,' a so nafamnde.

55 A njam náikái mbormbor yénéñje, fém so korayangi, 'So yém wafté,' a so nufrote.

56 Efe farun mer néretati wénde kénjún yau! Fém mat em ndernáye so tayamngongi yam mbandan a njafaran. Fém yau mat em ndernáye so tayamngongi sénonjo efoghmén.

57 "Fém fémyo mat em némé yém mbarkánd.

58 Emon njam tawinjongé fém kérté wafroghan mato kérté efrendati soramé so engém mogh sifayat. Yau njam, so tawerangi mogh sifayat. Féyo nákwéwanjengégh árem taramangi kétán félismanefah a félismaném tákmangi kwékwé sifayan.

59 Yéndon emndetan, fem yau so kéntorngi kétánotio fém njam méinyotio fai nufrotati."

13

Kawengo o kér

1 Táf yéné efghon ámb ár tamorwén emofem Yesue yaufoyénd ménamén Galili yu árfene férék Faileté térémnau yéfene ghéngénafé.

2 Yesum yawangoi, "Fém nderé nemnati yéné Galili yu árfene yaufiyam árké ewafrotat yémofem ewaindat yaufiyam yéfene ámb ár kés em Galili yumén, yéné ende yémofem tékrát téfandawét?

3 Yéndon emndetan, yau! Wénde fém yau njam Ngánjánefah kawengongi, fém méinyotio wéi kér so em.

4 O efe 18 kér emormén njam tuk méngo Siloam kénjún nuyai yéfefah, fém némé nemnati yéfene yaufiyamam ewaindayénd yéfene yaufiyam ámb kés tamorangérwén Jerusalemén?

5 Yéndon emndetan, yau! Wénde fém yau njam Ngánjánefah kawengongi, fém méinyotio wéi kér so em."

6 Féyo yémo tamndetau yéné rengerenge si, "Ár témorwén wén mbwe tiyangérwén yáne géreíf mbwe ménj ndau kénjún, a fá téngémorwén wén mbwe ereghét, wénde yémon yau ewinjoi.

7 Féyo fá norayai ároefah emo tanjetau géreíf mbwe ménj ndau, 'Yénanotio nambio yunjéf sénonjo yénd té kwénmorwén wén mbwe ereghét yéné wén mbweyot, wénde yéndo yau yinjon. Ténfend! Némamén mé anogh so nanote yéné mbandan?'

8 "Árom yawangoi, 'Yuré,

mé koro ámbiro yunjfot, a yéndon so yétanan téndomé dégwrot.

9 Njam kafongé kétamé yunjfan, mer! Yau njam, téngnéf."

*Aknyégh amafom
frengégh yanai Safatan*

10 Ámb Safatan Yesum tawatametau ámb áumengégh méngon,

11 a amaf témorwén kété yaufi mbérmbéram yékeindam 18 yunjéf. Fá témorwén kanémáfé a yau tawalinjotau.

12 Njam Yesum yinjoi fá, yémo yémotai fá a yémndai, "Amaf, fém ném mer."

13 Féyo Yesum ngángé efayoi yáfaf, a táfandio nolinjoyénd a Ngánján tuwetau.

14 Áumengégh méngo limángégh ár nékw témorwén ménamén Yesum mer táyátotau Safatan, fá korayau árfefaf, "Kété sem 6 efogh ásfoghét. Féyo eném frengéghét yéné efghon, yau Safatan."

15 Yuram yawangoi yá, "Fém efe farun mer néretati wénde kénjún yau! Fémofem túmén taférngi kau o ndonki kétándmé kwélalta a talimángi nuot Safatan.

16 Féyo yéné amaf, Ebraamene mérés, efe Sáifram yumbai yékeindam 18 yunjéf. Fá fété nawanjar Safatan kétándmé némé yam yékeinda."

17 Yesum njam korayau yéné, yáne mék téfnár wáiwái yam ewifoi, wénde ár

káuwetawét némé mer Yesum tawafrotau.

*Rengerenge si némbne
mbwe a yist*

18 Féyo Yesum namotai, "Ndernáye nérete Ngánjánene limánégh? Némayafé so yétémndan?

19 Ndenanít némbne mbwe, árom yéngwanai yiyai yánjo ndawan a nanotam wén náyátoi, a menam njén tarametawét yéné kafeyamé."

20 Wéikor Yesu namotai, "Yéndon némayafé so yétémndan Ngánjánene limánégh?

21 Ndené fété yist amafom yanai a yérémmam nambio flawé baik. Féyo méinyotio flawé néminam ndimbal kofékofé namndai."

Némbne sésafne

22 Yesu njam tiotau Jerusalemét, yémo tangwatametau tesenamé a méngotuamé.

23 Ámb árom yémotai Yesu, "Yuré, féyotaro nambio áro so tawanjar?"

Yémon emndai fá,

24 "Minde násáfotati ménát fém so kélawangi némbne sésafnemé, ménamén yéndon emndetan, tárfár ár yéta so nufotati élaughét a yau so nufrote.

25 Táf méngo yuré njam so kénangongé a so témnangé sésafne, fém so ewakai sésafne téndota náútánati a norayati, 'Yuré, sésafne tékawér téfé.'

"Wénde yémon so tawawangongé, 'Yénd ma-fina wém fém, o fém árkamé eném.'

²⁶ "Féyo fém so korayangi, 'Yéndfem njamke a nu tánetafém fémafé, a fémon témmatametau endmé.'

²⁷ "Wénde yémon so tawawangongé, 'Yénd ma-fina wém fém o fém árkamé eném. Kitrongi ta tambén, fém méinyotio yaufiyam wafrogh téfnár!'

²⁸ "Kété siyém yengam a sén krarégh, njam fémon tawinjo Ebraam, Aisek a Jeikof a méinyotio Ngánjánene mat yátogh ár efe em Ngánjánene limánéghan, wénde fém té kéméwitat.

²⁹ Ár so eném kétándmé wérwérta a mbormborta a náikáita a yambérméta, a so tawanangi yéfenjo sifayé kété téménd kénjún Ngánjánene limánéghan.

³⁰ Efe soramé em fá so kénáyátongi frondeyot, efe fronde em fá so kénáyátongi soramat."

*Yesuene ghérghérsisé
Jerusalemét*

³¹ Ámb efghon ámb Farasi ár enmormén Yesuefaf a yémndayénd, "Koro yéné yu a kuano ámb sifayat. Erodém ngiot némafngo fém."

³² Yesum yawangoi, "Nguwano taufro yéné ághéághai, 'Yéndon so ewitrotan yaufi mbérmber, a engéfrendan ár sénonjo a káye, a nambio efogh soramé yéndon so tefon tanjo ásfogh.'

³³ Wénde yénd mé so wéngém sénonjo a káye a ámb efghon, ámb Ngánjánene mat yátogh ár yau so kér em Jerusalem sémta.

³⁴ "O Jerusalem, Jerusalem, fém emofem esmetat Ngánjánene mat yátogh ár a ewafiyátotat wíme efe enwáfáretam féfefaf, yénd ménde wém fene ár so eumendan, ndenáyame amé ghakér kowiam yáne tosétosé yénau tawamongé njambe, wénde fém yau ménde kéném!

³⁵ Kéreta, fene tesen so kafrangongé. Yéndon némaufrotan feyot, fémon yau so kwinjo wéi kétánotio fém njam koraya, 'Nderé frengégh yém efe yéném Yurane yétkwénan!'"

14

*Yesu Farasi ároene
méngon*

¹ Ámb Safatan, njam Yesu téngmorwén Farasi árfene utmanégh ároene méngot nénet, árém kor téfandawét Yesu kakafifi.

² Ámb ár efe témorwén kafkaf a ngángé mbwefé yénmorméng Yesuefaf.

³ Yesum emotai Farasi ár a nák watamegh téfnár, "Némé nák yém ménát ár frengéghét Safatan o yau?"

⁴ Wénde fá métar nufro-taménd. Yesum yéngwasroi ár yéfrendai a yéngwatembai.

⁵ Yesum emotai, "Njam endene ámbiro ambum o kau

kuyangé kétéan yékwét Safatan, fémo wékeye yau so turto?"

⁶ A yéfeyot ámb yau si.

⁷ Njam fá mat náyátoi wan téfnáram yaferyéng mer sifayé njamke sékian, yémon tawaufrotau yéné rengerenge si:

⁸ "Njam ámb árom kémumyongé fém kétéan awerégh téméndfá, yau tané yéné tuk sifayé. Yau aem ndené yéné sifayé kés yém nawamnde ároe yémo té yumyo endene em tukén yam a kémaindangé fém.

⁹ Njam nufrota, emon njam taumiye fém so kénaflend a tamndend fém, 'Fene sifayé taram yéné ároe.' Nderé wáiwáiafé yém, fémon so tané yuwon sifayé.

¹⁰ Wénde fém njam kémumyongi, yuwon sifayé tané, fene téménd yuré njam yéném, yémon so kénémndangé, 'Fútar, kimnda tuk sifayat.' Fém so némutémndat wan téfnárafene sáfan.

¹¹ Efe nawarmbotat fáyo so newonat yuwot, efe njam newonat fá so kayátongi ndimbal."

¹² Féyo Yesu norayai yánjo téménd yurafaf, "Fémon njam ewarameta efoghméf néne o séite néne, fémo yau taumyo fe fútaréf a fene anéf a fene mérén o fene wemár fútaréf, fémon njam yafrota, fém so kémumyongi a so némawafángotat.

¹³ Wénde fémon njam tawaram njamke, taumyo

yauyau ár, aknyégh ár, wawér, ghékéf kwéfkwéf ár.

¹⁴ Yémofem yau so fai némawafángotat. Wénde Ngánjánam so néfrende a fai kémawangogé njam yáne ár nénanotat kerta."

Rengerenge ndimbal téméndmén

¹⁵ Soramé Yesum si waitogh yifoí, ámb wan ár norayai, "Frengégh yém yáyot emo so enete téménd kénjún Ngánjánene limánéghan!"

¹⁶ Yesum yawangoi, "Ámb árom téfrendau ndimbal téménd a eumyoi tárfár wan téfnár.

¹⁷ Téménd efghon, yémo ewáfáretam yánjo ásáfogh ár tanwaufrongi efe té eumyon, 'Taném, sénonjo méinyotio rokar siyém frengéghkaf yém.'

¹⁸ "Wénde yémofem si waufrogh ewafngoyénd. Fronde ár norayai, 'Yéndon mband té yanan, a yénd so wéngém fandaghét. Ghérghérsisé kwawalo tayot.'

¹⁹ "Ámb norayai, 'Yéndo té ewanan 5 kau, a yénd álighan wém so eufotan. Ghérghérsisé kwawalo tayot.'

²⁰ "Wéi ámb norayai, 'Yénd somé naweran. Féyo yénd yau so wéném.'

²¹ "Ásáfogh téfnár nangotam a kafrotau yéné yánjo yurafaf. Féyo méngo yuré nékwafé naféghetam a yáfáretam yánjo ásáfogh téfnár, 'Nguwano kétor wékeye némbne endmé a kéghat endmé yéné tesenan

a tanwasro yauiyau ár, aknyégh ár, ghékéfh kwéfhkwéfh ár a wawér.'

22 "Ásáfogh téfnárom yémndai 'Yuré, fémon némé wémndai té kufrote, wénde kété mé em sifayé.'

23 "Féyo yuram yémndai yánjo ásáfogh téfnár, 'Nguwano kétor némbne endmé a kéghat endét a tanwaurémnau, 'Kénaflangi kénjút,' ménát tane méngo so yém afoghare.

24 Yéndon némndetan, efe fronde eumyongén yémofem yau so tufongi tane njamke!"

Waitogh ároene yam

25 Ndimbal mérén tayotau Yesufé, a nawengoi yéfefaf yémon emndai:

26 "Efe njam yéném tafaf saí kamndangé tane waitogh ár, yénd so uwete mindefifi, yénamayo so euwete yánjo afé a amé, yánjo amaf a ambumtértér, yáne ghakér a mérésmérés, néméwét, ndenáyo yánjo ghérsé. Yau njam, fá yau so yém tane waitogh ár.

27 A emo yau njam yérsa yánjo wafatarégh wén a kwénmaitongé yénd fá yau so yém tane waitogh ár.

28 "Njam efe ár ménde yém ndimbal méngo ramghét, fá fronde so kámnjongé a nufénmeta yéfanda njénamb mani yém wifoghét.

29 Yémon so tafngongé méngo ramégh, wénde yau so tifongé. Féyo méinyotio

árém yéfandat némé nufrote so yurtat fá.

30 Fá korayawét, 'Yéné árom yérnyai ramégh wénde yau yifoi.'

31 "Némé so yafrote warsagh árom táf yáne njam em 10,000 fiyaré yandio awamaroghét kétamé ámb warsagh ár emafé so násmét 20,000 fiyarafé? Fronde njam kuwanongé mékot, féyo fá so kámnjongé mwiché so yéfarone waingéghét?

32 Fá yau njam yém féyotarofnar, yémon so yáfárete si résagh ár táfandio ámb mé esio a fá so kwómnendangé krufrátot.

33 Yéné endeyo, fémon tafrango méinyotio rokar, fém so ném tane waitogh ár.

34 "Sol siyém mer yém, wénde yáne ménde njam ke-fongé, ndernáye so sol nawa-farnjé wéikor?

35 Yau mer yém mbandot o ámb rokarot, árém táf yéngwitat.

Efe njam ténganafé yém, so káyarangé yéné si."

15

Olingégh Sif

1 Mani kafégh ár a yaufiyam téfnár méinyotio káumendawét áyárgghét yáfaf.

2 Wénde Farasi ár a nákwatamegh ár mike nufngoyénd, "Yéné árom eumyote yaufiyam ár ménát yémafe nénet."

3 Féyo Yesum tawaufrotau yéné rengerege si,

4 “Njam ámbiro ároene em 100 sif a kolindangé ámbiro, némé so yafrote? Yémon efaloe so tafrangongé 99 marat sifayan a nguwanongé olingégh sif ronjaghét kétánotio yémo tinjongé.

5 Táf yémon njam tinjongé, yémo áuwéghafé tambnangé sif téfayongé yáne fader tukén.

6 Fá so nguwanongé méngot. Féyo yémon emotai yáne fútaréf a ámb kaka ár a norayai yéfefaf, 'Áuwégh yangotam yéndfé. Yéndon té yinjon tane olingégh sif.'

7 Yéndon emndetan fém kété njafaran ndeneyameyo kété so yém ndimbal áuwégh. Efaloe áuwégh 99 mbarkánd árfenemén efe em yau-fiyamofnar, yéné siyém némbnarfifi, wénde minde áuwégh yém ámbiro yaufiyam ár efe njam kawengongé yánjo yaufita.

Olingégh mani mbwe

8 “Némé so yafrote amafom táf yáne 10 silfé mani mbwe em a kolindangé ámbiro? Yémon táf lambefé tuwarongé a sámburégh méngo tafngongé ronjagh merkéraye kétánotio yémon tinjongé.

9 Féyo yémon njam yinjo, yémon emotai fútaréf a ámb kaka ár a norayai yéfefaf, 'Áuwégh yangotam yéndfé, yéndon té yinjon tane olingégh mani mbwe.'

10 Yéndon emndetan fém, ndené endeyo, kété so yém

áuwégh Ngánjánene njafar si résagh ár sáfrére ámbiro yau-fiyam ár efe njam kawengongé yaufita.”

Olingégh ambum

11 Yesum wéikor si yéngwafngoi, “Kété témorwén ár sómbio ambumafé.

12 Kertrom yémndai yárefé, 'Afé, yénd yau so nawanjetan kétán fém kér ném. Sénonjo kwaram fene rokarta tane némé so em.' Féyo yémon ewafaleyai rokar néndkéfan yánjo sómbio ambumat.

13 “Féyo tekofnaye, kertrom ewanai yáne némé tamorwén, náfriendam nuwanoi nayu yuwot a mani taranégh yéngwafngoi yaufi ghérsayan.

14 Yéné soramé yémon njam ewifoi méinyotio rokar, kété nuyai káukáu yéné yuwon, féyo fá áronjagh nufngoi sioghmén.

15 Féyo fá nuwanoi ásáfoghét nómnendai ámb árfeaf yéné yuwon, a árom yéngwáfáretam fá kimb wanjengét.

16 Fá minde siogh témorwén, fá ménde témorwén kimfafene njamke mbarmbar nénet. Wénde emo yau taramangai yáyot némndafi.

17 “Fá njam nénangoi mwithat, fá norayai, 'Méinyotio tane afane faiofnar ásáfogh ár féyotaro njamkeyan em, a yéna yénd swém krotro wém!

18 Yénd so nangotan tane afafaf a témndan, “Afé,

yéndon yaufiyam té tafrotan njafarot a fefaf.

19 Yénd yau féyotaro wém saí wémndeta fene ambum. Yénd kuyáto ndenanit fene faiofnar ásáfogh ár.”

20 Féyo fá nokayoi a nuwanói yárefafaf.

“Njam kété mé ténmorwén nayu, yárefam yéngwinjoi fá a ghérghérsisé yam yafoi yánemén. Fá néngengoi yánjo ambumoefaf a yambnai a tésnetau.

21 “Ambumom yémndai yárefé, 'Afé, yéndon yaufiyam té tafrotan njafarot a fefaf. Yénd yau wémndeta fene ambum yénd wém.'

22 “Wénde yárefam yémndai yáne faiofnar ásáfogh ár, 'Wékeye! Mer totér sáláme ténmawanangi a tawongi. Talawend ghil yáne ngángayan tawend sandol kafkafan.

23 Ténmanengi yarsafé kau tésmangi. So téménd yaftotam a áuwégh yangotam,

24 ménamén yéné tane ambum efe kér yémormén sénonjo ghérsé yém. Fá té nolindai a sénonjo té yinjongém.' Féyo yémofem áuwégh tangotawét.

25 “Táfandio, fronde sénko ambum témorwén ndawan. Fá njam nénáyátoi méngo kaka, fá náýarayéng wagh ke a ermángégh.

26 Féyo yémon yanmoi ámb faiofnar ásáfogh ár a yémotai némé yam nufrote.

27 Yémon yawangoi, 'Fene néngén té nufar, a fene afam yarsafé kau té yésém

ménamén fá yéna yém a merro yém.'

28 “Féyo fronde sénko ambum nékw náwerai a yau nélawai méngo kénjút. Yárefé néntoryéng a yamnendai élaughét.

29 Wénde yémo yawangoi yárefai, 'Kéreta! Méinyotio yunjéf yéndon ásáfogh tafrotan feyot a yau kwawalinde fene si. Wénde fémon némé ámb yau waramai ta tosé gout ménát yéndfem téménd saí tafrotawém tane fútarafé.

30 Wénde njam yéné fene ambum emo fene mani tátérnawéng yaufi ghérayan kénangote méngot, fémon yesmang yarésafé kau yáyot!'

31 “Yárefé norayai, 'Tane ambum, fém túmén yéndfé ténre. Méinyotio rokar tane sem fene em.

32 Wénde yéndfem ásneghafé a áuwégh tafrotam ménamén fengén kér yémormén a sénonjo ghérsé yém. Fá nolindai a sénonjo yéna yém.”

16

Mwighé sénté wanjengégh ár

1 Yesum emndai yáne waitogh ár, “Ámb wemár árom yékafai ár yáne rokar wanjengét. Wénde wemár ároe yaufroyénd ndené rokar wanjengégh árom fene mani té ewalinda.

2 Féyo yémo yanmoi fá a yémotai, 'Némé yéné yém yénd náýaran fenemén? Kwaram fene ásáfoghmén

mat ndernaye tanjete, ménamén fém yau so ném wanjengégh ár yéné soramé.'

3 "Wanjengégh ár no-rayai yáfafétio, 'Yéndon némé so yafrotan sénonjo? Tane yuram tane ásfoghta wutér. Yénd muyafnar wém targhét, a yénd wáiwái wém ómnengéghét.

4 Yénd mat wém némé yéndon so yafrotan ménát árém mé so umyotat yénd yéfene méngomé njam yéndon tanjo ásfogh koron.'

5 "Féyo yémon tamotau ámbiroámbiroe yáne yurane fai wangoghét. Yémo yémotai fronde ár, 'Njénamb fai ekmang tane yurane?'

6 Yémo yawangoi, '20 dram olif wékwér.' Wanjengégh árom yémndai fá, 'Téngwan fenjo fefé, kámngo wékeye, a tafarota 10 dram.'

7 "Wéi yémo yémotai yénamayo ár, 'Fefaf njénamb em?' Yémon yawangoi yá, '1,000 flawé baik.' Yémon yémndai fá, 'Téngwan fenjo fefé. Tafarota kétán 800 flawé baikot.'

8 "Yuram tuwetau yáne unyégh rokar wanjengégh ár ménamén fá kawarawenau merkéraye. Ár yéné mbandan nawarawenat merkéraye wénde kwayaghane ár yau ndené em.

9 Yéndon ewaufrotan féfé, fútar náyatotati fémyo mband rokere, njam tafrango, fém so kémumyongé tuot méngotuot.

10 "Efe njam ndimbal mwithafé yém némbne

yaman, ndenáyo wéi so yém ndimbal yaman. Efe njam unyégh ár némbne yaman yém, ndenáyo wéi ndimbal yaman so yém.

11 Féyo fém yau njam efalo ném mbandoene rokar wanjengét, ndernáye fém so niyatotat efalo wemáran?

12 A fém yau njam efalo kéném ámb ároene rokar wanjengét, emon so kémaramangé fenjo rokar?

13 "Ásfogh ár yau so yém sómbio yurafene limánégh mbanmbanan. Fémon so yékene ámb a so yuwete ámb, o fém so kamnyong ámbfai a tékena ámb. Yénémamén fém yau so sómbio limánégh mbanmbanan ném, Ngánján a mani."

14 Farasi ár sem mani méndero ár em. Yémofem njam náýarayénd yéné si a fén yafngoyénd Yesu.

15 Yesum emndai fá, "Fém yéné féyém efe mer nitaro kénamndangi árfene ghékfan, wénde Ngánján mat yém féfene tikéf. Némé minde tukén árfene mwithayan fifofnar yém Ngánjánene ghékfan.

16 "Mosesene nák a Ngánjánene mat yátogh ároene watamegh si táitotawét kétánotio Jonene efogh. Kétándmé yéné efghon, Ngánjánene limánéghmén mer si waitogh yérnyai, méinyotio árém end táronjawét kétán Ngánjánene limánéghfaf.

17 Áfráte yém njafar a mband so kawaindangend, wénde némbne si Ngánjánene sian yau so titrém.

18 “Emon njam yánjo amaf tatembangé a kawerangé ámb amaf kamndangé amafanyo wanégh ár a emon njam watembégh amaf kawerangé káyátongé áranyo wanégh ár.

Wemár ár a Lajarus

19 “Kété témorwén wemár ár efe kumanetau minde tukén sáláme a témorangérwén yánjo meran méinyotio efghon.

20 Yáne méngo sésafnefak kété témorwén ómnengégh ár yétkwén Lajarus efe témorwén fénend kér ro

21 a ménde témorwén nénet némé kuitawét kéténdmé wemár ároene njamke kitarata. Táfandio ághé tanmorwén tasambnawét yáne fénend.

22 “Ómnengégh ár kér yémormén a njafar si résagh ár yénmormén a yéngwasroyénd fá kétán Ebraamefaf. Féyo wemár ár kér yémormén a yiyátotaménd.

23 Efoghofnar yékw sifayan, wemár ár tékrátan témorwén, njam fá néretai tukét yinjoi Ebraam nayuta, yémafé Lajarus yáne téndota.

24 Féyo fá nutnai, 'Afé Ebraam, tayot ghérghérsisé a témnde Lajarus ngángé tauwarngé nuan a tane kánké krufrát tiyáto ménamén yénd fés kénjún tékrátan wém.

25 “Wénde Ebraamém yawangoi, 'Ambum, kawafarota kété fene ghérsé ámnjogh efghon, fém meran

kénmorwén, táf Lajarus yauyauan, wénde sénonjo fá enaghan yém yéna a fém tékrátan.

26 Ámb téfén siyém, féyotarofnar yém yéné ménamén yékw ndimbalam yénfalowé, ménát efe ménde éfémanéghét yénandmé fefaf siyém táikér yém.'

27 “Yémo yawangoi, 'Féyo yéndon némamnendan fém, afé, téngwáfáreta Lajarus kétán tane afane méngot,

28 ménamén tane em 5 néngnéf. Mat so táyátongé fá yau so eném yéné tékrát sifayat.'

29 “Ebraamém yawangoi, 'Buk kété em Moses a Ngánjánene mat yátogh ár efarotaménd, fá sái náyáretat yéfendio.'

30 “Fá norayai, 'Yau, afé Ebraam, ámb kér ár njam néngangota kétán yéfefaf, fá so kawengongi.'

31 “Fá norayai yáfaf, 'Yau njam náyáretat Moses a Ngánjánene mat yátogh ároefaf, fá yau so nawengotat wéi ndenényameyo kér tambén njam kénangongé ghérsat.'"

17

Watamegh wányányéghmén a ndimbal mwighe

1 Yesu norayai yánjo waitogh árfefaf, “Árké yaman eméinde ár túmén yaufiot, wénde tékrát yém yéné ároe emo eméinde.

2 Yéné ároefaf ndimbal wím so yumbetat kéman a yitát arakafot, yéné mé té yém némbne kérté. Wénde

emo taméinde némbne am-bumtértér yaufiot, fene kérté so yém ndimbal.

3 Féyo kor kafandangi fémyo.

“Njam fenam yaufi yafrota, yárna, a fá njam kawen-gongé, tawalinda.

4 Njam yémo yaufi yafrota fefaf 7 mbinotmé ámbiro efogh kénjún, a 7 mbinotmé nénangota wéikor fefaf a ko-rayangé, 'Yénd té nawengon,' fémon tawalinda.”

5 Yesuene muyafé ár norayayénd Yurafaf, “Yuré, ténmamina téfene ndimbal mwiché!”

6 Yesum yawangoi, “Njam fene ndimbal mwiché yém ndenanit némbne mbwe, fém féyotaro so koraya yéné ndimbal wénfaf, 'Karufang a kayang arakafan,' a so kényarángé fém.

7 “Njam fene faiofnar ásfogh ár nénangota tarégh tambén o sif wanjengégh tambén, ndimbal ár so korayangé, 'Kénaf kámngo njamke nénet'?

8 Wénde fá so korayangé, 'Tane njamke kwanegh, kwáfrenda a kwanjeta njam enetan. Yéné soramé fémo so enete.’

9 Kánjo yaramai faiofnar ásfogh ároe ménamén yáne áyáréghmén némat yémon yémndai wafroghét?

10 Ndenéyameyo fémofer njam ewafrotati méinyotio némat té emndai wafroghét, norayayénd, 'Yénd siéném faiofnar ásfogh áro yéném. Yéndfem tanwafrotam téfenjo ásfoghro.”

10 ár yaufi ghéngan en-jnefé

11 Yesu álighan témorwén Jerusalemét, tiotau Samaria a Galili yu néndkéfan.

12 Fá njam kufanau méngotuot, 10 ár yaufi ghéngan enjnefé tamorwén yéfángoyénd fá. Fá nénokayoyénd nayu

13 a nutnayénd minde tukén, “Yesu, Yuré, ghérghérsisé téfeyot!”

14 Yesum ewinjoí fá a norayai, “Nguanongi, ngauyafongi fémyo ghéngén wároggh árfefaf.” A njaman-dio nénngwanoyénd, fá mer nénngamndayénd.

15 Ámbiroam, njam yinjoí frengégham yanai, nénangoi, Ngánján tuwetawét minde tukén.

16 Fá budme niyai Yesuene kaffaffaf, kánjo yaramai yáyot. Fá témorwén Samari-amén ár.

17 Yesum yémotai, “Némé 10 ár méinyotio frengéghkaf em? Ánde ámb 9 ár em?

18 Némamén yéné Téndo áro nénangoi Ngánján frengéghét?”

19 Féyo Yesum yémndai fá, “Kokai a nguвано. Fenjo ndimbal mwichayam mer té niyáto.”

Ngánjánene limánégh

20 Ámb efghon Farasi áréem yémotai Yesu, “Njam so Ngánjánene limánégh yéném?” Yesum ewawangoi, “Ngánjánene limánégh yau yéném yéné ende fémon so tinjo fenjo ghékfe.

21 Fém yau so norayati, 'Siyém' o 'Kété yém' ménamén Ngánjánene limánéggh siyém féfene kénjún yém."

22 Féyo Yesu norayai yánjo waitogh árfefaf, "Efogh yéna yéném fém njam so ménde em winjoghét ámb efghon Ároene Ambumoenemén, wénde fémojem yau so tinjongi.

23 Árém so tawaufrongi féfe, 'Kété fá yém,' o 'Yéna fá yém.' Yau nêwaitotati yéfe soramé yéfefaf.

24 Ménamén Ároene Ambum njam nénangota, méinyotio árém so yéfandat ndenanit toyé kwayaghanit so télálángé witmé njafar kwéndkwéndta kétán witmé njafar kwéndkwénd.

25 Wénde fronde yémon so tárjár tékrát efande a so yékenat yéné saté ár ménam.

26 "Ndenaye fété Noane efghon kés tamorwén, ndeneyameyo so yém Ároene Ambumoene efghon.

27 Árém njamke a nu tánétawét, amaf ár kaweretawét kétán efogh nawerai Noa nélawai minde ndimbal ngárdot. Féyo táf kékér nakmai a yérambaryéng méinyotio ár.

28 "Ndeneyameyo tamorwén Lotene efghon. Árém njamke a nu tánétawét, kéufnamotawét rokar, njamke yéghan a méngo raméghan.

29 Wénde yéné efghon Lotém yéfrangoi Sodom, fés a fésafé wím kénuitawét

njafarta nunit kafamndau, a yérambaryéng méinyotio ár.

30 "Ndeneyameyo Ároene Ambumoene efghon so nufrote.

31 Yéné efghon efe méngo téndon em yau so kényawangi méngo kénjút rokar résaghét. Ndeneyameyo, efe ndawan em yau so néngangotat rokar résaghét.

32 Yafarotati Lotene amaf!

33 Emo njam yéta yánjo ghérsé yambeta so yétarne, emo njam yétarna yánjo ghérsé so kawanjarngé.

34 Yéndon némaufrotan fe, yéné sémbáran sómbio ár so ekmare ámbiro kéméggh sifayan, ámb Ngánjánam so téngwanangé ámb so téfrangongé.

35 Sómbio amaf so néusénanét njamke mérne, ámb so yémon téngwanangé, ámb so téfrangongé."

36 *

37 Yémofem yémotayénd, "Ándan, Yuré?"

Yesum ewawangoi, "Ánde kékér fú yém, ndikáké kété so náumendat."

18

Rengerenge si kwiranemén a mwighé faroréggh ár

1 Yesum tawaufrotau yánjo waitogh árét a rengengerenge si ewauyafoi yéfe fá so túmén Ngánjánafé norayat a yau so kékmbongi.

2 Yesu norayai, "Ámb tesenan kété témorwén mwighé faroréggh ár efe

* 17:36 17:36 Yau siménj.

Ngánján férféofnar témorwén utmanéghofnar árfefaf.

3 Kété témorwén ámb kwiré yéné tesen kénjún efe katérnau túmén yáfaf siafé, 'Ta kwaram mbarkánd yéné si éwighmén mék téfnárafé siyénmare.'

4 "Nák sénko árom yékenai ámb efghot, wénde ambi-nomén norayai yánjomén, 'Yénd férféofnar wém Ngánjánefaf a utmanéghofnar árfefaf,

5 wénde yéné kwiram túmén wawérsote yénd, yéndon so tinjon yáfaf mbarkánd, ménát yau so nénatérne tafaf túmén!'"

6 Féyo Yuré norayai, "Káyáangi kétán némé yéné mbarkándofnar mwighe farorégh ár norayai.

7 Ngánjánam so fété en-warse mbarkánd yánjo waferégh árét, efe nendat yáfaf efogh a sémbár. Yémon yau so túmén ekarote fá.

8 Yéndon némaufrotan fe, yémon so tinjongé nde yémafém mbarkánd yanangi wékeye. Wénde njam Ároene Ambum nénangota, yémon so tawinjongé efe em ndimbal mwighafé yéné mbandan?"

Farasi ár a mani kafégh ár

9 Yesum tawaufrotan yéné rengerenge si ámb ároefaf efe tawewonawét ndené kem-nawét ndené yénd yéném mbarkánd ár a fá yau:

10 "Sómbio ár nuwaneyayénd kétán wáwefnogh méngot Ngánjánafé oraighét, ámb témorwén Farasi ár a ámb témorwén mani kafégh ár.

11 Farasi ár nokayoi Ngánjánafé koraiwét, 'Ngánján, kánjo fe ndené yénd yau wém ndené ámb ár kés em, oro téfnár, yaufi wafrogh ár, amaf wanégh ár, o ndenanit yéné mani kafégh ár kés em.

12 Yénd nawafarmetan sómbio efogh ámbiro Safatan a yéndon túmén ramégh yam so yafrotam Mosesene nákam noraye Ngánjáneyot.'

13 "Wénde mani kafégh ár takayongérwén nayu. Fá yau nówewoi ndenáyo njafarot, wénde yánjo kafan nasmai a norayai, 'Ngánján, ghérghérsisé tayot, yénd yaufi ár wém.'

14 "Yéndon némndetan fém, yéné yaufi ár, yau ndené Farasi ár, fá kangotau méngot áuwéghafé Ngánjánene sáfrére. Fém njam nawarmbota ámb árfefaf, fém so kémeworngi, a fém njam yuwan ném, fém so ném tukén."

Ambumtértér a Yesu

15 Áré m tanérsawét am-bumtértér Yesuefaf ménát frengéghét. Njam wait-ogh áré m yinjoyénd yéné, yémofem ekmboyénd yéfefaf.

16 Wénde Yesum emotai ambumtértér yáfastio norayai, "Tanumyongi ambumtértér kénafangi tafaf, yau ekmb-otati ambumtértér ménamén Ngánjánene limanégh siyém ndené árét ambumtértér kés em.

17 Yéndon efalo si ewaufrotan, ámb árom emo yau tanagé Ngánján

limánégħ ndenanit am-
bumtértér sem yau so
kényawangji.”

Wemár ár

18 Ámb Ju sénko árom
yémotai fá, “Mer watamegh
ár, némé yéndon so yafrotan
tuot ghérsé résaghét?”

19 Yesum yawangoi,
“Némamén wémndete yénd
mer? Efe yau mer yém fá
Ngánjánro.

20 Fém mat ném náknák,
‘Amafanyo wanégħ yau, ár
ngi yau, oro yau, unyégħ yau,
eutmanwé afé a amé.”

21 Yémo yémndai, “Kétándmayos
yénd tosé kwémorwén,
yéndon yéné méinyotio nák
tawarawénawén.”

22 Yesum njam náyárai
yéne, fá norayai yáfaf,
“Fefaf mé náláite ámb yam
wafroghét. Etérna maniot
fene némé em méinyotio,
ewarameta yéfeyot yauyau
árét, a fém so ném wemár nja-
faran. Féyo kénaf, kwénmaito
yénd.”

23 Yémon njam naráyai yéne
si, fá nawinjoi ghérghérsisafé
ménamén fá témorwén minde
wemár ár.

24 Yesum yéfandai a
yémndai, “Nderé táikér
yém ndené wemár árét
Ngánjánene limánégħ
élaughét!

25 Taikre kemole élawégħ
nidul fénemé siyém ndim-
bal, wénde taikre wemár
ároe élaughét Ngánjánene
limánégħ yéne yam yáinde.”

26 Fá efe náyárayénd yéne
ámogħan, “Efe so wét kun-
jarnégħ?”

27 Yesum ewawangoi,
“Némé táikér yém árét
Ngánjáneyot siyém áfrat.”

28 Fité norayai yáfaf,
“Yéndfem enfrangongém
méinyotio téfene némé tam
fém némaitongém!”

29 Yesu norayai yéfefaf,
“Yéndon ewaufrotan féfe
efaloe, yéndon mat eyátotan
méinyotio ár emo efrango
mého, amaf, yanaf, yáfefaf,
ambumtértér Ngánjánene
limánégħ téfnan

30 so kor ewin jotati tárfár
mbinotmé sénonjo yéne
ghérayan, a so akegh ghérsé
tinjongi Ngánjáneta soramé
yuwon.”

*Yesu wéikor korayau yánjo
kémén*

31 Yesum ewasroi 12
waitogh ár téndot a emndai
fá, “Yénd kuwanongém kétán
Jerusalemét, a méinyotio yéne
yéfarotaménd Ngánjánene
mat yátogh árem Ároene
Ambumoenemén so nufrote.

32 Fá so téramangi Téndo
árfefaf, a yémofem so si
yawafrotat, yasalitat fá,
mbérme yéfarndat.

33 Yémofem so yéfmotat
a yésmetat krot. Nambio
efogh soramé fá wéikor so
kanongé.”

34 Wénde waitogh ár yau
mat náyátoyénd yénemamén.
Yénayoene fifi tétnongérwén
kétándmé yéfe tambne, a
fá yau mat náyátoyénd
némémén fá korayau.

*Yesum mer yiyátoi ghékéf
kwéfkwéf ómnengégħ ár*

35 Njamandio Yesum tánetau Jeriko, ghékéf kwékwéf ár témorangérwén end téndon kómnendau.

36 Njam yémon eyárai ár mérén álighan kawaindawét, fá namotai némé yam nufrote.

37 Yémofem yaufroyénd yá, “Yesu Najaretmén siyém nawainde.”

38 Fá nutnayéng, “Yesu, Deifidene ambum, so ghérghérsisé ném tafaf!”

39 Fá efe tangmorwén endmé yarnayénd fá a yémndayénd, “Métar kékmbo!” Wénde fá yéméindayénd minde keyot, “Deifidene ambum, so ghérghérsisé ném tafaf!”

40 Yesu nékmboi a tamndangé ár yáfaf ménjaghét. Njam nénaflai kaka, Yesum témotangé fá,

41 “Némé wafroghét ménde ném tafaf?”

Yémon yawangoi, “Yuré, yénd ménde wém éreghét.”

42 A Yesum yémndai fá, “Féyotaro so kéreta! Fenjo ndimbal mwithayam némanjar fém.”

43 Táf fété fá ghékéf néretai a yémon yáitoi Yesu, tuwetau Ngánján. Njam méinyotio áré yinjoyénd, yémofem wéi ndenáyo Ngánján tuwetawét.

kafégh sénko ár efe témorwén wemár.

3 Fá ménde témorwén Yesue fandaghét, wénde ndémbndémb ármén yau yinyoyéng ménamén ár mérén kénjún takayongérwén.

4 Féyo fá frondeyo nengoi a narmboi ndimbal wénan ndenanit wanj wén Yesue winjoghét, táf Yesu mé téngmorwén yéné endmé.

5 Njam Yesu nufaryéng yéné sifayan, Yesu néwewoi tukét a yémndai fá, “Jekies, kénewor wékeye yuwot. Fene méngon sénonjo so wémor.”

6 Féyo fá néneworyéng wékeye a Yesu áuwéghafé yumyoi yánjo méngot.

7 Méinyotio áré yinjoyénd yéné yam a mikemike nufn-goyénd, “Fá néngwanoi wan téfnár náyátoi yaufi ároefaf.”

8 Wénde Jekies nokayoi a norayai Yurafaf, “Kéreta, Yuré! Sénonjo yéandmé yéndon efalotan néndkéfan tane rokar yauyau árét, a yénd njam té kuindan árfefaf rokarmén, so ewangotan yéfene fai fo mbinotma.”

9 Yesu norayai yáfaf, “Sénonjo wanjarégh yém yéné méngot, ménamén yéné ár siyém Ebraamene ákimén.

10 Ménamén Ároene Ambum yénmormén ronjaghét olingégh ár wanjarghét.”

19

Jekies mani kafégh ár

1 Yesu téngmorwén Jerikomé.

2 Ár yétkwén kété témorwén Jekies, fá témorwén mani

Rengerenge si ten faiofnar ásáfogh árfenemén

11 Njam fá káyáretawét yénémamén, yémon tawawait-otau rengengerenge si ménamén fá témorwén Jerusalem kaka

a ár kemnawét ndenénde Ngánjánene limánégħ kar sélngwéle so kufarngai.

12 Fá norayai, "Ámb sénko ár nuwanoi nayu yuwot ménát fáyo náyátoi warsagh ár a so wéi nénangote.

13 Féyo yémon emotai ten faiofnar ásáfogh ár a yéfeyot ewarametam ámb rérero ndimbal mani. Fá norayai, "Takmangi yéné mani ásáfoghét kétánotio yénd nénangotan."

14 "Wénde yánjo árém méndméndat tafandawét a ewáfaretam fénaté ásáfogh mérén soramé fá norayayénd, "Yénd méndefnar yéném yéné ár sái kamndangé téfene warsagh ár."

15 "Fá náyátoi warsagh ár féyo fá nénangotam méngotuot. Féyo yémon ewáfaretam faiofnar ásáfogh ár kétán endefet mani ewarametam ménát matot njénamb mani ewafrotaménd.

16 "Fronde ámbiro ár yénmormén a norayai, 'Yuré, fene maniam té efuna ámb ten.'

17 "Yáne yuram yawangoi, 'Mer yém. Tane mer faiofnar ásáfogh ár! Ménamén fém té efalo náyáto némbne mani funaghan, fémon so ewanjete ten ndimbal tesen.'

18 "Sómbiomén yénmormén a norayai, 'Yuré, fene maniam té efuna ámb 5.'

19 "Yáne yuram yawangoi, 'Fémon so ewanjete 5 ndimbal tesen.'

20 "Nambiomén faiofnar ásáfogh ár yénmormén a norayai, 'Yuré, fene mani

siyém. Yéndon fene mani tamndan a etnoyén sáláme sutafé.

21 Yénd fenemén férfér kwémorwén ménamén fém ném táikér ár. Fémon totér némé yau yélawai a yétane némé yau yiyáyéng.'

22 "Yánjo yuram yawangoi, 'Yéndon so kémawitérmbon fe fenjo sieyo, fém yaufi faiofnar ásáfogh ár! Fém mat ném ndené yénd wém táikér ár a yéndon ewangotan árkéméné yau em tane a etanan yéné árkéméné yéndon yau eitamén.

23 Némamén wét tane mani yau yélawai mani funagh sifayan ménát yénd njam nénangotan, yéndon so tinjongén minaghkaf?"

24 "Féyo yémon fá emndai efe tawakayongérwén kaka, 'Takawangi yáne mani yá tambén a taramangi yá efe ten maniafé yém.'

25 "Fá norayayénd, 'Yuré, té náyátongi ten mani yáne!'

26 "Yémon tawangongé, 'Yéndon némndetan ndenáye méinyotio endene tárfár em, yá so taramangi tárfár, wénde endene yau em, so takawangi.

27 Wénde tane mék téfnár efe em méndefnar fá em yénd sái wém yéfene warsagh ár, tanwasrongi a tásmetangi tane sáfrére."

Yesu warsagh ár nélawete Jerusalemét

28 Yéné si soramé Yesu téngmorwén frondeyo Jerusalemét.

29 Njam kaka náyátoi Bete-fes a Betani mband tunakéf

yu yétkwén olifén, yémon ewáfaretangeyai yánjo sómbio waitogh ár, emndeyai fá,

30 “Kuwanend méngotuot fronde, njam kélawend, so tinjend ndonki rényéghkaf, efe yau yéfayongérmén. Ténferend a yénémnjét yéan.

31 Ámb árom njam ta-motangé, 'Némat fémoferm yéferét?' taufrend yá, 'Yuré ménde yém.’”

32 Yéné efe ewafareméng nuwaneyayénd a yin-jeyayénd ndernáye té engémndeyai fá.

33 Njamandio yémofem téferwét ndonki, yéné yuram emotangeyai fá, “Néamén fémoferm yéferét ndonki?”

34 Yémofem yawangeyayénd, “Yurane ménde yém.”

35 Yémofem yénémnjeménd Yesuefá, yéfenjo sálame efayeyayénd ndonkiyan a Yesu nafayoi yéné tukén.

36 Njamandio Yesu téngmorwén, árem yéfenjo sálame tangéfyangotawét endmé.

37 Fá njam téngmorwén kaka néngamndai yéné sifayan ánde end nge-wonau Olif Mband tunakfot, méinyotio Yesuene waitogh ár nufngoyénd wagh áuwéghafé Ngánjánéfá marat kéme, téfén ménamén sélngwélafé ásfogh téfandawét Yesuefá:

38 “Frengégh nám warsagh ár efe néném Yurane yétkwénan!

Krufrat njafar tukén a ndim-bal kwayaghé minde tukén!”

39 Ámb Farasi ár kénjún norayayénd Yesuefá, “Watamegh ár, táwárna fene waitogh ár!”

40 Yémon ewawangoi, “Yéndon emndetan fém, njam fá métar ekmbó, wím so nutnat!”

41 Njam Yesu kaka ufarghéto témorwén Jerusalemét, yéngwinjoi yéné tesen, Yesu táf ye nufngoi yénémamén

42 a norayai, “Jerusalemén ár, yénd ménde wém fém mat kamndangi sénonjo námé yam krufrát yénerse féfefá, wénde yau mat em. Ménamén ténoghe yém kétándmé féfene ghékéfta.

43 Efogh yéna eném féfeyot njam féfene mék téfnáram so tawarendangi fém a tawanawangi féfe méinyotio téndomé.

44 Yémofem so tawalin-dangi fém kétán mbandot, fém a ambumtértér fene sifayan. Yémofem ámb yau so taurongi wím kwéndkwéndan yaufí, ménamén fémoferm yau yáyamngongi Ngánjánene wanjarégh féfeyot.”

Yesu wáwefnogh méngon

45 Féyo Yesu nélawai wáwefnogh méngo sifayan a wifarégh ewafngoi emofem rokar téwáfnamotawét.

46 Fá norayai yéfefá, “Buk sian yékai, 'Tane méngo so yém Ngánjánafé orayégh méngo,' wénde fémoferm yiyátongi oro téfnarafene átnogh yékw.”

47 Méinyotio efghon fá témorwén watameghan

wáwefnogh méngon. Wénde limánéggh ghéngén wároggh ár, nákwatamegh ár a limánéggh ár ménde tamorwén Yesue ngiot.

⁴⁸ Wénde yémofem yau end ewinjoyénd yá ngiot, ménamén méinyotio árfene mwighé tarnyangérwén yáne sifaf.

20

Yesuene si muyé moghmén

¹ Ámb efghon yémon njam tawatametau ár wáwefnogh méngo sifayan a táitotau mer si, limánéggh ghéngén wároggh ár a nákwatamegh ár nafghayénd yémafe ámb sénko árfé, enmormén yáfaf.

² Yémofem norayayénd, "Ténmaufro némé muyaye fémon ewafrote yéné ásfogh. Emon fe yéné muyé némaramai?"

³ Yémon ewawangoi, "Yéndon so ndenáyameyo fémtémtangén ámoggh si. Ta kwaufrongi,

⁴ 'Jonene walitogh yénmormén njafarta o ártá?"

⁵ Yémofem táruindawét yéfé kénjúnro a korayawét nde, "Njam yénd korayangém 'Kétándmé njafarta,' fá so kamotangé, 'Némamén yau wét fá efalo yiyátongí?"

⁶ Wénde njam yénd korayangém, 'Kétándmé ártá,' méinyotio árémm so yénamndat yénd wíme ménamén fá em mat nde Jon témorwén Ngánjánene mat yátogh ár."

⁷ Féyo yémofem yawan-goyénd, "Yénd mafina yéném fá árkémamén yém."

⁸ Yesu norayai, "Yéndon wét yau so tawaufron féfé némé muyaye yéndon ewafrotan yéné ásfogh."

Rengerenge si ndau wan-jengéggh téfnárafenemén

⁹ Fá téngmorwén tawawait-otau árétt rengengerenge si, "Árémm yeitam géreiff mbwe ménj ndawan, noroi faiofnar ásfogh árfefaf a nuwanoi teke.

¹⁰ Wau yuwon yémon yáfaretam faiofnar ásfogh ár kétán ndau wan-jengéggh árfefaf ménát yémofem so téramangi yáyot ámb géreiff mbwe ménj mbwe yéné ndaumén, wénde wan-jengéggh árémm tésmetawét fá a yátembayénd firo rokarofnar.

¹¹ Yémon yáfaretam yénamayo faiofnar ásfogh ár, wénde yéné árémm ndenáyameyo tésmetawét, mámé wáiwáiafé yátembayénd firo rokarofnar.

¹² Yémon yáfaretam nam-biomén a tésmetawét férkafé yítaménd fá.

¹³ "Géreiff mbwe ménj ndau yuré norayai, 'Yéndon némé so yafrotan? Yéndon so yéngwáfaretan tane am-bum efe yéndon yuwetan. Efalo yiyátoi yémofem so yutémmndat.'

¹⁴ "Wénde njam ndau wan-jengéggh árémm yinjoyénd fá, yémofem korayawét yéfenjo kénjúnro, 'Yéné siyém ndau yurane ambum yém. Wét

yésmetam krotio fá, a ndau rokar so kénamndangi téfene.'

15 Féyo yémofem yítaménd géreif mbwe ménj ndau kénjúta a yesmayénd krotio fá.

"Némé so yafrote géreif mbwe ménj ndau yuram yéfefaf?

16 Fá so yéném a engésmete krotio yéné ár mérén a tawaramangé géreif mbwe ménj ndau ámb árét."

Njam áré m náyárayénd yénémamen, fá norayayénd, "Yénandmé yaufifi so yém!"

17 Yesu néngretai yéfefaf mbarkándaye a emotai, "Féyo némé fifi yéné yém árkéméné yéfarotaménd,

'Sérasér árké méngo ramégh téfnáram yékenayénd a namndayéng néndkéf sérasér.'

18 Méinyotio ár efe njam nénuitat wíman so karéfkaráf nufrotat, a njam kénuyangé árfefaf fá so tásé nangé."

19 Nák watamegh ár a limánégh ghéngén wároggh ár end táronjawét werghét wékeye, ménamén fá mat náyátóyénd nde fá korayau yéné rengerenge si yéfenemén. Wénde fá férfér tamorwén árfenemén.

Kaisare mani kémégh

20 Yémofem ghékéftafayotawét yáyot, a ewáfáretaménd ufénmanégh téfnár efe mermer kuin-dawét. Fá yéta kemnawét Yesue werghét ménát ámb si so korayangai, ménát yémofem so tramangayénd gafanafaf.

21 Ufénmanégh téfnáram yémotayénd fá, "Watamegh ár, yénd mat yéném ndené fém noraye a ewatamete némé mbarkánd yém a fém yau namnyote árfene mwithafaf, wénde ewatamete Ngánjánene ende efaloyero.

22 Téféyot mbarkánd yém mani sái ekmétam Kaisare o yau?"

23 Yesum ewawinjoi yéfene unyégh a norayayéng yéfefaf,

24 "Kwauyafongi yáne mani. Endene ár sáf a yétkwén ekayong?"

Yémofem yawangoyénd, "Kaisarene."

25 Yesum emndai, "Taramangi Kaisare yáne némé yém, a Ngánjáne taramangi némé yém yáne."

26 Fá endofnar namndayénd Yesue werghét némé yaufimén korayau kété árfene sáfrére. Sélngwél emormén yáne uwangogghan, a fá métar namndayénd.

Anogh a awerégh

27 Ámb Saduki ár enmormén efe norayayénd ndené kété ámb yau anogh yém. Fá enmormén Yesuefaf moghét.

28 Fá norayayénd, "Watamegh ár, Mosesém yéfarotam nák téféyot ndené njam yánngénoene yané kér yém tatembangé amaf wénde ambumofnar, yánnngnom fété so kwiré tékayongé a ambum eunjeta yanai.

29 Kété tamorwén sefen ghakér ambum. Fronde

sénkom nawerai a kér yémormén ambumofnar.

³⁰ Yénamayom kwiré nawerai, wénde fá ndeneyameyo kér yémormén, yéfrangoyéng ambumofnar.

³¹ A nambiomén nawerai kwiré, ndeneyamanro sefen kér emormén, yéfrangoyéng ambumofnar.

³² Soramayo amaf kér yémormén.

³³ Anogh efghon endene amaf so yém? Ménamén yéné sefenam té naweretaménd."

³⁴ Yesum ewawangoi yéfe, "Árém amaf so fété naweretat yéné mbandan.

³⁵ Wénde soramé efghon, fá efe so tawanongé kérta yau so naweretat.

³⁶ A fá yau kér so em. Fá so ndené kamndangi njafar si résagh árnit. Fá so em Ngánjánene ambumtértér ménamén Ngánjánam so tawanongé kérta.

³⁷ Wénde Mosesém njam yufarotaméng kéghat fés awároghan, yémon yuyafoi ndené kér so nanotat ghérsat. Yémon témotau Yuré 'Ebraamene Ngánján, Aisekene Ngánján a Jeikofene Ngánján.'

³⁸ Fá yau yém kér árfene Ngánján, wénde ghérsé árfene Ngánján, ménamén fá méinyotio ghérsé em yáfaf."

³⁹ Ámb nákwatamegh ár namnyoyénd, "Mer norayayénd, watamegh ár!"

⁴⁰ A árém yau yémotayénd fá ámb ámogh si kor.

Endene ambum yém Keriso?

⁴¹ Yesum emotai fá, "Némamén ndené árém norayat nde Keriso yém Deifidene ambum?"

⁴² Deifid fáyo safén nakmai Sams bukan a norayai, 'Yuré noyarai kétán tane Yurafaf:

"Kámngo yénandmé tane tambén ngángata.

⁴³ Kétánotio yéndon tákman fene mék téfnár fene káfak mbanmbanan."

⁴⁴ Deifidém tanmotau fá 'Yuré.' Ndernáye fá yáne ambum so yém?"

⁴⁵ Njamandio méinyotio árém tiyáretawét, Yesum emndai yánjo waitogh ár,

⁴⁶ "Kor nawarawenati nákwatamegh árfenemén. Fá ménde em tombé sálámefé arengét a sái eutémdat térarégh sifayan, a yéfene mwiché témorwén minde mer sifayan ámnjoghét áumengégh méngo kénjún a yémofem méndefé tafandawét limánégh ámnjogh sifayé témndan.

⁴⁷ Yémofem unyéghe kwirafene rokar tawar-sawét a fá mermer kuindawét tombé sie Ngánjánafé orayégh ár sáfan. Ndené árém tékrát so yérsat minde tukén."

21

Kwirane ramégh

¹ Njamandio Yesu néngretai, yémon ewinjoi wemár árém takmetawét ramégh rokar wáwefnogh méngon.

² Yémon yinjoi yauiyau kwiré sómbio némbne mani mbwe kémghan.

³ Yémon emndai, “Yéndon efalo ewaufrotan, yéné yauyau kwiram ewaindai fá emofem mani takmetawét.

⁴ Méinyotio yéné áré m takmetawét némbnare tárfár rokarta, wénde kwiram ekmeyai méinyotio yánjo ghérsé ámnjoghmén.”

Kerker efoghene ufarogh yam

⁵ Ámb yáne waitogh ár tamorwén sian ménamén ndernáye wáwefnogh méngo yamanetaménd mer wíme a ramégh yam wateghkaf Ngánjáne. Wénde Yesu norayai,

⁶ “Méinyotio fémo nème yéfande yéna, efogh yéna yéném ánde ámbiro wím yau so kafrangongé kétándmé ámbta, méinyotio so ewite yuwot.”

⁷ Fá namotayénd, “Watamegh ár, njam so yéné yam nufrotat? A nème yamam so tufarotangé ménát yéné yam ufroghétro em?”

⁸ Yémon ewawangoi, “Kor fété aem fém warsoghmén. Mwighe sénté ménamén tárfár ár so eném tane yétkwénan, ndené siafé, ‘Yénd wém Yesu,’ a ‘Efogh siyém kaka yém.’ Yau ewaitotati fá.

⁹ Njam fém náyáretati mékmén a sélngwélafé yammén, yau táf férfér em. Yéné yam fété so nufrotat frondeyo, wénde mbandoene yátogh yau mé so yéném.”

¹⁰ Féyo fá norayai yéfefaf, “Ámb yu a ámb yu, fá so násmét, ámb ndimbal yu

a ámb ndimbal yu, fá so násmét.

¹¹ Kété so yém ndimbal sokrere, káukáu, ndimbal en-jne tárfár yuwomé a férférafé yam a ndimbal sélngwélafé yam njafaran.

¹² “Wénde yémofem so kémerangi a kértayan kénékmangi fém soramé yéné yam so nufrotat. Fém so némumbetat áumengégh méngon a kémarmbnangi kwékwéf méngot, a néngemnjat warsagh ár a gafanafene sáfrére tane yétkwén téfnan.

¹³ Wénde yéné so fiyém efoghféneféne si waitoghét fene ndimbal mwighamén.

¹⁴ Wénde fém mwigghayam yau némaworsota frondeyo ndernáye fém so nawa-marote fémyo.

¹⁵ Yéndo so kémaramangén si a káfeté mwighe ménát fene mék téfnáram yau so kémitrombongé o kénémdangé fém ném unyégh ár.

¹⁶ Fém so sén erametat afafemyo, amafemyo, anafemyo, mérnamyo, fútaramyo a yémofem fém so ámb krot ek-metat.

¹⁷ Méinyotio áré m fém so méndméndat efandat ménamén tanemén.

¹⁸ Wénde fene ámbiro sénko séf yau so kolindangé.

¹⁹ Fém so taikrataye ewakai ménát fémo so tinjo efalo ghérsé.

²⁰ “Fémofem njam Jerusalem tinjongi fiyaré warengéghkaf em táf fém

so mat káyatongi nde yáne wasémbogh siyém kaka yém.

²¹ Mat táyatongi efe Judi- amén ár em táf kangongi kétán mband tunakfot, efe tesenan em táf kétorngi, efe em tesen sémta yau kélawangi tesenot.

²² Yéné efogh fifiyafé náyatoi árké tékrátmén yéfarotaménd.

²³ Nderé mámáfi so yém suafé amafafet yéné efogh a mbrake amafafet! Kété so yém ndimbal tékrát yéné mbandan a nékw yéné árfefaf.

²⁴ Fá so enfetat naifaye krotio a ámb so eweretat kwéfkwéf méngo árot méinyotio ndimbal yuwot. Jerusalem so yésénat Téndó áré m kétánotio Téndó árfene efogh ufroghfaf.

²⁵ Kété sélngwélafé yam so em efghan, ghérareyan a kéndafefaf. Mband tukén, méinyotio ndimbal yuwomé so yém mwighé ndémke a uwérsoghan ménamén arakaf sóf su kemén.

²⁶ Ár férfére so nuitat, ménamén kérté némé yéném yéné mbandot, njafarmén fifi so násámbnetat.

²⁷ Yéné efghon yémofem so tinjongi Ároene Ambum angoghan njafar kwamkwaman ménáyafé waftafé a ndimbal kwayaghafé.

²⁸ Njam yéné yam ufrogh kufngongi, kokayongi a tauyongi féfene sénko, ménamén féfene wanjarégh siyém kaka yém."

²⁹ Yémon tawaufrotau yéné rengerenge si, "Téfandangi fig wén a méinyotio wén.

³⁰ Njam wén mbambam éwiwogh kufngongi, fémfem so tinjongi féfendio a mat kamndangi nde efogh yu siyém kaka yém.

³¹ Yéné endeyo, njam yefandati yéné yam ufroghan, fém mat so kamndangi nde Ngánjánene limánégh siyém kaka yém.

³² "Yéndon ewaufrotan féfe efalo si, ámb ár méré n yéné satamén so mé em ghérsé njam méinyotio yam nufrotat.

³³ Njafar a mband so kawaindangend, wénde tane si yaufifi so kawaindangé.

³⁴ "Kor nawarawenati, féfenjo tikéf yau ewaghnati wéri nuye, wagh témnde a mbandoene méghméghe ménamén yéné efgham so táf kémerangé sunsune ndenanit urérnit.

³⁵ Ménamén yéné efogh so yéném méinyotio yéfefaf efe emor yéné mbandan.

³⁶ Aya túmén ghékéf sénté aem néretati a Ngánjánafé orayégh ménát fém so kawanjarngi kétándmé némé ufroghét em, a fém so taikrataye ewakai Ároene Ambum sáfrére."

³⁷ Méinyotio efghon Yesu témorwén watameghan wáwefnogh méngon, a fá tangmorwén méinyotio sémbáran Olif Mband tunakfan.

³⁸ Méinyotio ár tanmorwén túmén tándái akwan áyárgghét yáfaf wáwefnogh méngot.

22

Judas nuwanoi Yesue sénót

1 Minaghofnar flawamén téménd, yétkwén Waingégh téménd kaka kénamndetau.

2 Limánégh ghéngén wároggh ár a nákwatamegh árem ámb end táronjawét Yesue werghét, ménamén fá férfér tamorwén árfenemén.

3 Féyo Sáifér nélawai Judas Iskariotefaf, efe ámbiro nafaloi 12 ármén.

4 A Judas téngmorwén kétán limánégh ghéngén wároggh árfefaf a wáwefnogh méngo wanjengégh árfefaf a taruindawét yémafé ndernáye yémon so sén téramangai Yesu.

5 Fá káuwétawét a nuwan-goyénd mani ramghét yáyot.

6 Judas nuwangoi a kéretau end táronjau Yesue werghét árof nar sifayan.

Soramé njamke

7 Efogh nawerai Minaghofnaye flawamén árké yém Waingégh sif tosane ghéngénmén.

8 Yesum ewafareméng Fité a Jon a norayai, “Kuwanend yéfrengéghét Waingégh njamke téfe nénet.”

9 Yémofem yémotangeyayénd, “Ándan fene ménde yém téfeyot frengéghét?”

10 Yesum ewawangeyai, “Njam ngélawend tesenot, ár so tinjend nu séfkwénafé yémon so tafange. Fémofem téngwaitend árké méngot njam ngélawangé,

11 a témndend méngo yuré, ‘Watamegh árem namote, “Ánde yém wan téfnároene méngo saté, ánde yéndon so

enetan Waingégh njamke tane waitogh árfé?”

12 Yémon so tawauyafé féfe ndimbal méngo saté tukén, méinyotio teghkaf yém. Afrengégh kété ayém.”

13 Fá néwaneyayénd rokar ewinjeyayénd ndenáye fété Yesum ndernáye tamndéwéng. Féyo yémofem yéfrengéménd Waingégh njamke.

14 Njam efoghféneféne nawerai, Yesu a yánjo muyafé ár nénámnjoyénd njamke sifayan.

15 A Yesum emndai fá, “Yénd minde ménde kwém njamke nénet fémafé soramé tékrát so yéfandan.

16 Yéndon ewaufrotan féfe, yéndon yau so enetan wéikor kétánotio yéné nufrota Ngánjánene limánéghan.”

17 Soramé kafusi yerai, yémon kánjo yaramai a norayai, “Tawanangi yéné a tafalotangi féfene kénjúnro.

18 Yéndon ewaufrotan féfe yéndon yau so yéfértan wéri nu kor kétánotio Ngánjánene limánégh kénufarngé.”

19 Yémon féskaflawé yerai, kánjo yaramai a etfoi, a ewaramai, yéné siafé, “Yéné siyém tane fifi, árkéméné so téraman féfeyot. Yéné yafrotati awafaroghét tanemén.”

20 Ndené endeyo, njamke soramé yémon yerai kafusi, ndené siafé, “Yéné kafusi siyém totér rényégh tane férék kénjún árké so nasune féfeyot.

21 Wénde yéné ár emo yénd so sén wéramuete siyém yéna yéndfé yénmorare.

22 Ároene Ambum so kér yém Ngánjánene méndeyan, wénde nderé mámáfi yém yéné ároe emo sén yéramete.”

23 Fá ámogh nufngoyénd yéfenjo kénjúnro efe yéna yafnyang téfefaf emon so sén yéramete.

24 Féyo éwigh nufngoyénd yéfenjo kénjúnro efe so yém ndimbal.

25 Yesu norayai yéfefaf, “Téndo árfene warsagh ár yuré kamndangi waftafé yéfenjo ár limánghét, wénde fá emndetat, 'Fútar em árfene.’

26 Wénde fém yau so ndené em. Wénde efe ndimbal yém so yém ndenanit ambumtosé, a efe limánégh ár yém fá so yém ndenanit faiofnar ásfogh ár.

27 Efe yém ndimbal, yéné ár efe yémor kitarayan o yéné ár efe faiofnar ásfogh ár yém? Yéné ár efe yémor kitarayan. Wénde yénd wáféin féfefaf faiofnar ásfogh ár.

28 Fém fá em efe tanwakai tafaf tane ufoghan.

29 A Yéndon ewaraman féfe wafté Ngánjánene limánghét ndené fété tane Afam wafté waramai ta,

30 ménát fémofem so enetati njamke a nu tane kitarayan Ngánjánene limánéghan, a so emorang limánégh ámnjogh sifayan, Israilmén 12 ár mérén moghan so ewakai.

Yesu norayai Fitane kenaghmén

31 Yémon yémndai, “Saimon, Saimon, Ngánjánam muyé yaramai Sáifére

fe ufoghét ndenanit ndau téfnáram yafrote witrémboghét kétándmé mer mbweta yaufiot.

32 Wénde yénd Ngánjánafé koraiwam feyot, Saimon, nde fene ndimbal mwighe yau so kuyangé. Fém njam kénawengo tafaf, fémon so muyafé eyátote fengénéf.”

33 Wénde yémon yawan-goi, “Yuré, yénd afrengéghkaf wém fémafé álighét kwéfkwéf sifayat a kétán krot.”

34 Yesum yawangoi, “Yéndon némndetan fém, Fité, fémon so kwékena nambinotmé nde fém mafina ném tanemén soramé ghakér kowi kutnangé sénonjo.”

35 Féyo Yesum emotai fá, “Yéndon njam ewáfáretan fém mani yáfofnaye, awogh yáfofnaye o sandolofnaye, némé rokar ámb náláite?”

Yémofem yawangoyénd, “Yau.”

36 Yémon emndai fá, “Wénde táf sénonjo mani yáf tanangi a awogh yáf tawanangi, a njam yau ewam féfene náifé, sálámeyafé tétérnangi ámbiro náifat.

37 Buk si yékai, 'A fá témorwén waféghkaf yaufi árfe kénjún.' Yéndon ewaufrotan féfeyot nde yéné yam efalo so nufrote tafaf. Néméwét, némé yéfarotaménd tanemén so efalo nufrote.”

38 Waitogh ár norayayénd, “Téfanda, Yuré, sómbio náifé sere.”

Yémon ewawangoi, “Féyotaro ere.”

Yesuf Ngánjánafé koraiwét Olif Mband tunakfan

39 Yesu tiotau tùmén mband tunakéf yétkwén Olif, a yánjo waitogh árém yénamayo táitotawét fá.

40 Njam nufaryénd yéné sifayan, yémon emndai fá, “Ngánjánafé norayatati ménát fém yau so kuyangi ufoghan.”

41 Fá nitroi nayuofnaye yéfetambén a budme niyai Ngánjánafé oraighét,

42 “Afé, fene ménde téu yém, yéné tékrát titro ta tambén, tane ménde yau, wénde fene méndero so nufrote.”

43 Njafar si résagh ár nufaryéng yáfaf a yáutánam fá.

44 Yesum ndimbal tékrát yáyarai, fá minde tikfe Ngánjánafé koraiwét a yáne mélmél témorwén ndenanit férék njélkéfnit kasunau mbandot.

45 Njam fá nokayoi Ngánjánafé orayéghta fá néngangoi yánjo waitogh árfefaf, yémon ewinjoi kémghan, yongnai ghérghérsisamén.

46 Yesum emotai fá, “Némamén fém kémégh ekém? Kanongi a Ngánjánafé norayati ménát fém yau so ufogham tawutfongé.”

Yesu yerayénd

47 Njamandio Yesu mé sian témorwén, ár mérén enmormén a ár yétkwén Judas efe témorwén 12 waitogh ármén, yémon tanlimndau fá. Yémon yánetai Yesu a yésnetai.

48 Wénde Yesum yémotayéng fá, “Judas, fémon sénot yafngo Ároene Ambum ménaye séneghé?”

49 Njam Yesuene waitogh árém yinjoyénd némé ufroghétro témorwén, fá norayayénd, “Yuré, wét yéndfem so enfetam téfenjo naifaye?”

50 A ámb árom yanfai limánégh ghéngén wároggh ároene faiofnar ásáfogh ároene tambén téngan.

51 Wénde Yesu norayai, “Yéné yau yafrotati!” A Yesum yéné ároene téngan yayanjai a mer yiyátoi fá.

52 Féyo Yesu norayai limánégh ghéngén wároggh árfefaf, wáwefnogh méngo wanjengégh ár a sénko ár, efe té enmormén yáyot, “Némé yénd áyárghofnar árfene sénko ár wém? Árkémamén fém taném naifayafé a timayafé?”

53 Méinyotio efghon yénd fémafé ténmorwén wáwefnogh méngon, fémofem yénd yau kwéfandawét nékwafé. Wénde sénonjo féfene efogh té nawer, njamandio kwékwéfoene wafté féfefaf yém.”

Fitam yékenayéng Yesu

54 Yémofem yerayénd Yesu, yéngémnjoyénd kétán limánégh ghéngén wároggh ároene méngot. Fitam tangwaitotau nayu kéraýe.

55 A njam yémofem fés yuwaroyénd mogh sifayé néndkéfan a fá námnyoyénd mérne, Fité wéi námnyoi yéfefaf.

56 Ásáfogh mérsom yin-joi fá fés kwayaghayan témorangéwén. Mérsom yáyamngoi fá a yémndai, "Yéné ár ámb fiyém Yesue waitogh ár."

57 Wénde yémon yanyotayéng a yémndai, "Mérés, yénd mafina wém fá."

58 Tekofnaye ámb árom wéi yin-joi fáyo a yémndai, "Fém ámb yéné fékéném."

Yémon yawangoi, "Ár, yénd yau!"

59 Ámbiro efoghféneféne so-ramé ámb árom ménjtaye korayawét ndené, "Fá fété yém Yesue kaka ár, efe yém Galili yumén."

60 Fitam yawangoi, "Ár, yénd mafina wém fém némamén noraye!" Njamaudio korayau, ghakér kowi táf nutnayéng.

61 Yuré nawengoi téfandangé Fité. Fité nawafarotayéng Yurane si ndernáye yénémndai fá, "Fémon so kwékenang yénd nambinotmé soramé ghakér kowi so kutnangé sénonjo."

62 A fá nétoryéng sáfét ndimbal ye nendam.

Wanjengégh áré m si tawafrotawét Yesue

63 Áré m emofem Yesu tan-jetawét si tawafrotawét a ngi yafngoyéng.

64 Yémofem ghéké f yawamoyéng a té mndetawét, "Koraya! Emon nésém fém?"

65 A yémofem korayawét tárfár yau fi si yáfaf.

Yesu yém Failtene a Ero-dene sáfrére

66 Fauréghan árfene sénko ár náumendayéng limánégh ghéngén wárogh ár a nákwatamegh ár a yéfene sáfrére Yesu yéngémnjoyéng.

67 Fá norayayéng, "Fém njam Keriso ném, téfe ténmaufro."

Yesum ewawangoi, "Yéndon njam tawaufron féfe, fémofem yau so yénd efalo kwi yátongi,

68 a yéndon njam fém tamotangén, fémofem yau so ta kwawangongi.

69 Wénde sénonjo yé nandmé Ároene Ambum so ká m njongé Minde waftafé Ngánjánene tambén téndon."

70 Fá méinyotio namotayéng, "Fém fété ném Ngánjánene ambum?"

Yémon ewawangoi, "Fém sian mbarkánd em fété yénd wém."

71 Féyo yémofem norayayéng, "Yéndfem némé si so yéronjam ndenayú? Yéndfem téfendio té ná yá rangém yá tambén."

23

Yesu yakai Failtene sáfrére

1 Méinyotio áré m Yesu yénémnjoyéng Failtefáf.

2 Yémofem Yesu usérmbogh yafngoyéng yéné sie, "Yéné árom ewarsote téfene ár yéné sie, 'Yau ekmetati mani Kaisarefáf, Rom tuk warsagh ároefáf a yéné yétkwénan nawarse nde yénd wém Keriso, warsagh ár.'"

³ Féyo Failetém yémotayéng Yesu, “Fém fété ném Ju árfene warsagh ár?”

Yesum yawangoi, “A, fém némé noraye.”

⁴ Failetém marataye korayau limánéggh ghéngén wárogh árfefaf a ár mérénafefaf, “Yéndon némé mámáfi yau yinjon yéné ároefaf.”

⁵ Wénde fá ménjtaye korayawét, “Yémon kértat taméinde ár méinyotio Judiamén yáne watameghe, kétándmé Galili yu a yénanotio Jerusalem!”

⁶ Njam Failetém náyárai yénémamén, fá namotai, “Yéné ár Galili yumén yém?”

⁷ Njam fá mat náyátoi nde Yesu témorwén Erodene limánéggh mbanmbanan, Failetém yáfaretam Erodefaf, efe témorwén Jerusalemén yéné efghon.

⁸ Njam Erodém Yesu yinjoyéng, fá ndimbal áuwéggh káuwetau ménamén fá teke kawanjetau Yesue winjoghét. Kétándmé Erodém némé té káyáretau yánemén, fá ménde témorwén ámb sélngwélafé yam fandaghét.

⁹ Erodém tárfár ámoggh si tarametau, wénde Yesum yau yawangoi.

¹⁰ Limánéggh ghéngén wárogh ár a nákwatameggh ár tawakayongérwén kété, nékwafé témdetawét.

¹¹ Féyo Erod a yánjo fiyaré si tawafrotawét a tasalitawét fá. Fá yamane-taménd Yesu warsagh árfene

sáláme, yémofem táf kor yéngwangoyénd Failetefaf.

¹² Yéné efghon Erod a Failet fá fútar namndeyayénd, fronde kété fá tanérwén mék téfnár.

¹³ Failetém eumendai limánéggh ghéngén wárogh ár, limánéggh ár a ámb ár,

¹⁴ a norayai yéfefaf, “Fémofem ténémnjati Yesu tafaf efe témorwén kérté wafrogh ár. Wénde yéndon yéta témotan fá féfene sáfrére a ámb yaufi yau yinjon yáfaf árkémamén fém korayati yémo té tafrote.

¹⁵ Erodém yau yaufi yawinjoini féyo yénmangoi téfefaf, ‘Yéné ár yau so tékém krot.’

¹⁶⁻¹⁷ Yénémaménnde yéndon so yéfmotan soramé téngéfrangon.”

¹⁸ Wénde ámbiro mwithayan fá nutnayénd, “Tésmetangi, Barabas ténmutorngi téfeyot!”

¹⁹ Barabas yélawayénd kétán kwéfkwéf sífayat ménamén fá stémorwén ámb ár mérén limánéggh ár Jerusalemén yéné efe kásmetawét Rom gafamanafé a ár ngimén.

²⁰ Failet ménde témorwén Yesue utorghét, féyo fá kor norayai ár mérnafefaf.

²¹ Wénde fá ménj tarnyangérwén keyan, “Téngwamend, Téngwamend!”

²² Nambinotmé wéikor fá norayai, “Némamén? Némé yaufi yémon yafrotam? Yéndon ámb yau yáne fifi yinjon yáfaf krot. Féyo yéndon so yéfmotan soramé téngéfrangon fá.”

23 Wénde fá minde kut-nawét ménjtaye, "Téngwamend!" a yéfene minde ke efalo namndai Yesue waméghét.

24 Féyo Faileté yéfene ménde efalo yiyátóyéng.

25 Yémon yéngéumyoi Barabas efe yélawayénd kwékwéf sífayan gafamanafé ásméghmén a ár ngimén, Yesu yéngéumyoi yéfene méndefaf.

Yesu wafatarégh wéna yénamndaménd

26 Njam fiyaram yéngémnjoyénd Yesu, kété ár yétkwén Saimon témorwén Sairene méngotumén, efe ténmorwén álighan ámb tesenot, a Yesuene wafatarégh wén yéfayoyénd yáne faderan térsawéng Yesue sémta.

27 Tárfár áré m Yesu táitotawét, amaf tang-wafnyangérwén efe ye kéngéndawét yánemén.

28 Yesu néngawengoi a emndai fá, "Jerusalemén amaf, fém yau ye nendati tanemén. Fém ye nendati féfenjomén a féfenjo am-bumtértérafenemén.

29 Efogh yéna yéném njam fémo fem so korayangi, 'Frengégh yém ambumofnar amafafet, árké káfkalam ambum yau yéráftam a ndenáyameyo nono yau tafamndawét!'

30 Fá so norayat mband tunakéfafefaf, 'Kénuyangi téfefaf!' a némbne mband tunakéfafefaf, 'Ténmafarngi yénd!'

31 Ménamén njam áré m yéné rokar ewafrotat njam

wén ghérsé yém, némé so nufrote táf sértan?"

32 Ámb sómbio ár, tárwén oro téfnár, ndenáyo tangémnjowét Yesufé naméghét kérotio.

33 Njam fá nufaryénd yu yétkwén Golgota, "Yáne fifi Sénko sot sífayé," kété yémofem enamndaménd Yesuf yémáfé sómbio oro téfnarafé ámb yáne tambénta, ámb yáne fatrata.

34 Yesu norayai, "Afé, tawawalinda yéfene yaufi, fá mafina em némé yémofem yafrotat." A yémofem Yesuene sáláme kawaftawét ménaye dais kembneye.

35 Ár tárfár tawakay-ongérwén téfandawét yam ufroghan, limánégh áré m sénké r tawafrotawét Yesue. Yémofem korayawét, "Yémon tawanjane ámb ár. Fáyo kawanjarngé, njam fá yém Ngánjánene Keriso, yáne waferghkaf ambum."

36 Fiyaré enmormén si tawafrotawét. Yémofem yénmarsaménd njérmat wéri nu yáyot,

37 a norayayénd, "Fém njam ném Ju árfene warsagh ár, fémyo kawanjar!"

38 Kété témorwén farogh férén yá tukén, árké yémndetat, "Yéné fiyém Ju árfene warsagh ár."

39 Ámb oro téfnár tamangérwén yá téndón, yémo yémndayéng Yesu, "Fém fété ném Keriso? Kawanjar fémyo a yénd ténmanjare!"

40 Wénde ámb oro téfnáram yarnaméng fá a yémndai, “Fé-faf Ngánján férfér té yém? Fém ndenýameyo féu ném.

41 Yénd ámb rérero tékrátan yéném mérne, ménamén téfenjo yaufimén yéndfem tékrát yérsuwam. Wénde yéné árom yaufi yau yafrotam.”

42 Féyo yémon yémndai, “Yesu, yénd táf wafarota fém njam néngém fenjo Ngánjánene limánghét.”

43 Yesum yawangoi yá, “Yéndon némndetan fém efalo, sénonjo yénd fémafé so yénre áuwégh méngotuan.”

Yesuene Kérmén

44 Efoghméf témorwén, a kwékwéfam yu yafaryéng kétánotio séite karéf efogh náyátoi,

45 ménamén efogh nékmboi atremngogh. Wáwefnogh méngon sénjté sáláme tamangérwén nénatiraryéng tukta nde yuwot sómbio karéf.

46 Yesu minde nutnayéng, “Afé, fene ngángat tane mbérbér yérametan.” Njam yémon yéné si norayai, fá kér táf yémormén.

47 Rom fiyaré sénko árom yinjoi némé kufro-tau, Ngánján tuwetau a norayai, “Efalo yiyátoi yéné ár témorwén mbarkánd.”

48 Njam méinyotio ár efe káumendawét téfandawét néméyam kufro-tau, ghérghérsisamén wéfan káutánawét a nénguwanoyénd.

49 Wénde méinyotio fá efe mat tamorwén yánemén a

amaf tawafnyangérwén efe kuwaitotau yáfaf kétándmé Galili yu, nayu nénokayoyénd yam téfandawét ufroghan.

Yesuene mband raméghmén

50 Kété témorwén ár yétkwén Josef, Ju sénko árfene áumengégh utmanégh ár, mer a mbarkánd ár,

51 emon yau yéfene mwiché wafroghyam efalo yiyátoi. Fá kétándmé yénmormén Judia árfene tesen Aramatiat a fá kawan-jetau Ngánjánene limánégh ufarghét.

52 Fá yéngmormén Failite-faf ámoghét Yesuene fifimén.

53 Féyo yémon yeworyéng yuwot, sáláme fiyarghét ménát mbéwé méngon kémghét kété ámb ár ánde yau yélawayénd

54 Yéné ásáfogh tafro-tau wékeye Fraide séiten ménamén Safat rényégh kaka témorwén.

55 Yéné amaf efe Yesufé en-mormén kétándmé Galili yuta yéngwaitoyénd Josef mbéwé fandaghét a ndernáye yékmayénd yáne fifi.

56 Fá néngangoyénd méngot mer wimafé wékwér frengéghét. Wénde fá kenawét Safatan ndené fété Mosesene nák.

24

Anogh

1 Sande tándái ak-wan, amafam tangérsawét mer wimafé wékwér árkéméné yénfrendaménd a nénguwanoyénd mbéwafaf.

2 Yémofem yinjoyénd wím feghkaf mbéwata,

3 wénde fá njam nélawayénd, yémofem yau yinjoyénd Yuré Yesuene fífi.

4 Njamandio fá mwithayan kéwérsotawét Yesuene fífi árkamé yémorwén, tekofnaye sómbio ár nufaryayénd ghékéf waufaroghe kwayaghé sálámeyafé yéfene téndota nokayeyayénd.

5 Yéné férférán amaf ninyayénd mbandot, wénde yéné áré m emndayénd fá, "Fémofem né mamén yéronjati kér árfene sífayan efe yém ghérsé?"

6 Fá siyém yéna yau yém! Fá té néngano! Mé kawa-farotangi fém ndernáye tam-ndetau, táf fémafé njam mé témorwén Galili yuwon,

7 'Ároene Ambum so téramangi yau fí árfene ngángat, wafatarégh wénan so yénamndat a nambio efghon so kanongé wéikor."

8 Táf nawafarotayénd yáne si.

9 Njam fá nénangoyénd kétá ndmé mbéwata, yémofem ewaufroyénd méinyotio né mé téfandawét 11 waitogh árét a méinyotio ámb árfet.

10 Meri Makdalin, Joana, Meri Jemse yátmé, ámb amaf efe tamorwén yémafé ewaufroyénd Yesuene muyafé árét.

11 Wénde yémofem efalo yau eyátóyénd yéfene si, ménamén yéfene si afrogh témorwén yéfeyot ndenanit onon ár kar korayawét.

12 Wénde Fité táf fété nurtotam a nétonam mbéwé yafoghét. Fité néngáwefnoi, engwinjoi sálámero tákmangérwén kénaghkaf, a fá néngwanói uwérsoghan témorwén né mé té nufrotam.

Endmé áligh Emausét

13 Yéné efghonyo sómbio ár tangérwén Jerusalemta kétán Emausét 11 kilomité

14 Yémofem téngwarunwét endmé yéfé kénjúnro né mé yam kufrotau.

15 Njamandio fá ngoraiwét a téngwarunwét mérne, Yesu fáyo yénmormén a tayotau yémafé.

16 Wénde yémofem yau yayamngeyayénd Yesu.

17 Yémon emotangeyai fá, "Né mamén fémofem yarunyét táf fém seyowé?"

Fá áligh nékmbeyayénd, ghérghérsisé sáfafé.

18 Ámb témorwén yétkwén Klofas, yémotai fá, "Fém né mé wan téfnár ném Jerusalemén a mafina ném né mé yam nufrotat yéné efghon?"

19 Yesum emotangeyai, "Né mé yam nufrotat?" Yémofem yawangeyayénd, "Yesu Najaretmén. Fá témorwén Ngánjánene mat yátogh ár wafté kér ro sian a sélngwélafé yam wafroghan Ngánján sáfrére a méinyotio ár.

20 Limánégh ghéngén wároggh ár a téfene limánégh áré m yémnjoyénd a yéramayénd krot, a yénamndaménd wafatarégh wénan.

21 Wénde téfene méghmégh nafayoi nde fá so témorwén emo so tanjarngai Israil. Nambio efogh sénonjo yém yéné yam té kufrotat.

22 Féyo ámb amaf téfene mérénmén sélngwél yéramayénd. Fá tangém mbéwafaf sénonjo tándái akwan

23 wénde yau yinjoyénd Yesuene fifi. Fá nénangoyénd téfefaf yénmaufroyénd téfe ndené fá yinjongi njafar si résagh ár, efe noraya ndené fá siyém ghérsé yém.

24 Féyo ámb téfene mérénmén ár néngwanoyénd mbéwafaf a yinjoyénd ndené fété amaf némé kafrotawét, wénde Yesu yéné amafam yau yinjoyénd."

25 Fá norayai yéfefaf, "Nderé mwigghafnar fém em, a nderé táikér yéfandati efalo yátoghét tikfan méinyotio Ngánjánene mat yátogh árém némé korayawét!

26 Kerisoe áfrat témorwén tékratot soramé fá nélawai yánjo ndimbal kwayaghat?"

27 Yémon sie yérnyai Moseseta a méinyotio ámb Ngánjánene mat yátogh ár, yémon tawawafenau yéfeyot némé té korayau méinyotio Ngánjánene sian yánjomén.

28 Yémoferm kaka méngotu yéngiyátoyénd ándan fá tangmorwén, Yesu awaingétro téngmorwén.

29 Wénde yémoferm yam-nendayénd Yesu ménjtaye, "Yéndfé kámnjongém ménamén yéferte." Féyo fá néngwanói yéfefaf ámnjoghét.

30 Fá njam námnjoi njamke sifayan yémáfé, yémon féscaf flawé yékafai, kánjo yéramai a yéfoi ewarametam yéfeyot.

31 Féyo táf yéfene ghékéf nasawéryénd a yáyamngoyénd efe Yesu témorwén, a fá néngolindai kétándmé yéfene ghékéfta.

32 Fá korayawét yéfenjo kénjúnro, "Téfene tikéf nakérnat téfene kénjún njamandio fá korayau téfefaf endén a si yénmasawéryéng téfeyot?"

33 Fá wékeye nuwanoyénd a kangotawét Jerusalemét. Kété fá ewinjoyénd 11 waitogh ár a ámb ár emáfé káumendawét

34 a korayawét, "Efalo yém! Yuré té nénano a nufar Saimonef."

35 Féyo sómbioyam ewaufreyayénd némé kufrotawé yéfefaf endén, a ndernáye yémoferm Yesu yayamngeyayénd Yesum njam féscaf flawé ewatfeyai.

Yesu nufaryéng yánjo waitogh árfefaf

36 Njamandio fá mé korayawét yénémamén, Yesu fáyo nénokayoi yéfene kénjún a norayayéng yéfefaf, "Krufrat féfefaf so yém!"

37 Yéné mérén férféram ewifoi ndené kemnawét nde yémoferm kar yinjoyénd bérsebése.

38 Fá norayai yéfefaf, "Némamén fém néworsotati, némamén féfene mwigghé déudéu nanote?"

39 Tafandangi tane sómbio ngángé a sómbio kafkaf.

Yénd yéndio efalo fété wém! Kwiyanja yénd a kwéfandangi. Bérsebése yau yém fifiyafé a sotafé, fémofem kés wéfandati yénd fété wém.”

⁴⁰ Njam fá korayau yénemamén, yémon tawauyafotau yáne ngángé kabu a kafkaf.

⁴¹ Yémofem mé tétambnawét efalo yau tiyátotawét ménamén áuwégh a sélngwélafé yammén, yémon emotayéng fá, “Féfene ámb némndafi té ewam yéna nénet?”

⁴² Yémofem yaramayénd Yesue bélamén wagif mbarmbar,

⁴³ a yémon yékafai a yerai ténetau yéfene ghékfan.

⁴⁴ Fá norayai yéfefaf, “Yéné fiyém némé yénd korayawén táf yénd njam mé ténmorwén fémafé. Méinyotio si efalo so náyátote némé yéfarotaménd tanemén Mosesene ná kénjún, Ngánjánene mat yátogh árfene Buk a Sams.”

⁴⁵ Féyo yémon ewasawéryéng yéfene mwiché mat áyátoghét Buk si némé yéfarotaménd.

⁴⁶ Yémon ewaufroi yéfeyot, “Yéné fiyém némé yéfarotaménd tanemén. Keriso so tékrátan yém a kénanongé kéténdmé kerta nambiomén efghon,

⁴⁷ a yaufi awengoghmén a wányányéghmén so yaitotat yáne yétkwénan méinyotio yuwomé so téryangi kéténdmé Jerusalemta.

⁴⁸ Fém em fandagh ár yéné yammén.

⁴⁹ Yéndon ewáfáretan fém némat tane Afam unyéghofnar si norayai. Wénde tesenan so nawanjetati kéténotio njafar tukta waftaye kéneworngé féfefaf.”

Yesuene uyoghmén

⁵⁰ Yémon njam elimai Betani tesenta, Yesum ngángé euyoi a efrendai fá.

⁵¹ Njamandio fá táfrendawéng, yémon engfrangoi fá táf nénguyoi njafarot.

⁵² Féyo yémofem yáwefnoyénd Yesue a kangotawét Jerusalemét ndimbal áuwéghafé.

⁵³ A fá túmén kawanjetawét wáwefnogh méngon méinyotio efghon, Ngánján tuwétawét.

Yesuene waitogh árfene wafroghyam

Yesu yéngwanayéng njafar tukét

¹ Tane fronde bukan, Tiafilus, yéndo yéfarotamén ménamén méinyotio Yesum némé wafrogh ewafngoi a watamegh

² a tawarametau yánjo muyafé árét efe yémo té ewaferyéng watamegh yam Ngánján Mbérbmber kénjumé, a féyo efogh nawerai fá njam yéngwanayéng njafar tukét.

³ Yáne tékrát soramé, fá auyafogh nufngoi fáyo yéné árfefaf a efalo si waufrogh ewafngoi ndené yénd ghérsé wém. Fá njam nufaryéng yéfefaf safét 40 efogh soramé a korayau Ngánjánene limáneghmén.

⁴ Ámb efghon, yémofem njam njamke tánétawét yémafé, yémo emndai, “Yau téfrangongi Jerusalem, wénde nawanjetati yéné merot tane Afam némé unyéghofnar si té emndai, fémofem té káyáretawét némamén yénd korayawén.

⁵ Joném nuwan tawalitotau, wénde nambio efogh soramé fém so Ngánján Mbérbmberé ewalitote.”

⁶ Féyo njam fá nafángoyénd Yesufé, yémofem yémotayénd fá, “Yuré, fém féyotaro ném yéné efghon Israil yu sái yérameta wéikor?”

⁷ Yémo emndai fá, “Yéné féfeyot yau mat efogh o efoghféneféne em, wénde Ngánjánro mat yém.

⁸ Wénde fémofem so taw-injongi wafté táf Ngánján Mbérbmber njam yéném féfefaf, a fém so em tane si ghékéf fandagh ár Jerusalem kénjún, méinyotio Judian a Samarian a kétánotio mband marat árkamé yiyato.”

⁹ Yéné soramé fá njam yéné si norayai, fá táf nuwanoi yéfene méinyotio ghékfanro, njafar kwamkwamam yéngwamoi yéfene ghékéfta.

¹⁰ Fá mé tawewotawét njafarot fá njam téngmorwén, sélngwéle sómbio ár kwayaghé sálámefé nokayeyayénd yéfé téndota.

¹¹ Fá norayangeyayénd, “Ár Galili yumén, fém némamén yéna ewakai néwewetati njafarot? Yéné Yesuyo efe té yéngwanang féfé tambén njafarot, so nénangote yéné end-mayo fémofem kés yéfandati néngwano njafarot.”

Yémofem yaferyénd Matias

¹² Féyo fá nénangoyénd Jerusalemét kétándmé mband tunakéf Olif tambén nayuofnar kétán Jerusalemét.

¹³ Fá njam nufaryénd, narmboyénd ámb saté méngo kénjút ánde fá tamorangéwén. Fá kété tamorwén Fité, Jon, Jems a Endru, Filif a Tomas, Batolome a Metyu, Jems Alfasene ambum a Saimon

eŋe mēnde tēmōrwén ndenē Ju ár so kawanjetawét fáyo yau Rom waftayan, a Judas Jemsene ambum.

14 Fá méinyotio túmén káumendawét Ngánjánafé orayéghét méinyotio amaf a Yesuene amé Meri a Yesuene nénngnéf.

15 Yéné efghon Fité nokayoi 120 efalo yátogh ár méréén kénjún

16 a norayai, “Fútaréf, Buk si so nufrote árkéméné Ngánján Mbérmber korayau fronde Deifidene mbírbírta némé korayau Judasenemén, efe náyátóyeng wambégh ár yéfeyot emofem Yesu yerayénd,

17 Judas ámb tém téfene kénjún a si waitogh ár.”

18 Judasém mani ewanai yaufi ásafoghmén, yémon yanayéng mband, kété nu-mai yáne fifi néfnoi marataye a yáne gherghér nétoryénd.

19 Méinyotio ár Jerusalemén náyárayénd yénémamén, féyo yémofem yéné sifayé témndetawét yéfenjo sie Akeldama, yáne fifi siyém “Férék sifayé.”

20 Fité norayai, “Fété yékai Sams bukan, 'Yáne sifayé so yém fanfnero, efe yau so yémor yáne sifayan,'

a 'Ámb árom téngwanangé yáne limánégh sifayé.'

21 Yénémamén so fété tékafangém ámb ár efe yéndfé té téném méinyotio efghon njam Yuré Yesufé yénd tényotau,

22 kétamé yéné efghon Joném njam nue yálitotam Yesu kétánotio fá néngwanoi téfe también. Ámbiro so kénamndangé ghékéf fandagh ár yéndfé Yesuene anoghmén.”

23 Féyo sómbio ár eu-yafeyayénd, Matias a Josef Barsabas efe tēmōrwén yétkwén Jéstus.

24 Féyo fá Ngánjánafé koraiwét, “Yuré, fém mat ném méinyotio árfene tikéf. Ténmauyafo téfe yéné sómbiota fémo efe té yékaf

25 ménát téngwanangé Yesuene muyafé ásafogh, árkéméné Judasém yéfrango a yéngém kétán ánde kérté so tanangé.”

26 Féyo yémofem wén kembne yérnyayénd ménát so tinjongayénd efe Ngánjánam yafer, a wén nuyáyéng Matiaséfaf, féyo fá nafghayéng kétán ámb 11 Yesuene muyafé ár kés tamōrwén.

2

Ngánján Mbérmber yénmormén Fentikost efghon

1 Njam Fentikost efogh yénmormén, fá náumendaménd ámbiro sifayat.

2 Sunsune ke yénmormén ndenanit ndimbal mborm-bornit njafarta a yafoi méinyotio méngo ánde fá tamorangérwén.

3 Féyo yémofem yinjoyénd némé kéretau ndenanit fés kánkékánkénit árkéméné nófarnayénd a námnyoyénd ámbiroámbiro árfefaf kété.

4 Méinyotio ár ta-morwén Ngánján Mbérbér wafoghkaf a Ngánján Mbérbéram eméindai nufn-goyénd si fénatayero orayégh.

5 Kété tamorangérwén Jerusalemén Ngánján férférafé Ju ár fénaté ndimbal yumén mband maratan.

6 Yémofem njam yéné ke náýarayénd, ár mérén enmormén nafghayénd mwiché déudéuafé, ménamén ámbiroámbiro ár káyáretawét yéfenjo sie korayawét.

7 Minde sélngwélafé, fá ko-rayangi, “Yéné ár efe norayat ndenanit Galili yumén ár em.

8 Ndernáye so náýáretam téfenjo si yéfe tambén?

9 Yénd yéné yéném Farsiamén, Medemén, Elammén, Mesofotamiyamén, Judiamén, Kafadokiamén, Fontosmén, Esiamén,

10 Frigiamén, Famfiliamén, Ijifmén, Sailen kaka Libiamén, wan ár kétándmé Rommén,

11 Ju ár a fénaté yumén wáwefnogh ár, Kéretamén a Arabmén, yéndfem eyáretam fá norayat téfenjo sie, yéné ndimbal yammén némé Ngánjánam tawafrotau!”

12 Sélngwélafé a mwiché déudéuafé, fá namotayénd ámbiroámbiroe, “Némé fífi yém?”

13 Wénde ámb árém tawértawét a emndayénd, “Yémofem tánetat totér wéri nu.”

Fitam si táitotau ár mérnat

14 Féyo Fité nokayoi 11 waitogh árfé, yáne kém narmboi a si kafrotau ár

mérnan, “Fém Judiamén ár a méinyotio efe emor Jerusalem kénjún, yéndon so ewawafenan yéné yam féfeyot, káyárangei merkéraye yéndon némé norayan.

15 Yéné ár sem wéri yau em, ndené kés nemnati. Sénonjo siyém 9 aklokro akw!

16 Wéndende, némé té kufrote téfefaf yém Ngánjánene mat yátogh ár Joel némé korayau,

17 “Ngánján noraye, ‘Sénonjo kerker efghon,

yéndo so téngwasurén tane Mbérbér méinyotio árfefaf,

a féfene ambum a mérésmérés so nafrotat Ngánjánene si,

a féfene totér árém ghékéfwaingégh yam so efan-dat,

a féfene ákif onjo so ekém.

18 Wénde tane faiofnar ásáfogh árfet, ár a amaf,

yéndon so téngwasurén tane Mbérbér yéné efghon, fá so nafrotat Ngánjánene si.

19 Yéndon so sélngwélafé yam ewauyafotan njafaran a ufarogh yam mband mbanmbanan, férék, fés a sénjté kwam.

20 Efogh so kawengongé kwéfitat a ghérare so kawengongé férkot

yéné soramé Yurane efogh yéném ndimbal a ndimbal kwayaghafé.

21 A méinyotio ár efe kómnendangi Yurane yétkwénan, fá so kawanjarngi.'

22 "Israilmén ár, káyárange yénémamén, Yesu Najarétmén ár témorwén Ngánjánam efe yuyafoi féfeyot fénataye wafroghyamafé, sélngwélafe yam a ufarogh yamafé, árkéméné Ngánjánam tawafrotau féfefaf yáne kénjumé ndené fété fém mat em féfenjomén.

23 Ngánján fá mat témorwén némé kufrotau, a yáne fronde mwighe yanayénd njam Yesu ngi yafngoyénd, a fémo fem yékmayénd krot yénamndaménd wafatarégh wénan Téndo árem.

24 Wénde Ngánjánam yanoi kéta, yaloi kér tékrat tambén, ménamén kéram yau so terangé.

25 Deifid norayai yánemén, "Yéndo yéfandan Yuré túmén ta frondeta.

Ménamén fá tane kaka yém,
yénd yau so nasambnetan.

26 Féyo tane tikéf siyém nasnete a tane kánké náuwete,
tane fifi so ndeneyameyo nene kamnangan,

27 ménamén fémo yau so kwéfrango kér árfé,
o tumyo fene njúnnjúnofnar ár sái nornda mbéwé méngon.

28 Fém mat té náyatoi tafaf ghérsé endmén,
fémo yénd so kwafo ménaye áuwéghe fene sáfrére.'

29 "Fútaréf, yéndon so ewaufrotan efaloe ndené áki Deifid kér yémormén a yiyatotaménd a yáne mbéwé méngo yéna yém yéné efghon.

30 Wénde fá témorwén Ngánjánene mat yátogh ár a mat namndai ndené Ngánjánam némé yémndetam ndené yáne áki so kámnjongé yáne limánégh ámnjogh sifayan.

31 Deifidém téfandau so ramé yu a korayau Kerisoene anoghmén, fá ndené korayau Ngánjánam yau so téfrangongé kér kénjún o yau so tumyongé yáne fifi kérkfot mbéwé méngon.

32 Ngánjánam té yanoyéng Yesu ghérsat, a yénd yéné yéném fandagh ár efaloe.

33 Fá té yuyoi Ngánjánene tambén ngángat, ndené fété Ngánjánam némé té norayai, yémon té yumyoi Afé tambén Ngánján Mbérbmber a té yénmasuryéng némé fémo fem sénonjo yéfandati a náyáretati.

34 Ménamén Deifid yau yáfáretam njafarot, wénde fáyo norayai,

'Yuré norayai tane Yurafaf,
"Kámnjo tane tambén ngángata

35 kétanotio yéndo so tákman fene mék téfnár fene káfak mbanmbanan."

36 "Féyo méinyotio Israil ár mat kamndangi ndené fémo fem yéné Yesu té ténamndati wafatarégh wénan, wénde Ngánjánam té yiyatoi Yuré a Keriso."

37 Njam áré m Fité yiyárayé nd yé né si snorayai, fá tá f nuyá yé nd tikfan a norayayé nd Fitafaf a á mb Yesuene muyafé á rfefaf, “Fútaré f, né mé yé nd fém so ewafrotam?”

38 Fitam ewawangoi, “Kawengongi walitoghét, fém méinyotio, Yesu Kerisoene yé tkwénan ménát féfene yaufiyam so mwithafnar tawayangé. A Ngánjánam so tawaramangé Ngánján Mbérmber.

39 Yé né unyéghofnar si sem féfeyot a féfene a mbumafet a méinyotio efe nayu em, ndenáyo méinyotio efe Yuram téfene Ngánjánam so tamotangé yandio.”

40 Fitam tárfár sie tawawéngsotau fá, a yé mon tamndetau, “Fém kawan-jarngi yé né yaufi saté á rta.”

41 Fá emofem yá ne si waitogh yumyoyé nd walitogh ewafngoi, a tá f 3,000 ár farun nafayoyé nd yé né efghon.

Efalo yátogh á rfene á umengé gh

42 Fá naramayé nd á mb efogh Yesuene muyafé á rfefaf watameghét a á umengé ghét, féskaf flawé faloghét a Ngánjánafé orayé ghét.

43 Méinyotio ár férféram ewifoi a tárfár sé lngwé lafé yam a ufarogh yam téfandawét Yesuene muyafé á rfefaf.

44 Méinyotio efalo yátogh ár náumendayé nd a tafalotawét yéfenjo rokar.

45 Yé mofem tawafnamotawét yéfenjo á sáfogh

sifayé a méndefé rokar, yé mofem tawarametawét yé feyot efe káronjawét.

46 Méinyotio efghon fá túmén káumendawét wáwefnogh méngo sifayan. Yé mofem tatfotawét féskaf flawé yéfenjo méngo kénjún a mérne tánetawét á uwéghafé a mer tikfe,

47 Ngánjá ne wagh tawerémndawét a tayamnetawét mer méinyotio á ré m. A Yuram farun á mb ár efayoi méinyotio efghon fá efe ewanjaryé ng.

3

Fitam mer yiyátoi aknyé gh ó mnengé gh ár

1 Á mb efghon Fité a Jon tayowé ng wáwefnogh méngot Ngánjánafé orayé ghét 3 aklok séite karfe.

2 Á mb ár aknyé gh á re té morwén ké tamayo á rá fé gh fá yé nérsamé nd ké tán wáwefnogh méngo sé safnet yé tkwén Merfifi, á nde fá tum-njongayé nd túmén efghon ó mnengét yé fefaf efe tang-morwén wáwefnogh méngot.

3 Yé mo njam ewinjeyai Fité a Jon wáwefnogh méngo é laughé tro tá rwén, yé mo emotangeyai ménát maniot.

4 Fitam yé fandayé ng mbarká nde fá, ndené yameyo Joném. Féyo Fitam yémndai, “Yé nd té nfandange!”

5 Féyo yé né á rom ewarameyai utmané gh, ndené kemnau né mndafi kar so tarameyayé nd.

6 Féyo Fitam yémndai, “Tane á mb yau yém maniké f

o gol, wénde némé tane yém, yéndo so kémaraman fe. Yesu Keriso Najaretmén yáne yétkwénan, kokai áligh kufngo!"

7 Fitam yeraí también ngángata, yémo yáutánam okayoghét, táfandio ároene kafkaf a kagh muyafé namndeyayénd.

8 Fá natnaméng yánjo kafkaf a áligh nufngoi. Féyo fá nuwanoyénd yémafé wáwefnogh méngot, tiyotawéng a kátnawéng tuwetau Ngánján.

9 Njam méinyotio árém yinjoyénd fá álighan a Ngánjánene waghan,

10 yémofem yáyámngoyénd fá yéné ár efe túmén témorangérwén ómnengéghan wáwefnogh méngo sésafne yétkwén Merfifi, a fá sunsun emormén a sélngwélafé yammén némé kufrotau yáfaf.

Fité korayau wáwefnogh méngo sífayan

11 Njamandio ómnengégh ár kaweretau Fité a Jonefáf, méinyotio ár sélngwél emormén kénérsawét yéfefaf yéné sífayat yétkwén Solomonene méngo sífayat.

12 Njam Fitam yéné yinjoí, fá norayai yéfefaf, "Israilmén ár, némamén yéné yammén fém sélngwél em? Némamén fémofem ghékke yénmámnjotati yénd ndenanit téfenjo wafté a Ngánján wáwefnogh yame yéndfem kar yéné ár yéméindangem álighét?

13 Ebraamene Ngánján, Aisekene Ngánján, Jeikofene Ngánján, téfene ákifene Ngánján, tuwetawét yáne faiofnar ásáfogh ár Yesu. Fémofem yéramayénd fá kétán ngiot a fémofem yékenayénd Failtene sáfrére, soramé yémon mwithé yáitoi yáyot umyoghét.

14 Fémofem yékenayénd Njúnjnúnofnar a Mbarkánd Ár a namotayénd ndené ngi téfnár tumyongi féfefaf.

15 Fémofem yésmetaménd ghérsé téfén ár, wénde Ngánjánam yanoyéng kerta. Yénd yéné yéném fandagh ár yénémamén.

16 Ndimbal mwithaye Yesuene yétkwéne, yéné ár efe fémofem yéfandati a mat em, fá muyafé náyáto. Yéné siyém Yesuene yétkwéne a ndimbal mwithaye árké yéném yá kénjumé yéramayéng yéné mer yátoghét yáyot, árkéméné fémofem méinyotio yéfandati.

17 "Fútaréf, yénd mat wém ndené féfene wafroghyam siyém mwithé kwéfkwéf em, ndenényameyo féfene limánégh ár tamorwén.

18 Wénde yéné yém ndernáye Ngánjánam efalo yiyátote némé fá korayau méinyotio yánjo Ngánjánene mat yátogh ár kénjumé, korayawéng ndené yéné Kerisom tékrát so yéfande.

19 Kakenangi yaufita a kawengongi Ngánjánéfaf, ménát féfene yaufi so tawayangé, ménát Yurata

frengegh so yéném,

²⁰ wamarogh efogh so kawerangé kétamé Yurata a Ngánjánam Yesu so ténmáfáretangé, efe yém Keriso efe té yuyafoi féfeyot.

²¹ Yesu nawanjete njafaran kétán yéné efogh kawerangé Ngánjáneyot ménát Ngánjánam so ewafarnje méinyotio rokar, némé unyéghofnar si norayayéng tándái yánjo njúnnjúnofnar Ngánjánene mat yátogh ár kénjumé.

²² Moses norayai, 'Yuré féfene Ngánjánam so tunjangé Ngánjánene mat yátogh ár ndené fété yénd swém féfenjo ár kénjún, fémojem táf yiyáretati némat fém njam emndeta.

²³ Efe yau náyáretat yéné Ngánjánene mat yátogh ároefaf Ngánjánam so titérbongé yéfenjo áta.'

²⁴ "Kétándmé Samuel yénanotio sénonjo, méinyotio Ngánjánene mat yátogh ár kénorayawét némé ufroghan sénonjo em.

²⁵ A fém srem Ngánjánene mat yátogh árfene ambum a fém ewafnyang Ngánjánefaf némé mwighe yéréindam féfekifé. Yémon norayai Ebraamefaf, 'Fene áki ambum kénjún méinyotio ár yéné mbandan frengeghan so em.'

²⁶ Njam Ngánjánam yuyoi yánjo faiofnar ásfogh ár, yémo yénmáfáretam fá fronde féfefaf Ju árfefaf frengeghét ménát awengogh féfenjo yaufta ámbiroámbiroe."

4

Fité a Jon Ju sénko árfene áumengégh sáfrére tawakayarwén

¹ Ghéngén wároggh ár a wáwefnogh méngo wanjengégh sénko ár a Saduki ár enmormén Fité a Jonefaf njamandio koraiwét árfefaf.

² Fá nékwan tamorwén ménamén Yesuene muyafé árem tawaufrowét áret Yesuene kénjún ndernáye kér ár so nanotat.

³ Yémofem ewereyayénd Fité a Jon. Fá kwékwé méngon elaweyayénd. Fá so kawanjengwét kaitau, ménamén féréggh témorwén

⁴ Wénde tárfár ár efe náyárayénd si efalo yiyátoyénd, a yéné efghon áyáreggh ár náyátoyénd 5,000 ár.

⁵ Ámb efghon, limánéggh ár, sénko ár a nákwatamegh ár nafángoyénd Jerusalem kénjún.

⁶ Anas limánéggh ghéngén wároggh ár kété témorwén, a Kayafas, Jon, Aleksendé a ámb efe limánéggh ghéngén wároggh ár mérénmén tamorwén.

⁷ Yémofem enémnjéménd yéfene sáfrére Fité a Jon a moggh ewafngeyayénd fá, "Némé waftaye o némé yétkwéne yéné ásfogh ewafrot?"

⁸ Féyo Fité, Ngánján Mbérbér wafoghkaf, norayai yéfefaf, "Limánéggh ár a árfene sénko ár!

⁹ Njam té yénd yénmot mer ásfoghmén aknyégh

ároenemén efe mer namndai a ndernáye mer náyátoi,

¹⁰ fém fáí mat kamndangi, a méinyotio Israilmén ár. Yéné siyém Najaretmén Yesu Keriso yáne yétkwénan, efe fémofem yénamndaménd wénde efe Ngánjánam yanoyéng kérta, yéné ár yakai féfene sáfrére merro.

¹¹ Yesu siyém ndenanit wím,

“wím fémofem méngo ramégh árém yékenayénd yétkwéne.

árké té namndé néndkék sérasér.’

¹² Wanjarégh siyém endefaf yau so tinjongi, ménamén ámb yétkwén yau yém mband maratan yéramai áret árkéménaye yénd so ténmanjargé.”

¹³ Yémofem njam ewin-jeyayénd Fité a Jon férférofnar koraiwét a mat náyátoyénd ndenénde fá tárwén skulofnar o ménd ár, fá sélngwél emormén a fá mat tamorwén ndenénde yéné ár Yesufé tamorwén.

¹⁴ Wénde ménamén yémofem yinjoyénd aknyégh ár efe mer namndai tawakayongérwén yémáfé, féyo némé si yau norayayénd.

¹⁵ Féyo Ju sénko árém ewafáretangeyayénd téndot Ju sénko árfene áumengéghta, mérne nafghayénd a si taruindawét.

¹⁶ Fá namotayénd, “Yéndfem némé yam so yafrotam yéné sómbio árfefaf? Méinyotio ár tamorangérwén Jerusalemén fá mat em nde némé yémofem sélngwélafé

yam yafroménd árkéméné yéndfem yau so tékenangém.

¹⁷ Wénde yéné yam kémboghét marat mété káyátongé árfe kénjún, féyo yénémamén yéndfem mat yéné ár so táyátem yau so norayét yéné yétkwénan ámb árfefaf.”

¹⁸ Féyo wéikor emotangeyayénd yéné sómbio ár a táikér si emndéménd fá yau so norayét o ewatamet Yesuene

¹⁹ Wénde Fité a Jon-fem ewawangeyayénd, “Fém kemnangi kor ndené mbarkánde Ngánjánene ghékfán yém ár so tiyáre o Ngánján.

²⁰ Yénd yau so kékmbongém sian téfén yéndfem némé tafandam a káyáretam.”

²¹ Kémbogh si soramé, yémofem engéumieyayénd. Yémofem ámb yau end ewinjoyénd ndernáye so fá tékrátan takmeyayénd, ménamén méinyotio árém Ngánján tuwetawét ménamén némé nufrotam.

²² Yéné ár efe Ngánjánam mer yiyátoi 40 yunjéf té yáindai.

Efalo yátogh árfene Ngánjánafé orayégh

²³ Fá njam engéfrangeyayénd, Fité a Jon néngangeyayénd kétán yéfenjo árfefaf a tawaufrowét méinyotio limánégh ghéngén wárogh ár a limángégh árém némé korayawét yéfefaf.

²⁴ Fá njam káyáretawét yénémamén, féyo yémofem

kém efghayénd mérne oraighan Ngánjánéfaf, fá norayayénd, “Yurafene Yuré, fémo yafrotam njafar, mband a arakaf, a méinyotio rokar yéné kénjún.

25 Fém korayau Ngánján Mbérmbére fenjo faiofnar ásfogh ár, téfene afé Deifide-fafmé,

“Némamén mband marat nékw em

a némamén árém fifiofnar mwithé nemnat?

26 Mbandmén warsagh ár kafrendawét ngiot

a limángégh ár náumendat mérne

Yurafé ásméghét

a wéi yémáfé Keriso.’

27 Efalo yátogh ár mé Ngánjánjafé koraiwét, “Erod a Fontius Faillet kafángotawét mérne yémáfé Téndo árfé a Israilmén árfé yéné ndimbal tesen kénjún ménát fene njúnnjúnofnar ásfogh ár Yesue ngiot, efe fémon té yiyátoi Keriso.

28 Yémofem méinyotio yam tawafrotawét, fém mat kénmorwén frondeyo fene waftaye a méndeyan soramé nufrotam.

29 Yuré, kéreta yéfene nékw téfanda a fémon taméinda fenjo faiofnar ásfogh ár fene siot so norayat férféofnar.

30 Fenjo ngángé tásáfote ménát mer yátoghét a ufarogh yam a sélngwélafé yam wafroghét, Yesuene yétkwén kénjumé, fene njúnnjúnofnar faiofnar ásfogh ár.”

31 Soramé fá Ngánjánjafé koraiwét, yéné sifayan

ánde kafángotawét kété kásámbnetau. Féyo fá Ngánján Mbérmbéram ewafoi a Ngánjánene si táitotawét férféofnar.

Efalo yátogh árém tafalotawét yéfenjo rokar

32 Méinyotio efalo yátogh ár tamorwén ámbiro tikfan a mwithayan. Efe ámb yau korayau ndené yéfene rokar yéfindro tamorwén, wénde yémofem tafalotawét yéfene némé tamorwén.

33 Minde waftafé Yesuene muyafé ár ménjté tamorwén afroghan Yuré Yesuene kér anoghmén. Ngánjánene ngáram kafamndau méinyotio áréfaf.

34 Kété ámb ár yau káronjau rokarot yéfene kénjún. Efe mband a méngo yuré tamorwén yémofem tatérnawét a térarégh mani tanérsawét

35 a takmetawét Yesuene muyafé árfene kaskafot, a tawarametawét yéfeyot efe káronjawét maniot.

36 Josef, Lefi mérénmén kétamamén Sáifres, efe Yesuene muyafé ár tanmotawét Banabas, yáne yétkwénone fifi siyém “Wawéngsogh ár ambum,”

37 yéramai yánjo mband maniot a yékmai mani Yesuene muyafé árfene kaskafot.

5

Ananias a Safaira

1 Ámb ár yétkwén Ananias, yátnofé tárwén Safairafé, yémofem mband yérameyayénd maniot.

2 Yémon ámb mani ewerai yandio, a yatén mat témorwén méinyotio yénémamén, a wénde enwanai ámbro a ekmai Yesuene muyafé árfene karkafot.

3 Féyo Fité norayai, “Ananias, ndernayan Sáifram fene tikéf yafoi ménát fémon tawinde Ngánján Mbérbéroé a fémon ewer fendio ámb mani fémon árké ewan mbandmén?”

4 Fronde fene mband témorwén, soramé fémon yéternai maniot. Mband résagh soramé, yéné mani náyátoi fene. Némayam fém néméindam yéné yamot? Fém yau kinde árfefaf wénde Ngánjánefaf.”

5 Njam Ananias náyárai yéné si, fá táf fété nuyai krotio. A ndimbal férféram ewanai méinyotio efe náyárayénd némé yam nufrotam.

6 Féyo totér ár nenuwanoyénd yáne fifi yéfinaménd, a yéngwanayénd a mband yaramayénd.

7 Nambio efoghfénefene soramé yáne amaf yénmormén, yau mat náyátoi némé nufrotam.

8 Fitam amaf yémotai, “Ta kwaufro, yéné fai fiyém fém a Ananias yéné mbandmén sewaneyayénd?”

Amafom yawangoi, “A, yéné fai fété yém.”

9 Fité norayai amafoefaf, “Némamén fémo fem yéné mwighe kemarét Yurane Mbérbér ufoghét? Kéreta! Yéné totér ár emofem fene ár tiyatotat kété ewakai méngo

sésafneyan, a fém yémofem ndenéyameyo so nér sat.”

10 Táf fété amaf nuyai yáne karkafot krotio. Féyo yéné totér ár nélawayénd a amaf yinjoyénd kérwén, yéngwanayénd yiyatotaménd a yánjafé esareyayénd.

11 Ndimbal férféram ewanai méinyotio Yesuene mérén a méinyotio ár efe náyárayénd yénémamén némé nufrotam.

Yesuene muyafé árem tárfár ár mer táyátotawét

12 Yesuene muyafé árem tawafrotawét tárfár ufarogh yam a sélngwélafé yam árfene sáfan. A méinyotio Yesuene efalo yátogh ár túmén kafángotawét Solomonene méngo sifayan.

13 Fá férfér tamorwén ufényéghét yéfefaf, wéndende árem mer si korayawét yéfenemén

14 Tárfár árem a amafam efalo tiyátotawét Yuré a yéné téfnan ndimbal mérén kénáyátatau.

15 Yéné téfnan, árem tanérsawét enjne téfnár endét a takmetawét tatayafé a yameyafé ménát Fitane mbanmban so kuitau yéné árfefaf táf Fité njam kawaindau endmé.

16 Ndenayo ár mérén náumendaménd Jerusalem tesenmén, tanérsawét yéfenjo enjne téfnár a efe yaufi mbérbéram tawasérmbotau a méinyotio mer káyátotawét.

Yesuene muyafé áret tékrát tawarametawét

17 Féyo limánégh ghéngén wárogh ár a ámb yáne wáutárégh ár Saduki mérénmén waramnjagh ár náyátóyénd.

18 Yémofem Yesuene muyafé ár ewerayénd a el-awayénd marataye kwéfkwéf méngon.

19 Wénde yéné sémbáran Yurane njafar si résagh árom kwéfkwéf méngo sésafne esawéryéng a enéutoryéng.

20 Yémon emndai, “Nguwanongi, kokayongi wáwefnogh méngo sifayan, a árét yéné tawaufrongi méinyotio totér ghérsamén si.”

21 Táfnjam akw yéfawéryéng fá nélawayénd wáwefnogh méngo sifayat, ndernáye té njafar si résagh árom emndai, a ár watamegh ewafngoyénd.

Limánégh ghéngén wárogh ár a yáne mérén eumen-dayénd Sanedrin árké yém méinyotio Israilmén sénko árfene áumengégh, féyo ewáfáretaménd wanjengégh ár kwéfkwéf méngot Yesuene muyafé árét wasroghét yéfefaf.

22 Wénde njam nufaryénd kwéfkwéf méngofaf, yémofem yau ewinjoyénd. Féyo fá néngangoyénd a nafroyénd,

23 “Yéndfem yinjongém kwéfkwéf méngo sésafne manéghkaf, kwéfkwéf méngo wanjengégh árfé tawakay-ongérwén sésafnefáf, wénde yéndfem njam esawérngém, efe yau ámb yinjongém kénjún.”

24 Njam wáwefnogh méngo wanjengégh sénko ár a limánégh ghéngén wárogh ár káyáretau afrogh si, fá katambnawét némé mété nufrota Yesuene muyafé árfefaf.

25 Ámb ár yénmormén norayai, “Kéretangi! Yéné ár efe elawangi kwéfkwéf méngon ewakai wáwefnogh méngo sifayan ár ewatametát.”

26 Wáwefnogh méngo wan-jengégh sénko ár nuwanói yánjo ásáfogh árfé Yesuene muyafé ár enwasroyénd. Yémofem yau wauwirorghe enwasroyénd ménamén fá férfér tamorwén árem mété wíme tawafiyátowét.

27 Yesuene muyafé ár njam enémnjoyénd, yémofem ewakayoyénd Ju árfene sénko árfene áumengégh sáfrére ménát limánégh ghéngén wárogh árom sái tamotau.

28 Fá norayai, “Yéndfem ewaramangém táikér si féfeyot ménát yau sái ewatametát yéné yétkwénan, wénde fémfem féfenjo watameghe Jerusalem té yafongi a yéné téfnan féfenjo mwithage yényátongi Yesuene krot.”

29 Fité a ámb Yesuene muyafé árem yawan-goyénd, “Yénd so kámyongém wafroghét Ngánjánefaf yau árfefaf!

30 Téfene ákíafene Ngánjánam yanoi Yesu kétándmé kértá-efe fémfem yésmetaménd wafatarégh wénan yamayénd.

31 Ngánjánam yuyoyéng fá yánjo también ngángat ndené

fété warsagh ár a wanjarégh ár ménát yémon yéné yafrote Israilmén ár so nakenat yéfenjo yaufita a Ngánján so tawalindangé.

³² Yénd fandagh ár yéném yéné yammén, a ndenáyo Ngánján Mbérmber efe Ngánjánam yéramai yéfeyot efe námyotat yáfaf áyarghét."

³³ Njam fá náýarayénd yéné si, fá nékwafé namndayénd a ménde tamorwén krot sái tákmangayénd.

³⁴ Wénde Farasi ár yétkwén témorwén Gamaliel, nákwatamegh ár, efe tutémndawét méinyotio áré, fá nokayoi Ju árfene sénko árfene áumengégh kénjún a si ewaramai yéné ár so tau-toreyayénd téndot ménát fáro kénjún so korayangayénd.

³⁵ Féyo nokayoi siot yéfefaf, "Israilmén ár, kor kemnangi merkéraye némé fémofem wafroghét yafngongi yéné árfefaf.

³⁶ Ámb efghon, ár kété témorwén yáne yétkwén Téudas, efe kuindawéng nde ndimbal kar témorwén, 400 ár nufnyayénd yáfaf. Wénde fá yésmetaménd, méinyotio yáne waitogh ár nófarnayénd a yáne imángégh yamot nefoi.

³⁷ Yá soramé, Judas Galili yumén nufaryéng yétkwén kayogh efghon, ár mérén tanlimndau nékwafé. Fá wéi yésmetaménd krotio, a yáne méinyotio waitogh ár semormén nófarnayénd.

³⁸ Yéné téfnan yéndo ewawéngsotan fém. Yéné ár tafrangongi! Fá so

nguwanongi. Némé yau so yafrotam! Njam yéfene mwighé o wafroghyam yém árfe tambén, so kefongé.

³⁹ Wénde njam Ngánjáneta yéném, fémofem yéné ár yau so takmbongi, fém fémyo so kawinjongi Ngánjánafé ásmégh ár."

⁴⁰ Yáne si ewanayénd yémofem. Yémofem emotayénd Yesuene muyafé ár kénjút ényawéghét a fá fémogh ewafngoyénd. Féyo yémofem emndayénd fá yau so norayat Yesuene yétkwénan, a fá tangéumyend a nguwanongi.

⁴¹ Yesuene muyafé áré yéfrangoyénd Ju sénko árfene áumengégh áuwéghafé ménamén fá Yesuene yétkwén téfnan tékrátan tamorwén.

⁴² Méinyotio efghon wáwefnogh méngo sifayan a méngomé, fá yau nékmboyénd watameghan a mer si waitoghan Yesu Kerisoenemén.

6

Sefen ár ewaferyéng

¹ Yéné efghon njam efalo yátogh ár wékeye tárfár káyátotawét, Grik si téfnár tawafnyangérwén yéfefaf káwatarnawét Ibru si téfnárfefaf. Fá korayawét, "Njam fémofem Ibru si téfnár tafénawét njamke kété kwirafefaf méinyotio efghon, fémofem yau ewarametati féyotaroyan njamke Grik si kwirafet."

² Féyo yénémamén 12am eumendayénd méinyotio

efalo yátogh ár a norayayénd,
 “Kor yau mbarkánd yém
 téfeyot Ngánjánene si ásáfogh
 sái nawaneta ménáyan
 njamke faloghan.

3 Fútaréf, tawaferngi se-
 fen ár féfenjo kénjúmén efe
 féfene matkaf em a Ngánján
 Mbérbmér afoghkaf a káfeté
 mwithafé. Yéndfem yéné
 ásáfogh so tawaramangém
 yéfeyot.

4 Yénd yéndio so kara-
 mangém méinyotio efogh
 Ngánjánafé oraighan a si
 waitoghan.”

5 Yéné si orayéghmén
 méinyotio ár náuwetaménd.
 Yémofem Stifen yaferyénd,
 yéné ár ndimbal mwithé
 afoghkaf a Ngánján
 Mbérbméráfé, ndenýameyo
 Filif, Frokorus, Nikanor,
 Timon, Farmanas a Nikolas
 kétamamén Antiok yumén efe
 témorwén Téndo ár soramé
 náyátoi Ju árfé wáwefnogh ár.

6 Yémofem eramayénd yéné
 ár Yesuene muyafé árfene
 ngángat, efe Ngánjánafé ko-
 rayawét a ngángé efayoyénd
 yéfefaf.

7 Féyo Ngánjánene si marat
 náyátoyéng. Efalo yátogh ár
 Jerusalemén wékeye tárfár
 káyátotawét, a ndenýameyo
 tárfár ghéngén wárogh ár
 námyoyénd áyárg hétán
 ndimbal mwithafaf.

Stifen yerayénd

8 Stifen, yéné ár Ngánjánene
 ngárám afoghkaf a waftafé,
 yémon tawafrotau ndimbal
 sélngwélafé yam a ufárogh
 yam árfene kénjún.

9 Wénde ámb Ju ár
 kétamamén tamorwén
 Sairene a Aleksandriamén
 a Silisia a Esia yumén
 efe korayawét ndené yénd
 siyéném Yuwek ár. Yéné ár
 éwigh nufngoyénd Stifenfé,

10 wénde fá féyotarofnar
 tamorwén yémafé éwighét
 ménamén Stifen témorwén
 káfeté mwithafé a Ngánján
 Mbérbmérone muyayan
 korayau.

11 Yémofem kwankwane
 ewaferyénd ámb ár ndené
 siot, “Yéndfem té yiyárayém
 Stifen yaufi si korayau
 Mosesefaf a Ngánjánéfaf.”

12 Féyo yéné ende yémofem
 ewasemnayénd ár, sénko
 ár, a nák watamegh ár.
 Yémofem yénmerayénd Stifen
 yénémnjoyénd Ju árfene sénko
 árfene áumengégh sáfrére.

13 Yémofem yéfunayénd
 unyégh si, efe norayayénd,
 “Yéné ár yau kékmbongé
 wanyogh si orayégh yéné
 wáwefnogh méngo sifayamén
 a nákmén.

14 Yéndfem fété tiyáretawém
 fá korayau ndené yéné
 Najaretmén Yesum so yirone
 yéné sifayé a so ewen-
 gote ákiefene nák Mosesém
 árkéméné té ewafnamoi
 téfefaf.”

15 Méinyotio efe ta-
 morangérwén Ju árfene sénko
 árfene áumengéghan Stifen
 yémofem téfandawét yáne sáf
 náyátoi ndenanit njafar si
 résagh árnit.

7

Stifenene si sénko árfene

áumengéghfaf

1 Féyo limánégh ghéngén wároggh árom yémotai Stifen, "Yéné wátaranégh efalo em?"

2 Yéné ámoghmén yémo yawangoi, "Fútaréf a afaf, kénáyáragi tafaf! Minde kwayaghafé téfene Ngánján nufaryéng kétán téfene áki Ebraamefaf njam fá mé témorwén Mesofotamiyan, táf fronde njam fá témorangérwén Aranan.

3 Ngánjánam yémndai, 'Téfrango fenjo yu a fenjo ár, a kuwano kétán árké mband yéndon so kémauyafon.'

4 "Féyo yémon yéfrangoi Kaldia árfene mband a námnoi Aranan. Yárefane kér soramé, Ngánjánam yéngwáfáretam fá yéné mband dot ánde fém sénonjo emor.

5 Ngánjánam yau yaramai ámb mband yéna. Wénde Ngánjánam unyéghofnar si yémndai fá, 'Fém a fene ákif fe soramé mband so tawaramangé.' Yéné efghon Ebraam ambumofnar témorwén.

6 Ngánján korayau yáfaf yéné ende, 'Féfene ákif so em dabi ár ámb árfene ndimbal yuwon yau yéfenjo ndimbal yuwon, fá so em árfene faiofnar ásfáfoggh ár a so taftawét 400 yunjéf.

7 Wénde yéndon so tékrátan tékman yéné ndimbal yu faiofnar ásfáoghétro ár eyátotat, a soramé yuwon fá so kéntorngi yéné ndimbal yuta a so wáwefnotat ta yéné sifayan.'

8 Ngánján a Ebraam si yéreinyéménd ghéngan

néfégghmén. Ebraam nénamndai Aiseke yárefé a ghéngan yanfai 8 efogh yáne árafégh soramé. Soramé Aisek nénamndai Jeikofe yárefé, a Jeikof nénamndai 12 ambumafene yéferafé.

9 "Jeikofene ambumam waramnjagh yafngoyénd yéfenngén Josef, yémofem fá yéramayénd Ijifét faiofnar ásfáfoggh ár. Wénde Ngánjánafé fá tárwén

10 a Ngánjánam tambe-tau fá kétándmé méinyotio yánjo kértata. Farawa Ijifmén warsagh árom méndefé téfandau Josef ménamén Ngánjánam yaramai káfeté mwiché, yéné téfnan Farawam yémndai Ijif yu limánéghét a méinyotio yáne méngo.

11 "Féyo káukáu nuyai Ijif a Kanan yuwon, káukáuam yénérsam ndimbal yauyau njamke téfnan a téfene ákif njamkefnar náyatoyénd.

12 Njam Jeikof náýarayéng ndené rais kété tamorwén Ijifén, yémo ewáfáretam yáne ambum efe téfene náyatoyénd ákif fronde yafoghan.

13 Yéfene yénamayo yafoghan, Josefém ewaufroi yánafet efe fá témorwén, a Farawa mat náýatoi Josefene mérénmén.

14 Yéné soramé, Josefem ewáfáretam yárefé Jeikofeyot a yáne méinyotio mérén, 75 méinyotio.

15 Féyo Jeikof néwanoi Ijifét, ánde Jeikof a téfene ákif kér emormén.

16 Yéfene fifi enwan-gotaménd kétán Sekemét a ekmayénd mbéwé méngon Ebraamém árké yanayéng Amorene am-bumta Sekemmén manie.

17 "Efogh kaka kénáyátotau Ngánjánam yánjo si efalo sái tiyátongai Ebraamefaf, téfene ár marat té náyáto Ijifén.

18 Féyo totér warsagh ár efe mat yau témorwén Josefemén nénamndai warsagh ár Ijifén.

19 Yémon yaufiyam tawafrotau téfene ár a tawasérmbotau téfene ákif wáfareghe tawáfáretau ménát yéfene totér ráfégh am-bumtértér wighét krot.

20 "Yéné efghon Moses náráftam a Ngánjánene ghékfán fá kéretau mer ambum. Nambio ghérare kénjún yémon tarawenau yárefane méngon.

21 Njam yémon yénmutoryéng, Farawane mérsom yérnyai yandio ambumot.

22 Moses méinyotio káfeté mwighe yatametaménd Ijif árém a témorwén wafté kér ro sian a wafroghan.

23 "Njam Moses témorwén 40 yunjéf, yémon mwighe yaitotam yafoghét yánjo Is-rail árfeaf.

24 Mosesém yinjoi ámb ár Israilmén Ijifmén árom tusérmbotau, féyo fá nuwanoi yá wáutárg hét a fai wan-goghét Ijifmén ár yésmetam.

25 Moses kéma kemnau ndené yánjo árém kar so tayamngongayénd ndené Ngánjánam fá télimndau yéfe

wanjarghét, wénde yémofem yau yáyámngoyénd.

26 Ámb kwéfon Moses yénmormén sómbio Is-railmén ár ewinjeyai ásméghan. Yémon yéta krufrát taramwéng yéné sie, 'Ár sómbár, fémro ere fútarfé, fém némamén nawaghanét?'

27 "Wénde yéné árom efe tusérmbotau yá fútar, yémon yéférngotai Moses téndot a norayai, 'Emo fém niyátoi limánégh árot a téfe ghékéf fayoghét?

28 Fémo yénd krot wafngo ndenényame Ijifmén ár káye fémon yénau tésmete?'

29 Njam Mosesém yéné si náyárai, fá nuwanoi Midian mbandot dábi náyátoi naw-erai amaf sómbio ambumafé náyátoi.

30 "40 yunjéf soramé, njafar si résagh ár nu-faryéng Mosesefaf kéghat fés kánkékánké kénjumé fanfne yuwon mband tunakéf yétkwén Sainai kaka.

31 Njam Mosesém yéné fés yinjoyéng, fá sélngwél yémormén. Njamandio fá yéngmormén kaka fandaghét, yémon náyárai Yurane kém:

32 'Yénd wém Ngánján endeyot táwefnotawét féfene ákiam, Ebraam, Aisek, a Jeikof.' Moses ngernger témorwén férférafé fandaghét.

33 "Féyo Yuram yémndai, 'Tafitrar fenjo sandol, yéné sifayé ánde fém némakai siyém njúnnjúnofnar mband.

34 Yéndon té téfandan tane árfene tékrát Ijifén tekfifi. Yénd té kénáyáretan yéfene

ye ke a yéné téfnan yénd néneworén yéfe wanjarghét. Sénonjo kuwano, yéndon so kémangon Ijifét.'

35 "Yéné Mosesyo féu yém efe yémofem yékenayénd yéné siafé, 'Emo fém téfene limánégh ár a ghékéf fayogh ár niyáto?' Ngánjánam yáfáretam yéfe limánéghét a wanjarghét, njafar si résagh ár kénjumé efe nufaryéng yáfaf kéghatan.

36 Mosesém enéutoryéng Ijifta, sélngwélafé yam a ufarogh yam tawafrotau Ijif kénjún, kété Férkat Árákafan a fanfne yuwon 40 yunjéf.

37 "Yéné Moses fiyém emo tawaufrotau Israil áré, 'Ngánjánam so yénmáfárete féfeyot Ngánjánene mat yátogh ár ndené yénd swém féfenjo ártá.'

38 Fá fiyém efe témorwén Israil árfé káumendawét fanfne yuwon; fá témorwén téfene ákiafé njam njafar si résagh ár efe korayau yáfaf Sainai Mband tunakfan, a yémon Ngánjánene akegh si ewinjo a téfeyot ewafnamoi.

39 "Wénde téfene ákif yau námyoyénd wafroghét a yémofem yékenayénd a fá ménde tamorwén Ijifét angoghét.

40 "Yémofem yémndayénd Aron, 'Téfe ténmawafrota némbne ngánján efe so yém téfene limánégh ár. Ménamén yéné ár Moses emo yénmutoryéng yénd Ijifta, yénd mat yau yéném némé nufrotam yáfaf!'

41 "Yéné efghon yémofem yafrotaménd unyéghunyégh mewang ndenanit kau. Yémofem ghéngén tanérsawét kétán a téménd yafrotaménd utmanéghafé némé yéfenjo ngángaye tafrotawét.

42 Wénde Ngánjánam sém ewawengoi a engéumyoi kénd, ghérare, a efogh wáwefnoghét. Ndenaye fété nátém némé té yéfarotaménd Ngánjánene mat yátogh árfene bukan,

"Fém Israilmén ár! Fémofem ta yau kwémarsati ghéngén a ramégh rokar

40 yunjfan fanfne yuwon.

43 Fémofem té térsati Molek mewangoene némbne farai méngo a féfenjo ngánján Réfan kénd, árké mewangoe fémofem tawefnotati.

Féyo yéndon so tawitrombon kétán Babilonét.'

44 "Téfene ákifem térsawét Farai méngo Ngánján ánde korayau fanfne yuwomé. Yéné ásfogh témorwén Ngánjánam némé yauyafo-tam Mosese wafroghét.

45 Ámb yunjéf soramé, téfene ákifem emofem yanayénd farai méngo kétándmé yéferafafeta térsawét yémafé fá njam tayotau Josuwafé a yanayénd mband kétándmé ndim-bal yuta árké Ngánjánam ewitérmboi yéfené sáfrére. A kété tékmangérwén kétánotio Deifidene efogh nawerai.

46 Deifidém tayamne-tau Ngánjánene ménde a yémotai ndené yéndon so yéfrendan Jeikofene Ngánjánene ámnjogh sifayé.

47 Wénde Solomon yémormén emo méngo yérametam yáyot.

48 “Wénde Minde tukén Ngánján yau yémor ár wafroghmén méngon. Ndené Ngánjánene mat yátogh ár noraye,

49 “Yuré noraye, 'Njafar siyém tane limánégħ ámnjogh sifayé, a yéné mband siyém tane kafkaf enaghfaf.

Fém féyotarofnar em méngo sái yérametati tayot.

Yénd méndefnar wém tane enagh sifayat.

50 Tane ngángayam ewafrotam méinyotio rokar.'

51 “Fém áyáréghofnar ár! Fém sem tikéf táikér a téngan dúdu efalo sifaf. Fém ndené fété em féferafaf kés em. Fémojem tùmén Ngánján Mbérbmber yékarotati!

52 Féfene ákifem es-metaménd méinyotio Ngánjánene mat yátogh ár! Ndenéyameyo yémofem es-metaménd fá efe korayawét Mbarkánd Ároene álighmén, Keriso efe fémojem yékenangi a yesmangi krotio.

53 Fém yéné féyém Ngánjánene nákw ewanayénd njafar si résagh ároene kénjúmé wénde yau námyoyénd wafroghét.”

Stifen wíme yafiyátotat

54 Njam stifén noyarai ndené, Ju sénko ár nékw nawérayénd a sén tang-sotawét.

55 Wénde Stifen témorwén Ngánján Mbérbmber afoghkaf, njafar tuk téfandau a Ngánjánene ndimbal kwayaghé yinjoi, a Yesu takayongérwén Ngánjáne tambén.

56 Fá norayai, “Kéretangi, yéndon yéfandan njafar tuk sauréghkaf a Ároene Ambum yakai Ngánjáne tambén!”

57 Féyo Yémofem ngángaye ewamoyénd téngan a kut-nawét tukén, méinyotio ár nénguférmoyénd yáfaf,

58 tutonawét tesenta a wíme tafiyátotawét. Yéné efghon ghékéf fandagh árem yéfenjo farun sáláme tafiténawét a totér ambum Solene kafkaf mbanmbanan takmetawét.

59 Njam fá tafiyátotawét wíme, Stifen Ngánjánafé koraiwét, “Yuré Yesu, tane mbérbmber tumyo.”

60 Féyo Stifen budme niyai nutnai, “Yuré, kémawalindangé yéfene yau-fiyam.” Fá njam norayai yéné, kér yémormén.

8

1 Sol namyoi stifén tésmetawét kérotio.

Yesuene mérén ngimén niroryénd

Yéné efghon ndimbal ngi marat namndai Jerusalem Yesuene mérénfaf, méinyotio efalo yátogh ár niroryénd Judian a Samaritan, wénde

Yesuene muyafé árró tamorangérwén Jerusalemén.

² Ngánján férférafé árém Stifen yiyatotaménd mbandan a gherghérsisé tamorwén minde.

³ Wénde Solém yiroréng Yesuene mérén. Fá téngmorwén méngot a ámb méngot, ár a amaf, taweretau a talawetau kwéfkwéf méngot.

Filif Samaria kénjún

⁴ Fá efe nófarnayénd si táitotawét yénamé árkamé fá tayotawéng.

⁵ Filif nuwanoi tesenot Samaria yuwot a si táitotau Kerisoenemén kété.

⁶ Njam tárfár árém tiyárawét Filif a téfandawét ufarogh yam yémon tawafrotau, fá káyáretawét merkéráye fá némé korayau.

⁷ Yaufi mbérbmber kétonawét ár tárfár tambén kefé, a tárfár aknyégh ár a wawér ár mer táyátotau.

⁸ Féyo ndimbal áuwéghafé tamorwén yéné tesenan.

Saimon ghar téfnár

⁹ Ár yétkwén Saimon kété témorwén emo ghar ngiyam tawafrotau ndimbal tesenan a méinyotio ár tawarsotau sélngwélafé yame Samarian. Fá kawarsau ndené minde waftafé kar témorwén,

¹⁰ a méinyotio ár yéné ndimbal tesenan, waftafé ár a waftafnar ár, yémofem tiyáretawét a yéné si korayawét ndenáye, “Yéné ár siyém minde waftafé yém Ngánjánam yéné wafté yaram.”

¹¹ Yémofem fá táitotawét ménamén yémon sélngwélafé yam tawafrotau túmén yánjo ghar yame.

¹² Wénde njam yémofem efalo yiyáttoyénd Filif Ngánján limánéghmén mer si waitoghan a Yesu Kerisoene yétkwénmén, féyo ár a amaf nuan walitogh ewafngoi.

¹³ Saimoném efalo yiyátói a nuwan yálitotam. A Filif táitotau méinyotio yuwomé, árkamé tiotau sélngwél témorwén ménáyan ndimbal ufarogh yam a fénaté wafroghyam yémon tafandau.

¹⁴ Njam Yesuene muyafé ár Jerusalemén náyárayénd nde Samaria méngotu árém Ngánjánene si té yumyongi, yémofem engwáfáreménd Fité a Jon kété Samaria.

¹⁵ Njam fá nufareyayénd, Ngánjánafé orayégh tafrowét totér efalo yátogh árfet ménát yémofem Ngánján Mbérbmber so tanangayénd,

¹⁶ ménamén Ngánján Mbérbmber yau somé yénmormén yéné árfefaf, fronde fá té árém ewalítotaménd Yuré Yesuene yétkwénan.

¹⁷ Fité a Jon ngángé fáyo ewafngeyayénd sénkoyan, yumyoyénd Ngánján Mbérbmber.

¹⁸ Njam Saimoném yinjoi nde Ngánján Mbérbmber té yumyoyénd táf Yesuene muyafé árém ngángé efayeyayénd yéfefaf, yémon mani ewauyafeyai,

19 ndené siafé, “Kwaramend yéné wafté ménát endefefaf yéndon téu efayotan tane ngángé so Ngánján Mbémber ndenáyo yumyotat!”

20 Fitam yawangoi, “Fém fenjo maniafayo so néngém tuot fését fémafayo, ménamén fém nemne Ngánján ramégh wafté kar manie résaghét yém!”

21 Fene sifayé yéna yau yém yéné ásáfoghan, ménamén fene tikéf yau yém mbarkánd Ngánjánene sáfrére.

22 Kawengo yéné yaufita a orayégh kufngo Yurafaf ménát so tawalindangé fene yaufi mwithamén.

23 Yéndon fém néfandan waramnjagh ár ném a fenjo yaufiyam némumbetat.”

24 Saimoném yawangoi, “Orayégh kufngo Yurafaf tanemén ménát némé fém noraye yau so nufrote tafaf.”

25 Yéné soramé fá Yurane si kafrowét, Fité a Jon nangeyayénd Jerusalemét, mer si taitowét tárfár Samaria méngotuamé.

Filif a Etiofiyamén ár

26 Yurane njafar si résagh ár norayai Filifefaf, “Kuwano náikái endét, yéné fanfne end kétándmé Jerusalemta kétán Gasa.”

27 Féyo yémon áligh yérnyai, a néndkéfan yémon yéfángoi Etiofiyamén ár, mani wanjengégh sénko ár Kandake, yáne fifi warsagh amaf Etiofiyamén. Yéné ár téngmorwén kétán Jerusalemét wáwefnoghét,

28 a fá néngangoi méngotuot téfayongérwén osafene roagh kitarayan, taftau Ngánjánene mat yátogh ár Aisayane buk.

29 Ngánján Mbémbéram yémndai Filif, “Kuwano kétán yéné osafene roagh kitarafaf a kaka kété fai némor.”

30 Féyo Filif táf néngengngoi osafene roagh kitarafaf a yiyárayéng ár taftau Aisaya Ngánjánene mat yátogh ároene buk. Filifém yémotai, “Fém mat té náyátote némamén fémon yafte?”

31 Fá norayai, “Yénd ndernáye mat so káyáton, táfandro ámb árom njam ta wawafena?” Féyo yéné téfnan yémon yumyoi Filif arm-boghét yémafé ámnjoghét.

32 Yéné Buk saté siyém yémo taftau,

“Fá télímdawét sifnit kétán ngifaf,

a sif tosanit síf néfégh téfnároene sáfrére siofnar,

yémon yau yáne mbírbíryasawéryéng.

33 Fá yewonaménd a yanayénd yáne mbarkánd.

Fá ámbumofnar yémormén, féyo efe yau so noraye yáne ákiambumafenemén.

Ménamén yáne ghérsé té yanayénd yéné mbandta.”

34 Árom yémotai Filif, “Ta kwaufro, endenemén Ngánjánene mat yátogh ár norayai, yánjomén o ámb ároenemén?”

35 Féyo Filifém waitogh yawafngoi yéné Aisayane

Buk satayan a yaufroï mer si Yesuenemén.

³⁶ Njamandio fá tangérwén endmé, fá nufareyayénd nu-faf a árom norayai, “Kéreta, nu siyém. Yénd ménde wém walitoghét.”

³⁷ *

³⁸ A yémon yémndai wawerégh ár ose résaghmén kémboghét. Féyo Filif a ár nuwot neworeyayénd, a Filifém nuan yalitoyéng fá.

³⁹ Njam fá nénurteyayénd nuta, Yurane Mbérmbéram Filif táf fété yéngwanayéng, a ár yau yinjoi wéikor, wénde néngwanoi endmé áuwéghafé.

⁴⁰ Wénde Filif nufaryéng Ajotus tesenot a téngmorwén mer si téngwaitotau méinyotio tesenamé kétánotio fá nufaryéng Kaisariat.

9

Solene awengogh yaufita

¹ Sol ménj téryangérwén Yesuene waitogh ár ngiot. Fá néngwanoyéng limánégh ghéngén wárogh ároefaf

² a yémon yémotai férénot áumengégh méngofaf Damaskos ndimbal tesenan, ménát yémon njam tinjongai ámb ár a amaf emofem Yesuene End táitotawét, yémon so tangémnjau ndené fété kwéfkwéf méngo ár kétán Jerusalemét.

³ Yémon njam kaka Damaskos yéngiyátoi

álighan, táf fété njafarmén kwayaghayam yétremngoi a yarendai fá.

⁴ Fá nuyáyéng mbandot a sioene kém náýarái ndené, “Sol, Sol, némamén yénd fémon wesmete?”

⁵ Sol namotai, “Yuré, efe fém ném?”

Yémon yawangoi, “Yénd wém Yesu, efe fémon yesmete.

⁶ Sénonjo kokai a kuwano ndimbal tesenot, a ár kété yém yémon so kénémndangé némé so fémon yafrote.”

⁷ Yéné ár emafé endmé tangmorwén Solfé nokayoyénd siofnar; fá náýarayénd sioene kém wénde yau efe yinjoyénd.

⁸ Sol nurtotam mbandta, wénde njam yémon ghékéf esawéryéng yémon némé yau ámb yinjoi. Féyo yémofem ngángayan yerayénd a téngémnjawét Damaskosét.

⁹ Nambio efogh fá ghékéf kwéfkwéf yémorangérmén, njamke nu yau enetam.

¹⁰ Damaskosén kété témorwén waitogh ár yétkwén Ananias. Yuram yémotai ghékéf waingéghe, “Ananias!”

Yémon yawangoi, “Wai, Yuré.”

¹¹ Yuram yémndai, “Kuwano Judasene méngot Mbarkánd Endmé a kamota Tarsusmén ár yétkwén Sol, fá Ngánjánafé oraighan yém.

* **8:37 8.37** Ámb matyam ár néngemnat: yéné simén si té yém yéna ámb si, wénde tárfár matyam ár yau nemnat. Yéné si siyém, ‘Filif norayai yáfaf, ‘Njam fémo efalo yiyátota Yesu fene kénjue, fém so táf némalitotan.’ Yémo yawangoi, ‘Yéndo efalo yiyátotan ndené Yesu Keriso siyém Ngánjánene Ambum.’”

12 Ghékéf waingéghe yémon téfandau ár yétkwén Ananias ténmorwén yáfaf a ngángé efayoi a yáne ghékéf nasawéryénd a nawafarnjaménd wéikor.”

13 Ananiasém yawangoi, “Yuré, yéndon káyaretawén tárfár si yéné ároenemén ménamén yémon tékrát tawarametau fene árfet Jerusalemén.

14 A fá téném yéнан si muyafé limánéghe ghéngén wároghe ároe tambén ménát yéfe werghét méinyotio efe norayat fene yétkwénan.”

15 Wénde Yuré norayai Ananiaséfaf, “Kuwano! Yéné ár siyém tane waferéghkaf ménát tane si résaghét Téndó áré a yéfene warsagh ár a Israilmén ár.

16 Yéndon so yaufafotan yáyot nderé mámáfi yémon so yáyarete tane yétkwén téfnan.”

17 Féyo Ananias néngwanoi a nénglawayéng méngo kénjún. Ngángé efayoi Solefáf, fá norayai, “Fútar Sol, Yuré Yesu, efe nufar fefaf endén fém njam kéném endmé yéнан, yénd yémon kwémáfárete ménát fém so ghékéf kéreta a kémafongé Ngánján Mbérbéram.”

18 Tá fété ndélindnit nuyai Solene ghékéfta, a néretai. Fá nokayoi a nuan yálitotam,

19 a yáne njamke soramé, yáne muyé nawafarnjam kétánótio.

Sol témorangérwén Damaskosén a Jerusalemén

Sol yémorangérmén ámb efogh waitogh árfé Damaskosén.

20 Yémon táf fété si waitogh yérnyai áumengégh méngon ndené Yesu siyém Ngánjánene Ambum!

21 Efe méinyotio náýarayénd sélngwél emorméng a namotayénd, “Yéné ár fiyém emo tásmetau Yesuene waitogh ár Jerusalemén. Fá fété téném waitogh árfet werghét ndené fété kwékwé méngo ár limánéghe ghéngén wároghe árfefaf.”

22 Solene si waitogh minde waftafé káyátotau a Ju ár féyotarofnar tamorwén Fole wawangoghét Damaskosén ménamén yémon tawauyafotau Yesu siyém Keriso.

23 Tárfár efogh soramé, ámb Ju áré mwighe táitotawét Sole ngiot,

24 wénde Sol mat náýátio yéfene mwighe. Efogh sémbár fá kumnjotawét tesen sésafnen Sole ngiot.

25 Wénde yánjo waitogh áré yanayénd Sol sémbáran a ndimbal yáfe tewonawét tesen árake sémta.

26 Njam Sol yénmormén Jerusalemét, fá yéta karametau ufnyéghét waitogh árfefaf, wénde fá méinyotio férfér tamorwén yánemén, yémofem efalo yau tiyátotawét nde fá fété yém waitogh ár.

27 Wénde Banabasém yénmasroi Sol kétán Yesuene muyafé árfefaf. Banabasém ewaufroi yéfe ndernáye Solém endén yinjoi Yuré

a norayai Yuré yáfaf,
a ndernáye Damaskosén
yémon si táitotau férférofna
Yesuene yétkwénan.

28 Sol a Yesuene muyafé
árfé tamorangéwén kimn-
dawét férférofna Jerusalemén,
korayau férférofna Yurane
yétkwénan.

29 Sol korayau a kéwitawét
Grik si Ju árfé, wénde
yémoferm yéta ngiot
térametawét.

30 Njam efalo yátogh ár
mat náyátoyénd yénémamén,
yémoferm yéngwasroyénd
Sol Kaisaria tesenot a
yéngwatembayénd Tarsus
tesenot.

31 Féyo Yesuene mérén
yénamé Judia, Galili yu
a Samaria, yémoferm
tayamnetawét krufrát
yéne efghon. Ngánján
Mbérmbéram tawáutánau
muyafé sái kamndangayénd,
ár tárfár káyátotawét a Yurane
férférafé tamorangéwén.

Enias a Dorkas

32 Njamandio Fité karen-
dau ámb yuwomé, fá kété
néngwanoi Ngánjánene efalo
yátogh ár yafoghét Lida
méngotuot.

33 Kété yémon yinjoi ár
yétkwén Enias, aknyégh ár efe
yéknýangérmén 8 yunjéf.

34 Fité norayai yáfaf,
“Enias, Yesu Kerisom fém
mer so kényátonga. Kokai a
fenjo yame tékna.” Táf fété
Enias nokayoi.

35 Méinyotio efe kété
tamorangéwén Lidan a
Saronén, fá yinjoyénd a

awengogh nufngoyénd Yu-
rafaf.

36 Jofa tesenan kété
témorwén waitogh ár
amaf yétkwén Tabita, Grik
yétkwéne siyém Dorkas, emo
túmén tawafrotau mer yam
a tawáutánau yauyau ár.

37 Yéne efghon amaf en-
jne nawerai kér yémormén, a
yáne fifi nue yumbnaménd a
yarmboyénd méngo kénjút.

38 Lida méngotu témorwén
Jofa tesen kaka, féyo njam
waitogh ár náyárayénd
ndené Fité témorwén
Lida méngotuan, yémoferm
ewáfáreménd sómbio ár yáfaf
a taufrend yá, “Wékeye
álighét.”

39 Fitaf néngwanoyénd
yémafé, a njam fá nufaryénd,
fá néngarmboi méngo kénjút.
Méinyotio kwiram yaren-
dayénd fá, ye kendawét
a tauyafongi sáláme a
ámb sáláme Dorkasém árké
enamndam njam yémafé mé
ghérsé tamorwén.

40 Fitam fá méinyotio
eutonam méngo saté kénjúta,
féyo fá budme niyai a
Ngánjánafé koraiwét. Nde fá
néngawengoi kér amafoefaf,
fá norayai, “Tabita, kano.”
Táf fété Amafom ghékéf
ensawéryéng, a féyo amofom
yéfandayéng Fité a námnojoi.

41 Yémon ngángayan yérai a
yamarotai okayoghét. Féyo
yémon emotayéng Yesuene
efalo yátogh ár a kwiré,
ewauyafoi yéfeyot ghérsé
amaf.

42 Kér anoghmén si marat
náyátói yénamé Jofa tese-

namé a tárfár árém efalo Yuré yiyátóyénd.

⁴³ Fité yémorangérmén Jofa tesenan tárfár efogh yémafé wérár ghéngan watorégh árfé yétkwén Saimon.

10

Koneliasém yanmoi Fité

¹ Kaisaria tesenan ár yétkwén témorwén Konelias, Rom fiyarafene sénko ár emo tawanjetau 100 fiyaré yéné yétkwén siyém Italiamén fiyaré mérén.

² Fá méinyotio yánjo mérnafé tamorwén Ngánján férférafé ár a wáwefnogh ár; yémon tawarametau rokar marataye yéfe áronjagh árfet a túmén Ngánjánafé koraiwét.

³ Ámb efghon séite witmé karéf 3 aklokan yáfaf nofatanam ghékéf waingégh yam. Yémon yinjoi Ngánjánene njafar si résagh ár, efe yénmormén yáfaf a yémndai, “Konelias!”

⁴ Koneliasém yinjoi férférafé a yémotai, “Némé yém, Yuré?”

Njafar si résagh árom yawangoi, “Ngánján náuwéte fene Ngánjánafé orayéghmén a rokar raméghmén yauyau árét.

⁵ Sénonjo ár tawáfáreta Jofa tesenot ár yétkwén Saimon yá wangoghét efe ámb yétkwén yanmotat Fité.

⁶ Fá tamorarwén Saimonfé, wérár ghéngan watorégh árófé, endene méngo arakaf téndon témorwén.”

⁷ Njam njafar si résagh ár efe korayau yáfaf néngolindai,

Koneliasém ewanmeyai yáne sómbio faiofnar ásáfogh ár a Ngánján férférafé fiyaré.

⁸ Koneliasém si ewaufrotam yéfeyot méinyotio némé kufrotau yáfaf a soramé engwáfáretai fá Jofa tesenot.

Fitam yéfandam ghékéf waingégh yam

⁹ Ámb efghon séite karéfta Koneliasene faiofnar ásáfogh ár tangmorwén endmé a kaka tengiyátotawét Jofa ndimbal tesen, Fité narmbotam méngo semsotot ámnjogh sifayat Ngánjánafé orayéghét.

¹⁰ Fité siogham yifoi njamke nénét, a njam njamke frengéghkaf tamorwén, yémon ghékéf waingéghe téfandawéng ámb yam Ngánjáneta.

¹¹ Yémon yinjoi njafar nasawéryéng a ámb yam ndené kéretau marat salámenit kénewonau fo mband kwéndkwénd féyotaroyan.

¹² Yéné marat salámeyan kété tamorwén méinyotio fénataye wérár a fute aroghagh wérár a men.

¹³ Féyo Ngánján norayai yáfaf, “Kokai, Fité. Fémon tásmeta a eneta.”

¹⁴ Fitam yawangoi, “Yau, Yuré. Yéndo yauufi enetamén tayot ufi yém.”

¹⁵ Ngánján norayai yáfaf wéikor ndené, “Yau. Fémo so enete. Yau noraya ndené mámáfi em némé Ngánjánam ewafrota mer.”

¹⁶ Yéné yam nufrotam nambinotma, a táf fété yéné saláme yénamayo nangoi njafarot.

17 Njam Fité mé katamb-nau ghékéf waingéghoene fifimén, ár engwáfáretam Koneliasém fá namotayénd ánde Saimonene méngo yém a nékmbayénd méngo sésafnefá.

18 Fá namotayénd, “Yéna wan téfnár yém yáne yétkwén Saimon Fité?”

19 Njam Fité mé kemnau yéné ghékéf waingéghmén, Ngánján Mbérmbéram yémndai, “Saimon, nambio áréfém fém néronjat.

20 Féyo kokai a kewor. Yau nautémnda yémafé álighét, ménamén yéndon tanwáfáretan fá.”

21 Fité nénéworyéng a yéné ár emndai, “Yénd yéné fwém fémfem efe yéronjati. Némamén fém taném?”

22 Yéné áréfém yawangoyénd, “Yénd téném kétándmé Konelias Rom fiyaré sénko ároe también. Fá siyém mbarkánd a Ngánján férférafé ár, efe yutémndat méinyotio Ju áréfém. Njúnjnúnofnar njafar si résagh árom yémndai ár tangwáfáreta yáne méngot ménát yémon so niyárete némé fém so noraye.”

23 Féyo Fitam eumyoi yéné ár yáne méngot. Féyo yáne wan téfnár náyatoyénd.

Fité kété Koneliasene méngon

Ámb efghon Fité káfrendau yémafé álighét, a ámb efalo yátogh ár kétamamén Jofa tesenmén néngwanoyénd yémafé.

24 Ámb efghon Fité nufaryéng Kaisaria tesenot.

Konelias kawanjetau yáyot a eumendai méinyotio yáne mérén a kaka fútaréf.

25 Njam Fité nénglawai méngot, Koneliasém yéfángoi a yáwefnoi yáne káfakafot utmanéghafé.

26 Wénde Fitam yéméindai fá anoghét a yémndai, “Kokai, yau wáwefnota tayot. Yénd ndené fété wém fém yéfém.”

27 Fité a Konelias koraiwét, yéné soramé Fité nénglawai méngo kénjút ewinjoi ár mérén.

28 Fité norayai yéfefaf, “Fém Téndo ár mer mat em téfene Ju árfene ná, Ju ár yau so Téndo árfene méngot nélawetat a nawaréindat Téndo árfé. Wénde Ngánjánam ta té wauyafói yéndon efe yau so kénkarotangén ndené fém ném yaufi o njúnjnúnafé.

29 Yénémamén njam fémfem tangwáfáretati tafaf, yénd kwéném ámoghofnar. Yénd namotan féfefaf, ‘Némamén yénd fémfem kwarawetati?’”

30 Koneliasém yawangoi, “Fo efogh soramé yénd kwémorwén tanjo méngo kénjún Ngánjánafé oraighan yéné efoghféneféneyan, 3 aklok séite karéf. Sunsune ár nufaryéng álálégh sálámeyafé tane sáfrére.

31 A njafar si résagh ár norayai, ‘Konelias, Ngánján té náyaré fene Ngánjánafé orayéghmén a némawafarote fene rokar raméghmén yauyau árét.

32 Ár tawáfáreta Jofa tesenot Saimonefá efe

yanmotat Fité. Fá siyém wan téfnár Saimon, wérár ghéngan watorégh ár, endene méngo yém arakaf téndon.'

³³ Féyo yéndon tangwáfáretan feyot táf fété, a nderé mer yém fém kés kéném. Sénonjo yénd méinyotio yéna yéném Ngánjánene sáfrére ménát méinyotio si áyárgghét Yuram fém kénmáfárete téfe waufroghét."

³⁴ Féyo Fitam si yérnyai: "Yéndon sénonjo yáyamngon efalo yém Ngánjánam yau yuyafote witmaro ménde yam

³⁵ wénde eumyote ár méinyotio yumén emofem férférafé yéfandat fá a ewafrotat némé yém mbarkánd.

³⁶ Fém si mat em Ngánjánam yénmáfáretam Israíl árfefaf, táitotau mer si krufrátmén Yesu Keriso kénjumé, efe Yuré yém méinyotio árét.

³⁷ Fém mat em némé kufrotawét Judia kénjumé, nénarnyai kété Galili yuwon walitogh soramé Joném si táitotau.

³⁸ Ndernáye Ngánjánam yaferýéng Yesu Najaretmén Ngánján Mbérbmberé a waf-taye, a ndernáye fá tiy-otawéng mer tawafrotau a mer táyátotau méinyotio fá efe tamorwén Sáifroene wafté mbanmbanan, ménamén Ngánjánafé fá tárwén.

³⁹ "Yénd fandagh ár yéném méinyotio yammén yémon stawafrotau Ju yuwon a Jerusalemén. Yémoferm yésmetaménd fá yénamayo

yamayénd wafatarégh wénan,

⁴⁰ wénde Ngánjánam yanoi fá kérta nambio efogh so-ramé ménát fandaghét,

⁴¹ méinyotio árém yau yinjoyénd, wénde fandagh árémro efe Ngánjánam tándái ewaferyéng, ndené yénd emafé tánetawém njamke a nu yémafé soramé fá nanoi kérta.

⁴² Yémon yénémndayéng yénd si waitoghét árét a afroghét ndené fá siyém ámbiro efe Ngánjánam yaferýéng ndené fété mogh ár ghérsé a kér árét.

⁴³ Méinyotio Ngánjánene mat yátogh árém nafrotat yánemén ndené méinyotio árém emofem efalo yiyátotat fá tawalindangé yéfene yaufimén yáne yétkwén kénjumé."

⁴⁴ Njamandio Fité mé korayau yéné si, Ngánján Mbérbmber nénéworyéng yéfefaf efe méinyotio káyáretawét yéné si.

⁴⁵ Ju efalo yátogh ár efe té nenuwanoyénd Fitafé sélngwél emormén ndené Ngánján Mbérbmberóene tambén té nasuryéng ndenényameyo Téndo árét,

⁴⁶ ménamén yémoferm táyáretawét fá ámb yumén sie korayawét a tuwetawét Ngánján.

Féyo Fité norayai,

⁴⁷ "Yémoferm té yanangi Ngánján Mbérbmber ndené fété yéndfem. Árké árom

yau so takmbongé nu wali-toghét."

⁴⁸ Yénémaménnde yémon emndai fá fété so ewalitote Yesu Kerisoene yétkwénan. Féyo yémofem yamnen-dayénd Fité ámnjoghét yémafé nambio efghotro.

11

Fitam ewafene yánjo wafroghyam

¹ Yesuene muyafé ár a efalo yátogh áré m Judia yuwomé náýarayénd ndené Téndo áré m ndenýameyo yanangi Ngánjánene si.

² Njam Fité néngwanoyéng Jerusalemét, Ju efalo yátogh áré m tanangotawét fá

³ a norayai, "Fém tangém Téndo árfene méngot a yémafé tánetati njamke."

⁴ Fitam tawaufrotau méinyotio si yéfefaf némé kété kufrotau kétá ndmé ufrogh,

⁵ "Yénd kwémorwén ndim-bal tesenan Jofan Ngánjánafé oraighan, a yéndo yin-joyén ghékéf waingégh yam. Yéndon yinjoyén ámb rokar ndenanit marat sáláme kénwonau kétá ndmé njafarta fo kwéndkwéndafé, a kénwonau kétán yénd ánde kwémorwén.

⁶ Yénd néngretayén kénjút ewinjoyén fo ghambérafé wérár, munjan wérár, fute aroghagh wérár a men.

⁷ Yénd náýarayén si kwémndetau ndené, 'Kokai, Fité. Tásmeta a táneta.'

⁸ "Yénd nuwangoyén, 'Yau, Yuré. Njúnjnúnafé a fenjfen-jafé wérár yau nélawai tane sénfnet.'

⁹ "Ngánján norayai kétamé njafarta wéikor, 'Yau. Fémo so enete. Yau noraya ndené mámáfi em némé Ngánjánam ewafrota mer.'

¹⁰ Yéné yam kufrotau nambinotma, a yéné sáláme yénamayo nangoi njafarot wéikor.

¹¹ "Táf fété nambio ár efe enwáfaretaméng tafaf kétá ndmé Kaisaria tesenta nékmbóyénd méngon ánde yénd kwémorangérwén.

¹² Ngánján Mbérmbéram wémndayéng yau nautémnda álighét yémafé. Yéné siks fútarfé ndenáyo nénuwanoyém yé ndfé, a yénd nénglawayém Rom fíyaré sénko ár Koneliasoene méngot.

¹³ Koneliasém yénmaufroi téfe ndernáye yémon yinjoi njafar si résagh ár yane méngon a yéné njafar si résagh ár norayai, 'Ár ewáfáreta kétán Jofa tesenot Saimonefaf efe yanmotat Fité.

¹⁴ Fitam so féfe enwarse si árké kénjúmé fém a méinyotio mérén so kawanjarngi.'

¹⁵ "Njamandio yéndon yérnyayén si, Ngánján Mbérmbé yénmormén yéfefaf ndenýameyo ndernáye yémormén téfefaf frondeyan.

¹⁶ Féyo yénd nawafarotayén némé Yuré norayai, 'Joném tawalitotau nue, wénde fém so ewalitote Ngánján Mbérmbére.'

17 Kwayaghayan yéné yém ndené Ngánjánam ewaramai yéfe ndené sáfot também téfe sinmaramai, emofem efalo yiyátóyém Yuré Yesu Keriso; yénémamén yéndo yau so tékmbongayén némé Ngánjánam tafrotau.”

18 Njam fá náyárayénd yénémamén, fá nékmboyénd éwigh a Ngánjánro tuwetawét, korayawét, “Féyo Ngánjánam mwiché ewaramai Téndó árét yaufita awengoghét ghérsat.”

Yesuene mérén Antiok tesenan

19 Fá efe té nófarnayénd ménáyan Stifenene ngian soramé eyotaméng ndenáye Fonisiya, Sáifras, a Antiok, tawaufrotawét si Ju árfetro.

20 Wénde ámb ár kétamamén Sáifras a Sairene tesenmén, nuwanoyénd kétán Antiokét a si yérnyayénd Téndó árét, yéfe tawaufrotawét mer si Yuré Yesuenemén.

21 Yurane ngángé témorwén yéfefaf, a tárfár téndo árém efalo yiyátóyénd a nawengoyénd yéfene yaufita Yurafaf.

22 Njam Yesuene mérén náyárayénd Jerusalemén yénémamén ndené tárfár téndo ár nawengoyénd Yurafaf, féyo yémofem yéngwáfáretaménd Banabas kétán Antiok tesenot.

23 Njam fá néngufaryéng a yinjoyéng Ngánjánene frengégh, fá áuwéghan témorwén a tawawéngsotau fá méinyotio ménát efalo sái em Yurafaf méinyotio yéfenjo tikfe.

24 Banabas témorwén mer ár, Ngánján Mbérbérafé a ndimbal mwiché wafoghkaf, yémon tárfár ár tánémnjau kétán Yurafaf.

25 Féyo Banabas nuwanoyéng kétán Tarsus tesenot Sole ronjaghét,

26 a yémon njam yinjo Sol, Banabasém yénmasroi fá kétán Antiok tesenot. Ámbiro méinyo yunjéf, Banabas a Sol tafángowét Yesuene mérén a tawatamewét tárfár ár. Waitogh ár tawanmotawét árém frondefifi Kerisoene ár Antiok tesenan.

27 Yéné efghon ámb Ngánjánene mat yátogh ár tanmorwén kétándmé Jerusalemta Antiok tesenot.

28 Ámb ár yétkwén Agabus nokayoyéng Ngánján Mbérbérbér kénjúmé norayai ndené minde káukáu so marataye yém Rom yuwon. (Yéné nufrotam táf Klaudiusene limánégh efghon)

29 Waitogh árém mwiché yéfaronaménd wáutárg hét yéfe fútarét efe tamorangérwén Judia yuwon.

30 Yémofem eumendaménd mani a eramayénd kétán Banabas a Sol, emofem engérsaménd kétán sénko árfeaf Judia yuwon.

12

Njafar si résagh árom yutoryéng Fité kwéfkwéf méngota

1 Yéné efghon warsagh ár Erodém ewerai ár Yesuene mérénmén kemnau yéfe ngiot.

2 Erodém fiyaré ewafáretai Jone yánngén Jemse ngiot witmafé sénté naifaye krot.

3 Njam Erodém Jems kérotio yésmetam káuwetawét Ju ár, féyo néngwanoi Fité werghét wéikor. Yéné kufrotau táf Minaghofnar flawé témndan.

4 Werégh soramé, Erodém yénglawai Fité kwéfkwéf méngot, yéngwafnamoi 4 fiyaré mérén kénjumé ámbiro ménnan 4 fiyaré tamorwén, méinyotio 16 fiyaré. Erod nemnai yá utorghét moghét yéné Waingégh téménd soramé.

5 Féyo Fité kwéfkwéf méngon télawangérwén, wénde Yesuene mérén ndimbal kéréye oraighan Ngánjánefaf tamorwén yánnémén.

6 Yéné sémbáranyo Erodém mwighe yéfaronam yáfaf saí ténémnjawét moghét, Fité tékmangérwén sómbio fiyarafene néndkéfan, sómbio seinafé, ámb ghékéfé fayogh ár tawakayarwén sésafneyan.

7 Sunsune Yurane njafar si résagh ár nufaryéng kwayaghé natremngoi kwéfkwéf méngo kénjún. Yémo yésmái Fité kwasayan a yanoyéng a témndangé “Kano wékeye!” a sein nuyáyénd Fitane ngángata.

8 Féyo njafar si résagh árom témndangé fá, “Kawo fenjo sáláme a sandol.” A Fitam ewafrotam yéné yam. Njafar si résagh árom yémndai, “Fenjo sálámeye káfyar a kwénmaito.”

9 Fitam yéngwaitoi néngtoreyayénd kwéfkwéf méngota, wénde fá yau mat témorwén némé njafar si résagh árom tafrotau wénde fété kufrotau; fá kéma kemnau nde ghékéfé waingégh kar témorwén.

10 Yémofem engwain-dangeyayénd frondemén a yénamayomén ghékéfé fayogh ár mérén a nénafleyayénd tot téfén sésafnefáf árké end témorwén ndimbal tesenot. Fáyo nasawéryéng yéfeyot, a néngwaneyayénd endmé. Fá njam tangérwén yéné endmé, sélngwéle njafar si résagh árom yéfrangoi.

11 Fité mwighat nangoi a norayai, “Sénonjo mat náyáton atambaréghofnar nde Yuram ténmáfárete njafar si résagh ár ta wanjarghét kétándmé Erodene ngángata a kétándmé méinyotio Ju árfene kamnangta.”

12 Njam yémon yéné yáyamngoi, fá nuwanoi Meriene méngot Jon Make yátmé, ánde tárfár ár káumendawét Ngánjánafé orayéghét.

13 Fité áutarégh kufngongé sésafneyan, a ásáfogh mérés yétkwén Roda néngaflai sésafnefáf uwangoghét.

14 Njam mérsom yáyamngoi Fitane kém, mérés yémormén áuwégham yáindai, fá néngangoi wérseye sésafne sauréghofnaye a néngorayai, “Fité sésafnefáf yém!”

15 Yémofem témndangi, “Fe mwighayam némauwéinde!” Njam fá mé kafrotau ndené

efalo fété yém, fá no-rayayénd, “Mété táf njafar si résagh ár yém yá wáutárg hét.”

16 Wénde Fité ménjtaye mé káutanau. Njam yémofem sésafne yésawéryénd a yinjoyénd Fité, fá sélngwél emormén.

17 Fitam ngángaye eng-waunyai métar a tawawal-injotau ndernáye Yuram yénmutoryéng kwéfkwéf méngota. Fá norayai, “Tawaufrongi Jems a ámb fútarét yénémamén.” A féyo fá táf nuwanoi ámb yuwot.

18 Ámb akwan kété ndimbal atambarégh témorwén fiyarafefaf némé nufrotam Fitafaf.

19 Soramé Erodém yéta ronjagh yafngoi wénde yau yinjoí Fité, yémon mogh ghékéf fayogh ár ewafngoi a krot takmetau.

Erod kér yémormén

Féyo Erod néwanoi kéténdmé Judia yuta Kaisaria tesenot féyo kété témorangérwén.

20 Erod nékw témorwén Taire a Sidon Yumén árfefaf, yénémamén fá nuwanoyénd mérne Erode fandaghét. Fronde yémofem yamnen-dayénd Blastus, Erodene méngo wanjéngégh sénko ár ménát yéfe wáutárg hét. Féyo fá nuwanoyénd Erodéfaf a yamnendayénd yau so ménjtaye tékmbotau njamkemén ménamén túmén Taire a Sidon Yu tarsawét njamke warsagh ár Erodene ndimbal yuta.

21 Ufoghmén kwéfon Erod numanetaméng yáne yétkwén sáláme, námnpjoi yánjo limánégh ámnjogh sifayan a marataye si térametau árfefaf.

22 Fá nutnayénd, “Yéné siyém ngánjánene si kém, yau ároene.”

23 Táfandio, ménamén Erodém áuwégh yau tawan-gotau Ngánjáne, féyo Yurane njafar si résagh árom yésmai fá, féyo Erod ndéndam néne yafngoyénd a kér yémormén.

24 Wénde Ngánjánene si mulmulafé kanotau a marat káyátotau.

25 Njam Banabas a Sol yéfenjo ásáfogh yifeyayénd, fá kénangowét kéténdmé Jerusalemta kétéan Antiokét yémafé Jon Mak.

13

Banabas a Sol ewáfáreménd

1 Antiokén Yesuene mérén kénjún kété tamorwén Ngánjánene mat yátogh ár a watamegh ár. Fá tamorwén Banabas, Saimon kwéfité ár, Luses Sairia tesenmén, Manayen(efe Erodene kaka fútar témorwén), a Sol.

2 Yémofem njam táwefnotawét Yurai awafarmanéghafé, Ngánján Mbérmber norayai, “Tafalend tayot Banabas a Sol ménát ásáfoghét yéndon árké ménát ewafereyayén.”

3 Féyo yéfene awafarmanégh a Ngánjánafé orayégh soramé, yémofem ngángé efayoyénd yéfefaf a nuwaneyayénd.

Fol a Banabafem mer si taitowét Saifrusén

4 Fá sómbio nuwaneyayénd yéfenjo endmé Ngánján Mbérmberan, nuwaneyayénd kétán Selusia tesen a karaiwét kétándmé kétán Saifrus tesenot.

5 Njam fá nufareyayénd kétán Salamis tesenot, yémofem Ngánjánene si wait-ogh yafngeyayénd Ju árfene áumengégh méngomé. Jonfé tamorwén yéfene wáutáregh ár.

6 Fá karendawét méinyotio yuwomé kétanotio nénufaryénd Fafos méngotuot. Kété yémafé nafángoyénd Bar-Yesu. Fá témorwén Ju ghar téfnár a unyégh si afrogh ár.

7 Fá yáyot kásáfotau Sargius Faulus, efe témorwén minde matyamafé a témorwén Rom fiyarafene sénko ár yéné yuwon. Sargius Faulus ménde témorwén Ngánjánene si áyárg hét a yémon ewáfáretam yéfefaf Banabas a Sol.

8 Wénde ghar téfnár Elimas (yéne siyém Bar-Yesuene yétkwén fífi yém) taufotau a yéta tawengotau gafanane ndimbal mwíghé.

9 Féyo Sol, efe tan-motawét Fol, Ngánján Mbérmber wafoghkaf, néretai mbarkánde yáfaf Elimas a korayangé,

10 “Fém sném Sáiférene ambum a méinyotio mbarkádoene mék téfnár! Fém sném méinyotio yaman warsogh ár a unyégh ár. Kékmbó, Yurane mbarkánd yamta yau ewasemna ár unyéghel!

11 Sénonjo Yurane nékwam so kémanangé. Fém so ném ghékéf kwéfkwéf, a yéné efghétro fémon yau so yéfande efghoene kwayaghé.”

Táfandio esam a kwéfkwéfam yafaryéng fá, a fá korsotau yénémamén káronjau árot ménjághét.

12 Njam Rom fiyarafene sénko árom yinjoi némé kufrotau, fá sélngwél yémormén Ngánjánene si watameghan, yémon táf efalo yiyátoi Yuré.

Fol a Banabafem mer si taitowét Antiok tesenan Fisidia ndimbal yuwon

13 Kétándmé Fafosta, Fol a yáne mérnafé tayotawét ndimbal bouté kétán Fargat Famfilia kénjún, wénde Joném efrangoi a kangotau kétán Jerusalemét.

14 Kétamé Fargata fá nuwanoyénd Antiok tesenot Fisidia ndimbal yuwon. Safatan fá nélawayénd áumengégh méngot a námnyoyénd.

15 Mosesene nák a Ngánjánene mat yátogh árfene si wafégh soramé, Ju árfene áumengégh méngo limángégh árém si yéngwatembayénd yéfefaf, “Fútaréf, njam féfefaf wawéngsogh si yém yéné áré, féyotaro korayangí.”

16 Fol nokayoyéng, ngángé euyoi a tamndangé, “Is-railmén ár a fém Téndo ár emofem Ngánjáne yáwefnotati, kénáyárange tafaf!

17 Israil árfene Ngánjánam ewaferyéng téfene ákif a marat ár eyátóyéng táf fá stamorangérwén Ijif kénjún, a Ngánjánam yánjo waftaye eutoryéng, elimai fá yéné yuta,

18 fá mé kawamarotau yéfene yaufiyaman kétánotio 40 yunjéf fanfne yuwon,

19 yémon ewasérmbotam sefen ndimbal yu Kananén a mband ewaramai yuré náyátóyéng.

20 Méinyotio yéné yamam yénérsam 450 yunjéf.

“Yéné soramé, Ngánjánam ewaramai yéfe mogh sénko ár kétánotio Ngánjánene mat yátogh ár Samuelene efogh nawerai.

21 Fá nómnendayéng warsagh árot, a yémon ewaramai Kisene ambum Sol, Benjamin mérénmén, emon elimndam 40 yunjéf.

22 Wénde Ngánjánam Sol yitérmboi a yémon yasoi Deifid yéfene warsagh árot. Fá norayai yánemén, 'Yéndon yinjoyén Deifid Jesiene ambum, yéné ár efe tane tikéfmén yém, yémon so ewafrote méinyotio yam tane ménde némat yém.'

23 “Kétándmé yéné ár mérénta Ngánjánam en-warsam Israil áréf Ghérsé urtogh ár Yesu, ndené fété fá nénorayai unyéghofnar si.

24 Soramé Yesuene ufarégh, Joném fronde si táitotawéng yaufiyam awen-goghmén a nu walitoghmén méinyotio Israil árfefaf.

25 Joném njam yáne ásáfogh tifotau, yémon tamndangé, 'Fém ndernáye nemnati yénd efe wém? Yénd yau wém Keriso. Wénde fá siyém ta soramé yéném, endene sandol ferghét yénd féyotarofnar wém.'

26 “Fútaréf, Ebraamene ambumtértér, a fém Ngánján férférafé Téndo ár, téfeyot yéné wanjarégh si ténmáfáretat.

27 Jerusalemén ár a yéfene limánégh árem yau yáyámngoyéng Yesu enden-emén Ngánjánene mat yátogh ár kénorayawét. Wénde yémofem ngi yafngoyéng Yesu, yéné si efalo káyátotau némé Ngánjánene mat yátogh árem kénorayawét árké taftawét méinyotio Safatan.

28 Yémofem yau yinjoyéng téfén yáne krot, wénde yémofem yamnendayéng Faillet yá ngiot.

29 “Njam yémofem ásáfogh yafrotaménd méinyotio yéné bukan árké tékayarwén yánemén, yémofem yeworyéng wafatarégh wénta a yélawayéng mbéwé méngon.

30 Wénde Ngánjánam yanoi fá kétándmé kérta,

31 a tárfár efogh fá nu-faryéng yéfefaf emafé tayotau kétándmé Galili yu kétán Jerusalem. Fá fem sénonjo yáne ghékéf fandagh ár Israil áréf.

32 “Yéndfem ewaufrotam féfe mer si, Ngánjánam némé nénorayam unyéghofnar si téfene ákifefaf

33 Ngánjánam té tawafrote
téfeyot, yéfene ákiambumat,
ménaye Yesu kés yanoi.
Ndené fété kés yékai
yénamayo Sams bukan,

“Fém ném tane Ambum,
sénonjo yénd nénáyáton
fene Afé.’

34 Ngánjánam fá yanoi kérta,
yénémamén yau so nornde,
némé noraye yéné sian,

“Yéndon so tawaraman
njúnnjúnofnar a efalo
frengégh némé té
nénorayam Deifidefap.’

35 Ámb Sams bukan yéné
yékai,

“Fémon yau so tumyo fenjo
Njúnnjúnofnar Ambum
kérkfot.’

36 “Njam Deifidém
Ngánjánene ásáfogh tawafro-
tau yánjo ár satafap, fá
táf kémégh nakmai, fá
esareyayénd yákifé a yáne fífi
norndam.

37 Wénde ámbiro ár efe
Ngánjánam yanoi kérta yau
norndam.

38 “Yénémaménnde, tane
fútaréf, yénd ménde wém
fém mat kamndangi ndené
Yesuene kénjúmé wawal-
ingégh yém féfene yaufimén.

39 Emo efalo yiyátota Yesu,
Ngánjánam so tanmongé fá
siyém mbarkánd ár, yau
Mosesene náke so yém.

40 Kor nawarawenati fém!
Ngánjánene mat yátogh árém
árké yammén korayawét yau
so féfefap nufrote:

41 “Fém Ngánján karogh ár,
sunsunan kér so em,
némamén yéndon so
ewafrotan ámb yam
féfene efgon

fémofem efalo yau so
eyátotati,
ndemamén ámb árom so
kémaufrongé feyot.”

42 Njamandio Fol a Ba-
nabasfem téfrangowét Ju
árfene áumengégh méngo,
árém eumieyayénd fá kor
ámb Safatot siot.

43 Njam ár mérén
kófarnawét, tárfár Ju ár a
Téndo árém ewáiteyayénd Fol
a Banabas, efe korayawét
yémafé a ewamnendan-
geyayénd fá ménát mé
sái engérnyang Ngánjánene
ngárám kénjún.

44 Ámb Safatan ndenanit
témorwén méinyotio tesen
kar káumendawét Yurane si
áyárg hét.

45 Njam Ju árém ewin-
joyénd ár mérén, fá waram-
njagh mwithayam ewafoi a
si karogh yafngoyénd némé
Fol korayau.

46 Féyo Fol a Banabas-
fem ewawangeyayénd yéfe
férféofnaye, “Yénd so fété
noraiwam Ngánjánene si
féfefap Ju árfefap fronde.
Ménamén fémofem yékenati
a nawafénmetati fémyo
féyotarofnar em tuot ghérsé
résaghét, yéndfem fém so
tafrangem a kuwanem Téndo
árfefap.

47 Yénat yénd ténmafarewé
Yuram,

“Yéndon fém té eyáteyayén
kwayaghé yéfe téndo
áret,
ménát fémofem so yérsét
wanjarégh kétánotio
mband ánde yiyato.”

48 Njam Tendo áré m náyárayénd yéné si, fá áuwéghan tamorwén a kánjo tarametawét Yurane simén; a efe méinyotio ewaferyéng tuot ghérsat efalo yiyátóyénd.

49 Yurane si marat náyátoi méinyotio yuwomé.

50 Wénde Ju áré m sénanégh ewafngoyénd tesenmén limánégh ár a Ngánján férférafé ndimbal amaf. Yémofem Fol a Banabas ngi ewafngeyayénd a ewitreyayénd yéfene yuta.

51 Féyo yéné téfnan yémofem kafkaf ngwérméng esenangeyayénd matyamot yéfefaf a nuwaneyayénd Ikonium méngotuot.

52 A waitogh ár áuwégham ewafoi a Ngánján Mbérmbéram.

14

Fol a Banabas taitowét mer si kété Ikoniummén árfefaf

1 Ikonium yu kénjún Fol a Banabas túmén tangérwén Ju árfene áumengégh méngot. Kété fá koraiwét sotafé Jumén a téndo yumén ndimbal ár mérnafefaf Ngánján efalo yiyátóyénd.

2 Wénde yéné Ju ár efe nakenayénd Ngánjáne efalo yátoghét norayayénd Tendo árfefaf a tawasérmbotawét yéfene mwiché sénanégh ewafngeyayénd Fol a Banabas.

3 Féyo Fol a Banabas teke kété tárwén, koraiwét férférofnar Yurai, a Yuramyo ngarámmén si tékmetau safén ndené efalo yém ménáyan

tawafrowét ufarogh yam a sélngwélafe yam.

4 Tesenmén ár nafaloyénd; ámb Ju árfeta, ámb Yesuene muyafé árfeta.

5 Féyo Tendo ár a Ju ár mérne nafghayénd yéfenjo sénko árfé ménát Fol a Banabasfe ngiot.

6 Njam Yesuene muyafé ár mat náyáteyayénd yénémamén, fá nitreyayénd kétán Likonia yuwot Listran a Derbe tesen a ámb kaka yuwomé,

7 kété wéikor yéngérnyeyayénd mer si waitogh.

Fol a Banabas taitowét mer si Listran a Derbe tesenan

8 Lистра tesenan kété ár témorangérwén aknyégh ár, efe tékmangérwén wawér kétándmayo árafégh yau tiyotawéng.

9 Yémon tiyáretau Fol sian. Fol néngretai mbarkánde yáfaf, a yawinjoí yáne ndimbal mwiché mer yátoghét

10 a témotangé, “Kokai mbarkánde fenjo kafkafel!” Táf fété ár natnam tukét a áligh nufngoyéng.

11 Njam ár ménam yinjoyénd sélngwélafe yam némé Folém yafrotam, fá kutnawét Likonia sie, “Efalo sómbio ngánján té néneworend téfefaf árnit!”

12 Banabas témndangi Jeus, yáne fifi Grik sie ndimbal ngánján a Fol témndangi Ermes yáne fifi Grik sie si sénko ár.

13 Jeusene wáwefnogh méngo témorwén tesen téndota, ghéngén wárogh ár

enwanai kau a mbumbu
kétán tesen sésafnef
ménamén fá a ár mérén
ménde tamorwén ghéngén
ramghét yéfeyot.

14 Wénde njam Yesuene
muyafé ár Banabas a Fol
nýáreyayénd yénémamén,
yémojem eftráreyayénd
yéfenjo sáláme a néngenngéyayénd *Fol a Banabas kangowét*
ár mérnafefaf, kutnawét,

15 “Fútaréf, némamén
fémojem yéné yafrotati?
Yénd yénre ár, ndené fété
fém sem. Yéndfem en-
warsuwam féfeyot mer si,
ménát awengoghét kétáandmé
fífiofnar yamta kétán akegh
Ngánjánefaf, emo ewafrotam
njafar, mband, arakaf a
méinyotio rokar yéné kénjún.

16 Tándái yémon engéumyoi
méinyotio ár yéfenjo méndeye
néngwanoyénd,

17 wénde yémon yau
efrangoi ambino wénde
yémon mé tawauyafotau
meryam ménaye nu raméghe
kétáandmé njafarta a njamke
raméghe yéfenjo wérwéran a
yémon mé nouséne yéfeyot
tárfar njamke a yéfene tikéf
yafote áuwéghét.”

18 Ndemamén yéné sie, Fol
a Banabas emnyangménd ár
mérén yau so ghéngén taram-
etawét yéfeyot, wénde yau
témorwén afrát yéfeyot ménát
sái tawanauwét kétamé sai
tafrowét.

19 Féyo ámb Ju ár en-
mormén kétáandmé Antiok
a Ikonium tesenta a ár
ewasemnaménd Fol a Ba-
nabafé ngiot. Yémojem
wíme tafiyátotawét Fol a
térohawét fá tesenta yuto-

ryénd, kéma kemnawét fá kér
kar yémormén.

20 Wénde yéné soramé
waitogh árém yarendayénd
Fol, fá nurtotam a néngwanoi
tesen kénjút. Ámb efghon
Fol a Banabas néwaneyayénd
Derbe tesenot.

Antiokét Sirian

21 Yémojem taitowét mer
si Derbe tesenan a tárfar ár
nýátoyénd waitogh ár. Féyo
fá kangowét Listra, Ikonium
a Antiokét,

22 muyé tawaramwét wait-
ogh árét a tawawéngsowét
ménát fá mé sai efalo
em ndimbal mwithayan.
Yémojem tamndend, “Yénd
mé so yéngém tárfar táikér
yam kénjúmé ménát Ngánján
limánégh élaughét.”

23 Fol a Banabafem
ekafeyayénd Yesuene
mérén wáutarégh ár yéfeyot
fénatayero Yesuene ménot.
Orayéghe a awafarmanéghe,
fá ewateménd Yurafaf en-
defaf yéfene méghmégh
témorwén.

24 Soramé tangérwén Fi-
sidia yuwomé, fá enérmén
kétán Famflia yuwot,

25 a yémojem si wait-
ogh yafngéyayénd Ferga
yuwon, yéné soramé fá
néngwaneyayénd Atalia
tesenot.

26 Kétáandmé Ataliata fá
ndimbal boute kangowét
Antiokét. Antiok yéné
sifayé témorwén ánde fronde
efalo yátogh ár karaman-
gayénd fá ménát Ngánjánene
ngáram ngángayam so
tawafrotau Ngánjánene

ásáfogh. Yéné sómbio árém ewifeyayénd ásáfogh némé té ewarameyayénd.

²⁷ Antiok nufareyayénd, yémofem eumendan-geyayénd Yesuene mérén a tawaufrowét méinyotio Ngánjánam némé tawafrotau yéfe kénjumé a ndernáye Ngánjánam yésawéryéng ndimbal mwiché sésafne Téndó árét.

²⁸ A fá kété teke emorarmén waitogh árfé.

15

Yesuene mérén sénko árfene áumengégh Jerusalemén

¹ Ámb ár enmormén Judi-ata Antiokét a efalo yátogh ár tawatametawét: “Táf féfene ghéngan yau njam tánfangi, ndené Mosesene nákam yénémndete, yau so kawanjar.”

² Yéné watamegh yamam eméindangeyai Fol a Banabas éwighét yémafé yéné watameghmén. Fol a Banabas ekafeyayénd a ámb efalo yátogh árfé, angoghét Jerusalemét Yesuene muyafé ár fandaghét a ámb sénko árfé yéné watameghmén.

³ Yesuene mérénam engwatembayénd Fol a Banabas tangmorwén yénamé Fonisiya a Samariamé, a yémofem ewaufroyénd ndernáye Téndó ár té kawengotat. Yéné siam eméindayéng méinyotio efalo yátogh ár áuwéghét.

⁴ Fá njam nufaryénd Jerusalemét, Yesuene mérénam a Yesuene muyafé

ár a ámb sénko árém eumieyayénd Fol a Banabas, endefet yémofem tawaufrowét méinyotio yammén Ngánjánam némé tafrotau yéfe kénjumé.

⁵ Féyo ámb efalo yátogh ár efe tawafnyangérwén Farasi mérénmén nokayoi a tamndangé, “Téndó ár so fété ghéngan enfetat ndenáye Mosesene nákam kés noraye.”

⁶ Yesuene muyafé ár a ámb sénko ár náumendayénd yéné watamegh simén.

⁷ Yéné watamegh si tombé warunyégh soramé, Fité nokayoi a korayangé yéfefaf: “Fútaréf, fém mat em ndené tándái Ngánjánam waferyéng féfene kénjún ménát téndo árém sái káyárange tane mbírbírita mer si a efalo tiyátongi.

⁸ Ngánján, efe mat yém árfene tikéf, ewauyafote ndené yémon eyátote téndo ár ménaye Ngánján Mbérbér raméghe ndené fété téfe kés yénmaramai.

⁹ Yémon mwiché yéfaronam ménát ámbiro so tényátonga téndo árfé, ménamén yémon ewáwáine yéfene tikéf ménaye ndimbal mwichaye.

¹⁰ Féyo fémofem yau so ufoghan Ngánján yékmetati sénonjo ménaye kérté fayoghe téndo efalo yátogh árét ndenényameyo téfene ákifet a téfeyot árkéméné yau so tanangém.

¹¹ Yéndfem efalo yiyátotam ndené téfene Yuré Yesuene

ngarám kénjumé yénd nawanjanam, ndenéyame fá kés em.”

12 Ár mérén métar nufrotaménd fá káyáretawét yéfefaf Banabas a Fol kafrowét ménamén ufarogh yam a sélngwélafé yam Ngánjánam tawafrotau Téndó árfefaf yéfe kénjumé.

13 Njam Banabas a Fité yífeyayénd si, Jems nokayoi siafé: “Fútaréf, yénd kwiýárangei.

14 Saimon Fitam tafenau téfefaf ndernáye Ngánjánam fronde yuyafotam yánjo mwighe ménaye ndernáye Téndó ár té eyátoi yáyot.

15 A yéné téndo árfene awengogh siyém yénayanfifi némé Ngánjánene mat yátogh ár kénorayawét. Ndené kés yékai:

16 'Yéné soramé yénd so nénangotan,
a kor so yafarnjan Deifidene méngotu.

Yéndon kor so yérametan wasérmbohghaf yém,

a yéndon so kor yafrotan,

17 ménát méinyotio áré m so yéronjat Yuré,

so tanéghangé Téndó ár emofem tane yétkwén so yuyotat,

Yuré noraye, emo ewafrote yéné yam

18 tándái árkéméné mat náyátoyénd.'

19 “Yénémaménnde tane mwighe yém yéndfem yau so táikér yiyátotam ménát ghéngan néfghét yéfe Téndó áréte efe nawengotat Ngánjánefaf.

20 Wénde yéndfem férén so yéfarotam yéfeyot a engwaufrotam ménát yau so enetat njamke árkéméné mewang sífayamén em, yau táf téndo wal, yau táf enetat férék eréghofnar wérár a férék yau táf enetati.

21 Ménamén Mosesene ná si téngwaitotawét méinyotio tesenan fronde efghon a taftawét Ju árfene áumengégh méngon méinyotio Safatan.”

Férén yéfeyot téndo efalo yátogh árfefaf

22 Féyo Yesuene muyafé ár a sénko ár yémáfé méinyotio Yesuene mérén mwighe yéfaronaménd yéfenjo ár kafghét álighét kétán Antiok yémáfé Fol a Banabas. Yémofem ekafayénd Judas efe tanmotawét Barsabas a Sailes, yéné ár efe tárwén limánégh ár efalo yátogh árfene kénjún.

23 Yéfe kénjumé yémofem yatembayénd yénamayo férén:

“Yesuene muyafé ár a sénko ár, fene fútaréf Jerusalemén,

Kétán téndo efalo yátogh árfefaf kétán Antiok, Siria a Silisia:

Áuwégh si.

24 Yénd té náýarangém ndené ámb té nétornji téfe tambén téfene matofnaye a fene mwighe kémawasérmbotat, ménaye fá némé korayat.

25 Yénémamén yéndfem méinyotio efalo yiyátongém ekafangém ámb ár a engwa-tembangém féfefaf yémáfé

téfene tikfafé fútar Banabas a Fol,

²⁶ ár emofem yéfenjo ghérsé kértat ekmend Yuré Yesu Kerisoene yétkwénót.

²⁷ Yénémaménnde yéndfem Judas a Sailes engwáfárewam féfefaf ménát yémofem yénayo si so efalo yiyátot mbírbíre némé yéndfem yéngwafnamotam.

²⁸ Ngánján Mbérbmber a yénd efalo té yiyátongém ndené yéndfem yau so kérté ewarametam táikér yame wénde mé nambio yamero:

²⁹ Fém so nafrangotati kétándmé njamke árkéméné mewang sifayamén em, férékta, férék eréghofnar wérárta a téndo walta. Merfifi yém yéné yamta kékbongí.

Yénaro fai.”

³⁰ Ár ewatembayénd a tayotau Antiok yuwot. Kété fá káumendawét Yesuene mérén mére a kété férén yéramayénd.

³¹ Árém njam taftawét áuwéghan tamorwén yéné wawéngsogh simén.

³² Judas a Sailes, efe tárwén Ngánjánene mat yátogh ár, ndimbal wawéngsogh a muyé si koraiwét efalo yátogh árfeaf.

³³ Ámb efogh soramé kété, Judas a Sailes ewatembayénd fútarfem frengéghafé a áuwéghafé kangowét yéfefaf emofem enwáfáreménd.

³⁴⁻³⁵ Wénde Fol a Banabas mé tamorarwén kété Antiokén, ánde fá a tárfar árfé Yurane si táitotawét a tawatametawét.

*Fol a Banabas nafa-
leyayénd*

³⁶ Ámb efogh soramé Folém yémndayéng Banabas, “So nangowam kétán a eyafowam efalo yátogh ár méinyotio tesenan ánde yéndfem Yurane si taitowém a tanwinjem némé yémofem ewafrotat.”

³⁷ Banabas ménde témorwén Jon Make was-roghét yémafé,

³⁸ wénde Fol yau ndené kemnau sái tasrongai fá, ménamén Jon Makém efrangoi kété Famfília yuwon a nékmboyéng kétamé ásáfogh tambén.

³⁹ Kété ewarmén ndimbal éwigh a nafalotaménd. Banabasém yasroi Mak a tayowéng ndimbal bouté kétán Sáifras,

⁴⁰ wénde Folém yaferyéng Sailes a efalo yátogh árém erameyayénd Fol a Sailes Yurane ngárám kénjút. Féyo sómbio nuwaneyayénd.

⁴¹ Fá nuwaneyayénd yénamé Siria a Silisia yu, yémofem taitoghwét si ménát muyé tawaramwét Yesuene mérnat.

16

*Timoti nufnyai Fol a
Sailesfefaf*

¹ Fol yénmormén Derbe tesenot a yénamé kétán Listra tesen, ánde waitogh ár yétkwén Timoti témorangérwén. Yátmé témorwén Ju amaf a efalo yátogh ár, wénde yárefé témorwén Grikmén ár.

² Efalo yátogh ár mer si koyawét Timotienemén Lis-tran a Ikoniummén.

³ Fol ménde témorwén yémafé álighét, féyo yémo ghéngan yanfai ménamén Ju árfenemén efe tamorangérwén yéné yuwon, ménamén fá méinyotio mat tamorwén ndené yárefé témorwén Grikmén ár.

⁴ Yéfene áligh yam kétándmé ámb tesen kétán ámb tesen, yémofem tawawéngsotawét efalo yátogh ár ménát so táitotawét yéné férén árké yéfarotaménd Yesuene muyafé árém a ámb sénko árém Jerusalemén.

⁵ Féyo Yesuene mérén táf káyátotawét muyafé ndimbal mwithgayan a kanotawét méinyotio efghon.

Folene ghékéf waingégh Makedonia ároenemén

⁶ Fol yánjo mérnafé tayotau yéné yuwomé Frigia a Galasia, Ngánján Mbérmbéram yau eumyoi si waitoghét Esia yuwon.

⁷ Fá engmormén Misia mbandot néngufaryénd, féyo fá ménde tamorwén sái kényawangai Biténiat, wénde Yesuene Mbérmbéram yau eumyoi élaughét.

⁸ Féyo yémofem yéngwaindayénd Misia a néngaflayénd kétán Troasot.

⁹ Yéné sémbáran Folém téfandau ghékéf waingéghe Makedoniamén ár takayongérwén tamnendau fá, “Kénaf Makedonia ndimbal yuwot téfe wáutárg hét.”

¹⁰ Folene ghékéf waingégh fandagh soramé, yénd

wékeye káfrendawém álighét kétán Makedoniat. Ménamén mat náyátóyém ndené Ngánjánam yénmanmoi yénd mer si waitoghét kétán yéfefaf.

Lidiane awengogh yaufita Filifyan

¹¹ Yénd ndimbal boute tényotau Troasta kétán Samotrasét, a ámb efghon néngufaryém Neafolisét.

¹² Kétamé yénd néngwanoyém kétán Filifi, Rom mwithgafé yu a limánégh tesen Makedonia ndimbal yuwot. Kété yénmorangérmén tárfár efogh.

¹³ Ámb Safatan yénd néngtoryém tesen sésafneta kétán wanjet, yéné mwithgafé Ngánjánafé orayégh sifayé kété so yém. Yénd námnyoyém a si yérnyayém yéné amafafefafe efe nénáumendayénd kété.

¹⁴ Ámb amaf efe káyáretau yáne yétkwén Lidia, efe témorwén Tayatira tesenmén. Yémon ndéndák ngarot sáláme faian yékmai a fá témorwén Ngánjánene wáwefnogh amaf. Yuram yasawéryéng yáne tikéf áyárg hét kétán Folene sifaf.

¹⁵ Amaf a yáne mérén éwalitotam, yéné soramé amafom yénumyoi yánjo méngot. Amafom témndangé, “Njam fém nemnati ndené yénd wém efalo yátogh ár Yurane kénjún, kénafangi tane méngon so emor.” Féyo amafom yénmamnendai yénd, féyo yénd kété yénmorangérmén.

Fol a Sailes kwéfkwéf méngot elaweyayénd

16 Ámb káye yénd ténngrénwén Ngánjánafé orayégh sífayat, yénd yénfangeyai faiofnar ásfáogh mérsom efe yaufi mbérbéroene waftaye korayau soramé yumén. Yémon tawinjotau ndimbal mani árfe tambén ménamén korayau soramé yumén. Yémon tawarametau mani yánjo wanjengégh téfnarat.

17 Yéné mérsom Fol a yénd yénmaitoyéng ndené keyafé, “Yéné ár fem Minde Tukén Ngánjánene faiofnar ásfáogh ár, emofem ewafrotat end féfe wanjarghét.”

18 Mérés ménj mé tényangérwén tárfár efogh yéné sian. Kerkeran Fol nékwafé náindam nawengoi a témndangé mbérbér, “Yesu Kerisoene yétkwénan fém kétór yá tambén!” Táf fété mbérbéram mérés yéfrangoi.

19 Njam faiofnar ásfáogh méresoene yuram yáyámngoyénd ndené mani winjo end té nefe, yémofem Fol a Sailes ngi ewafngeyayénd taroghwét fá marat sífayamé kétán sénko árfefaf.

20 Yémofem enémnjéménd yéné yumén gafanane sáfrére a norayayénd, “Yéné ár sere Jumén, yémofem ár mwithayan ewanjmengét,

21 yémofem ár ewatamet fénaté si yéné mbarkánd yau árké nérete téfe Rom árét wafroghét.”

22 Ár mérén nafghayénd Fol

a Sailes yéfe ngiot, a yéné ndimbal yumén mogh árfene wáfáregghan so yéfe sáláme tawaftéarwét a tafmowét.

23 Féyo yaufi fémogh efmoménd, a fá ewiménd kétán kwéfkwéf méngot, a yéné sífayé wanjengégh ár yémndayénd merkéraye wanjengéghét.

24 Njam fá náýarai wáfaregh si, yémon ewárbneyai sómbio ár a ewangseyayénd wéne yéfe ghambér.

25 Sémbár néndkéfan Fol a Sailes Ngánjánafé korayawét a wagh ker-mangwét Ngánjánafaf, a ámb ár kwéfkwéf méngon talawangérwén táýárwét waghan.

26 Sunsune ndimbal sokr-ereyam kwéfkwéf méngo sérasér esámbnetam. Táf fété méinyotio kwéfkwéf méngo sésafne kasaunawét, a méinyotio árfene sein naferyénd.

27 Kwéfkwéf méngo wan-jengégh ár nanoi, a njam néngretai kwéfkwéf méngo sésafne sauréghkaf tamorwén, fá witmafé sénté naifaye akunyéghét féf nufngoi krotio ménamén fá kéma kemnau nde kwéfkwéf méngo ár kar té nétoryénd.

28 Wénde Fol nutnai, “Yau nawaghna fémyo! Yénd méinyotio yéna mé yéném!”

29 Kwéfkwéf méngo wanjengégh ár néngutnai kwayaghat a soramé ewawanayénd kwayaghé, néngénngoi kwéfkwéf méngo

kénjút a nénguyai ngernger-afé Fol a Sailesfene sáfrére.

³⁰ Féyo yémon enutoreyai kénjút a emotangeyai, “Ndimbal, yéndon némé so yafrotan awanjarghét?”

³¹ Yémofem yawangeyayénd, “Yuré Yesu efalo tiyáto, a táf fém so kawanjar fene mérnafé.”

³² Féyo fá kafrowét Yurane si yáfaf a méinyotio ámb árfefaf yáne méngon.

³³ Yéné sémbáranyo kwéfwéfwé méngo wanjengégh árom emnjéméng a yéfene fénend tawaumbarwéng; féyo táf fété fá yánjo mérnafayo nuan ewalit-oménd.

³⁴ Kwéfwéfwé méngo wanjengégh árom emnjéméng yáne méngot a ewémnjeyai nénet; fá áuwégham yafoi ménamén yémon Ngánján efalo yiyátoi yánjo méinyotio mérnafé.

³⁵ Njam akw yéfauwéryéng, Rom mogh árém ewáfáretayénd yéfene ásfogh ár kwéfwéfwé méngo wanjengégh ároefaf: “Tautorend yéné ár nguwanend.”

³⁶ Kwéfwéfwé méngo wanjengégh árom taufrongé Fole, “Rom mogh árém nénorayangi ndené fém a Sailes so tautorend. Sénonjo fémofem yéné sifayé téfrangend kuwanend krufraté.”

³⁷ Wénde Folém korayangé ásfogh árfefaf: “Yémofem yénd ténsémét marataye moghofnar yuwon, ndemamén yénd yénre Rom yumén ár, a yénmiménd kwéfwéfwé méngo kénjút.

Sénonjo yénd yémofem métare yénmutorend? Yau! Fá fáyo táf kénafangi a téngémnjend yénd.”

³⁸ Ásfogh árém njam ewaufroyénd Rom mogh árfet ndené Fol a Sailes tárwén Rom yumén ár, fá férféram ewifoí.

³⁹ Fá nénaflayénd yéfefaf ghérghérsisé siot a enémnjeyayénd kétándmé kwéfwéfwé méngota, ewamnendangeyayénd tesen frangoghét.

⁴⁰ Soramé Fol a Sailes néntoreyayénd kwéfwéfwé méngota, fá néngwaneyayénd Lidiane méngot, ánde nafángoyénd efalo yátogh árfé tawawéngsowét fá. Féyo yémofem táf efrangeyayénd.

17

Fol a Sailesfem mer si taitowét Tesalonika kénjún

¹ Njam Fol yáne fútarfé nawaindayénd Amfifolis a Afoloniamé, fá enmormén Tesalonikat, kété témorwén Ju árfene áumengégh méngo.

² Yáne túmén yam témorwén, Fol téngmorwén Ju árfene áumengégh méngo kénjút, a nambio Safat efghon yémon yérnyai warunyégh árfé,

³ a Buk si tawawafenau ndené Keriso tékrátan so yém a kérta kanongé. Fá norayai, “Yéné Yesu siyém Keriso yéndon endenemén yaitotan féfeyot.”

⁴ Ámb Ju árém efalo yiyátóyénd a nufnyayénd Fol a Sailesfefaf. Kété tamorwén

tárfár Téndo ár Ngánján férférafé a tárfár sénko amaf.

5 Wénde ámb Ju ár kawaramnjawét, yénemamén yémofem eumendayénd kérté wafrogh ár mérén marat sifayan, awifarégh yérnyayénd tesenan. Fá néngenngoyénd Jasonene méngot Fol a Sailes yéfe ronjaghét a wasroghét ár mérénfaf.

6 Wénde njam yémofem yau ewinjayayénd Fol a Sailes, yémofem Jason a ámb efalo yátogh ár tesenmén tawafaretawét gafanane sáfrére, yéné keyafé, “Yéné ár fem emofem yéfunat kérté méinyotio mband maratan sénonjo yéna em,

7 a Jasoném eumyoi fá yáne méngot. Fá fem emofem méinyotio Rom tuk warsagh ár Kaisarene nákw erafnat ndené siafé Yesu siyém ámb warsagh ár.”

8 Njam fá náýárayénd yéné si, ár mérén a tesenmén gafana fá nékw nawerayénd.

9 Féyo yémofem fai ewafro-taménd Jason a ámb efalo yátogh ár utorghét.

Fol a Sailesfem mer si taitowét Bereya kénjún

10 Yéné sémbárányo, ámb efalo yátogh árém engwatembeyayénd Fol a Sailes Bereya tesenot. Ufarghan Fol a Sailes, fá néngwaneyayénd Ju árfene áumengégh méngot.

11 Ménamén Bereyamén Ju ár tamorwén minde

mer ár, yéfené wafroghyá-mam ewaindayéng Tesalonika yumén ár, yémofem yumyoyénd si áuwéghafé a tafénmetawét Buk si túmén efghon téfandawét némé Fol efalo korayau.

12 Tárfár Ju árém efalo yiyátoyénd si a ámb ndimbal yétkwén amafam a ámb Grikmén árém.

13 Njam Ju ár mat náýátoyénd Tesalonika kénjún ndené Folém táitotau Ngánjánene si Bereyan, ámb ár wéi kétán néngwanoyénd a amrorégh yérnyayénd ár mérén tawanjmetawét.

14 Táf fété efalo yátogh árém Fol yáfaretaménd arakaf tambén, wénde Saileséf Timotifé tamorarwén Bereyan.

15 Njam yéné árém yénémnjaménd Fol Atenét, Fol norayai yéfefaf ndené, “Sailes a Timoti tafaf táf enre wékeye.” Féyo táf néngwanoyénd.

Folém mer si táitotau Aten kénjún

16 Njam Fol kawanjetau yéfeyot Sailes a Timoti Aten tesenan, fá áuwéghofnar témorwén ménamén yin-joi yéné tesen mewang afoghare.

17 Yémon éwigh yérnyai yémafé Ju árfene áumengégh méngon Ju ár a Ngánján férférafé Téndo ár. Fá wéi táf téngmorwén marat sifayat méinyotio efghon a ár kété tamndetau.

18 Mérén tárwén sómbio, ámb Efikuria mérén a ámb

Stoik mérén ndimbal matyamafé ár éwigh yérnyayénd Folfé. Ámb kamotangi, “Némé siot yéné waréwaré nufngo?” Ámb korayangi, “Fá mété noraya ámb ngánjánmén.” Fá korayawét yéné si ménamén Folém táitotau mer si Yesuenemén a yáne anoghmén.

¹⁹ Yémofem yéngwasroyénd fá sénko árfene áumengégh sifayé yétkwén Areyofagus, ánde yémofem fá témndetawét, “Féyotaro fémo so ténmaufro matot némé totér watamegh fémo yaitote?

²⁰ Fémon téfe yénérse fénataye watamegh náyáretam, a yénd ménde yéném mat sái káyátongém némé yáne fífi yém.”

²¹ (Méinyotio Atenmén ár a ámb yuta ár efe tamorangérwén kété efogh tifotawét ámnjoghanro wénde korayawét a káyáretawét soramamén siot)

²² Féyo Fol nokayoi sénko árfene áumengégh sifayé yétkwén Areyofagus a tamndangé, “Atenmén ár! Yéndon tawafandan fémofem ewáwefnotati tárfár ngánjánafet mindefífi.

²³ Ménamén yénd njam karendan táf kor ewawinjon féfene wáwefnogh rokar. Yéndon tawafandan kitarékítaré yéné yétkwénafé: Kétán Mat Yátoghofnar Ngánján. Fém mat yau em némayoe fémofem yáwefnotati, sénonjo yéndon so ewaufrotan féfeyot

yánemén.

²⁴ “Ngánján emo yafrotam mband marat a méinyotio rokar yéné kénjún. Ménamén yémo elimnde méinyotio rokar njafaran a mbandan, fá yau yémor ár ngángé raméghmén wáwefnogh méngon.

²⁵ A fá yau náronje yéné rokarot árem árké ewafrotat yáyot, ménamén fá fáyo méinyotio árfene ghérsé ramégh ár yém a méinyotio rokar kés.

²⁶ Rényéghan Ngánjánam yafrotam ámbiro ár, Yá también Ngánjánam ewafrotam méinyotio ár mérén efe sénonjo emorang méinyotio mband maratan. A yémon wéi mwighe yéfaronam ánde fénatayero ár mérén so emor a nderé teke fá so emor.

²⁷ Ngánján ménde yém árem sái yéronjat. Ménamén fá yau nayu yém téfeta, féyo yémofem mété táf yéronjat fá a tinjongi.

²⁸ ‘Ménamén yáne waf-tayan yénd ghérsé yénmor a nimndam a naketam.’ Ndenanít féfenjo ár efe mat em férénafene fífi, fá norayat ndenanít, ‘Yénd yéném yáne ambumtértér.’

²⁹ “Ménamén yénd Ngánjánene ambumtértér kés yéném, yénd yau so nemnam ndené árem so ewafrotat Ngánján kétamé gol o silfé o wím yéfenjo matyame.

³⁰ Tándái ár njam yau mat tamorwén némé Ngánján ménde témorwén yéfefaf wafroghét, Ngánjánam yau

kértayan tákmangai ménamén yéfene matyam yau, wénde sénonjo Ngánjánam emndete méinyotio ár méinyotio yu-womé yaufiga awengoghét.

³¹ Efogh té yaferyéng njam mband so moghan tékmangé. Yémo té yékafai ár emo so moghan ténékmangé mbarkánde. Ngánjánam té yuyafoi yéné ár, efe Ngánjánam té yékafai ménát sái emota mband marat, yémo so moghan tékmangé mband marat ménamén Ngánjánam yanoi kéta.”

³² Njam fá náyárayénd ároene kér anoghmén si, ámb árém turtawét, wénde ámb korayawét, “Yénd ménde yéném fém sái kor koraya téfefaf yéné si téfén.”

³³ Yéné áumengégh soramé Folém efrangoi.

³⁴ Ámb ár namndayénd Folene waitogh ár a efalo yiyátoyénd. Yéfene kénjún tafnyangérwén Dionisus, efe témorwén Areyofagus mérénmén, ndenáyo amaf yétkwén Damaris, a ámb ár kés.

18

Folém mer si táitotau Korint kénjún

¹ Yéné soramé, Folém yéfrangoi Aten tesen a néngwanoi Korint tesenot.

² Kété yémon yéfángoi Ju ár yétkwén Akwila Fontusmén. Fá yénmormén kétándmé Italia yánjo amafafé yétkwén Frisila, ménamén Rom tuk warsagh ár Kaisar Klaudiasém emndai “Fém Ju ár,

fémofem so téfrangongi Rom.” Fol néngaflai Akwila a Frisila fandaghét,

³ a ménamén Fol témorwén farai méngo ramégh ár ndené fá kés tamorwén, Fol námjoyéng a kásáfotawét yémafé.

⁴ Méinyotio Safatan Folfem taruindawét Ju árfene áumengégh méngon, ménát sái tikéf áfrat táyátongayénd Ju ár a Téndó ár.

⁵ Njam Sailes a Timoti nufareyayénd kétándmé Make-doniata, yéna Folém yéta Ju ár matot tarametau ndené Yesu siyém Keriso.

⁶ Wénde Ju árém tékarotawét Fol a yaufiga si témndetawét. Féyo yénémamén yémon ngwérméng yétnendai yánjo sáláméta a tamndangé fá, “Njam Ngánjánam tékratan tákmangé, so yém féfenjo téfnan, yau so yém tane téfén. Yénd nawafenan féfefaf yénd yau kérté so wém. Yénandmé yénd so kuwanon sénonjo Téndó árfefaf.”

⁷ Féyo Folém yéngéfrangoi Ju árfene áumengégh méngo a néngaflai kaka méngot, Taitus Jéstusene méngot efe témorwén Ngánján wáwefnogh ár.

⁸ Krisfus, Ju árfene áumengégh méngo limánégh ár, a yánjo ménam Yuré efalo yiyátoyénd a tárfár Korintmén ár efe káyáretawét, efalo yiyátoyénd a nuwan ewalitotam.

⁹ Ámb sémbáran Yuré norayai Folefaf ghékéf waingégh kénjún, “Yau férfér

ném, sian miya néngém, yau métar ném a nékmbó.

10 Ménamén yénd fémafé yénre, a emo yau so nékmbote a némasérmbote fém, ménamén tane tárfár ár em yéné tesenan.”

11 Yéné téfnan Fol yémorangérmén Korintén ámbiro yunjéf ámb yunjéf rér yéramai fá tawatametau Ngánjánene si.

12 Njam Galio témorwén gafana Akaya ndimbal yumén, ámb Ju ár nafghayénd Fole kékmboghét a yénmasroyénd moghét.

13 Yémofem yémndayénd, “Yéné árom elimnde ár Ngánján wáwefnoghét yéné ende téfene nák eráfne.”

14 Fol siotro témorwén, Galio norayai Ju árfefaf, “Fém Ju ár njam nawatarnati yéné kértamén tayot mer nérete, fém so eyáretan sian.

15 Wénde yéna ewafnyang ámogh ménamén orayaghmén a yétkwénmén a féfenjo nákmén, táfrendangi yéné yam fémfemyo. Yénd yau so yéna wém féfene moghan yéné yammén.”

16 Féyo yémon engéutoryéng moghta.

17 Féyo méinyotioyam yerayénd Sostenes Ju árfene áumengégh méngo limánégh ároefaf ngi yafngoi mogh méngo safén. Wénde Galiom yau kemnau yénémamén.

Frisila, Akwila a Afolos

18 Fol yémorangérmén Korintén tárfár efogh. Féyo yémon engéfrangoi fútaréf kété, a nuwanoyénd yémafé

Frisila a yánjar Akwila. Fá néngwanoyénd kété Senséri. Kété Fol séf natértam ménamén yane unyéghofnar simén Ngánjánefaf. Fá ndimbal boute nénguwanoyénd Siria yuwot.

19 Fá nékmboyénd Efesos tesenan, Folém efrangeyai Frisila a Akwila. Fá yambia néngwanoi Ju árfene áumengégh méngot a tarundawét Ju árfé.

20 Njam yémofem yaunen-dayénd ámb efogh ámnjoghét yémafé, yémon yékenai.

21 Wénde njam Folém engéfrangoi, yémon unyéghofnar si emndai, “Yénd so kénangon Ngánjánene méndeyan.” Féyo yémon yéfrangoi Efesos a mé tanmorwén Kaisariat.

22 Njam fá nufaryéng Kaisaria yuwot, fá néngwanoi Jerusalemét a áuwégh si ewaramai Yesuene mérna, a néngangoi kété Antiok yuwot.

23 Ámb efogh ámnjogh soramé, Antiokta kétéamé Fol néngwanoi yéné yuwomé karendau Galasia yu a Frigia yu, muyé tawarametau méinyotio waitogh arét.

24 Jumén ár yétkwén Afolos Aleksandria yumén yénmormén Efesos. Fá témorwén Buk si matyamafé.

25 Fá yatametaménd Yurane ende, korayau tikéf fésafé a tawatametau Yesuenemén merkéraye, wénde fá mat témorwén Jonene nu walitoghménro.

26 Yémon si yafngoi férferofnaye Ju árfene

áumengégh méngo kénjún. Njam Frisila a Akwilafem yiyáreyayénd fá, yémofem yumyeyayénd kétán yéfenjo méngot a tawaferwét Afolose mbarkánde Ngánjánene end.

²⁷ Njam Afolos ménde témorwén Akaya ndimbal yuwot álighét, fútarém yawéngsotaménd fá a yéfarotaménd férén waitogh árfefaf Akaya ndimbal yuwon yá umyoghét. Yáne ufarghan, fá náyátoi ndimbal wáutárégh yéfeyot emofem efalo yiyátóyénd ménaye Ngánjánene ngáráme.

²⁸ Fá kéwitawét marataye Ju árfé, yémon yéta safét tawakmetau Buk sita ndené Yesu témorwén Keriso.

19

Fol korayau kété Efesosén Yesuenemén

¹ Njam Afolos témorwén Korint tesenan, Fol tiotau mband tunamé kétán Efesos tesen néngufaryéng. Kété yémon ewinjoi ámb waitogh ár

² a yémon emotai, “Fémofem Ngánján Mbérbmber té yanayénd njam fémofem efalo yiyátóyénd Yesu?”

Yémofem yawangoyénd, “Yau, yénd yau náyárayém ndené yéna yém Ngánján Mbérbmber.”

³ Féyo Folém emotai, “Endene walitogh fémofem yanayénd?”

Yémofem yawangoyénd, “Jonene nu walitogh.”

⁴ Folém norayai, “Jonene nu walitogh yémormén yau-fita awengoghét. Joném tamndetau ár efalo yátoghét Yesu efe so yéném yá soramé.”

⁵ Yéné si áyárgan, Folém ewalitotam Yuré Yesuene yétkwénan.

⁶ Njam Folém ngángé efayoi yéfefaf, Ngánján Mbérbmber táf yénmormén yéfefaf, a ámb sie korayawét a táitotawét Ngánjánene si.

⁷ Kété mété tamorwén 12 ár.

⁸ Fol nénglawai Ju árfene áumengégh méngot a féréfrofmar korayau kété nam-bio ghérare. Yémo taruindau yémafé a yéta taméindau ménát sái efalo tiyátongayénd Ngánján limánéghmén.

⁹ Wénde ámb ár namndayénd tikéf táikér; fá kakenawét efalo yátoghét a marataye yaufi si korayawét Ngánjánene endmén. Féyo yéné yammén Folém efrangoi fá. Yémon engwasroi waitogh árfé téngwaruindawét si méinyotio efghon yétkwén Taranusoene watamegh méngon.

¹⁰ Fá yérsam sómbio yunjéf sian, féyo méinyotio Ju ár a Téndo ár Esia kénjún efe tamorwén náyárayénd Yurane si.

¹¹ Ngánjánam yéramai Fole wafté sélngwélafé ásáfoghét.

¹² Áré muku o sáláme Folém árké tiyánjangai tafayotawét enjne téfnárefaf, táf mer káyátotawét a yaufi mbérbmber kitérmbotawét.

13 Ámb Ju ár nuwanoyénd yéta yaufi mbérbmber taw-ifnawét Yuré Yesuene yétkwénan fá efe yaufi mbérbmberam tawasérbmberotau. Ámb árem norayai, “Yesuene yétkwénan, endenemén Folém yaitote, yéndo némndetan, 'Kéntor.”

14 Jumén limánéggh ghéngén wároggh ár Skefane sefen ambumam yéné ásáfogh tafrotawét.

15 Ámb efghon yaufi mbérbmberam ewawangoi yéfe, “Yénd mat wém Yesu a yénd mat wém Folenemén, wénde fém efe em?”

16 Féyo yéné yaufi mbérbmberafé ár néngatnam yéfefaf a ewifnai méinyotio tásmetau. Fá méngota néngengngoyénd firo kérsawét férkafé.

17 Kété Efesosén njam Ju ár a Téndo árem náýarayénd yénémamén, fá férfér tamorwén, yémofem tuwetawét Yuré Yesuene yétkwén.

18 Tárfár efe efalo yátogh ár náýatoyénd afrogh nufngoyénd yéfenjo yaufi wafroghmén.

19 Ámb ár efe kotametawét ghar yémofem tanérsawét yéfenjo ghar buk a tawarotawét maratan. Njam yémofem taftawét árfene bukmén fai kétán narsam tárfár million kinat.

20 Féyo táf Yurane si marat káyátotau a kamndetau waftafé.

21 Méinyotio yéné yam njam kufrotau soramé, Folém mwíghé yaitotam

yafoghét Makedonia a Akaya a Jerusalemét. Fol norayai, “Yéndandmé yénd so kuwanon kétán Rom.”

22 Féyo yémon ewáfáreméng yáne sómbio wáutaráeggh ár, Timoti a Erastus, kétán Makedoniat, wénde fá mé témorangérwén Esian.

Kérté Efesos kénjún

23 Yéné efghon Efesos yuwon kérté yéfunayénd Ngánjánene Endmén.

24 Kété témorwén ár yétkwén Demetrios, emo tawafrotau silfé wáwefnogh méngo Artemis mewangoe. Fá efe kásáfotawét yémofem tawinjotawét tárfár mani.

25 Demetriosém eumendai yánjo ásáfogh ár a tamndangé, “Fútaréf, káyáragi, fém mat em yéndfem tawinjom tam tárfár mani yéné ásáfoghmén.

26 Fémfem té yinjongi a yáamngongi ndernáye Folém áfrat yényátote a ámb watameghe tárfár ár elimnde Efesos tesenan a méinyotio Esia yuwomé. Yémon noraye ndené ár wafroghmén ngánján yau em ngánján.

27 Yéné yam siyém áuwéghofnar yém ménamén téfene mani winjogh end so kefongé. Ndenéyameyo ndimbal amaf ngánján Atemisene wáwefnogh méngo so kamndangé fifiofnar, endeyot táwefnotat Esia a mband maratan. Árem yau so nemnat ndené amaf ngánján Atemis siyém ngánján.”

28 Njam fá náyárayénd yéné si, fá nékw tamorwén a ke kutnawét ndené siafé, “Ndimbal ngánján amaf siyém Atemis Efesosén.”

29 Ndimbal tesen nufnyai a ke kutnawét ménamén ámbiro mwithayan tamorwén. Árem ewanetangeyayénd Gayus a Aris-takus, Folene arengégh fútaréf kétamé Makedonia yuta, a árem tawafarewét kétán áumengégh sifayat.

30 Fol ménde témorwén álighét áumengégh sifayat, wénde waitogh árem yau yéngéumyoyénd kétán álighét.

31 Ámb gafanane ásafogh ár efe tamorwén Folene fútar, si wékeye yénmawatembayénd yau álighét kétán áumengégh sifayat.

32 Ár mérén kéwérsotawét ménamén fénatayero ke kutnawét. Tárfár ár yau mat tamorwén némamén fá kété tamorwén.

33 Ju árem yéngwáfáretayénd Aleksenda yéfefaf siot. Yémon árét ngángaye ewaun-yai métar ekmboghét. Fá ménde témorwén ménát sái tamndangai fá ndené Ju ár yau kéré yéfunayénd.

34 Wénde njam yémofem yáyámngoyénd nde fá témorwén Ju ár, fá kutnawét sómbio efoghféneféne ndené keyafé, “Ndimbal yém Atemis Efesosmén!”

35 Tesenmén gafanane ásafogh árom ekmboi a norayai, “Efesosmén ár, fém mat em ndené Efesos tesen siyém wanjengégh ár ndimbal amaf ngánján Artamisene

wáwefnogh méngo a yéné amafoene sáf mbanmban árké néneworyéng njafarta.

36 Efe yau so korayangé fá yau nénui njafarta. Fém métar. Némé yau yafrotati namname.

37 Fémofem yéné ár tánémnjati yéna, yémofem yau yau si korayat téfene ngánjánefaf a yau némndafi oroe tarsat téfene ngánjánene wáwefnogh méngota.

38 Féyo njam Demetrios a yáne ásafogh árfé kéré ewam, mogh siyém saurégghkaf yém a yéna em mogh ár. Féyotaro fá so norayat yéné yammén.

39 Njam kéré mé em, so tanwanangi kétán moghfaf.

40 A féyo mat ayéném yéné, ndené njam sénko ár káyárangei némé yéndfem tafrotam sénonjo, yémofem mété yénémndetat ndimbal kéré funaghmén. Yéndfem yéné tafrotam fifiofnar, féyo némé yénd so norayam njam yénd yénmotat yénémamén.”

41 Féyo yéné si soramé, yémon ár ewáfárnayéng.

20

Fol tiyotau Makedonia a Grik yuwomé

1 Njam tesenan sarake ne-foi, Fol néngwanoi kétán waitogh árfefaf, a tawawéngsotau yéfe. Féyo fá emndayéng “Yao” a tát néwanoi Makedonia yuwot.

2 Fá ngrendau yéné yuwomé, ngorayau tárfár wawéngsogh si árfefaf soramé Fol néngufaryéng Grik yuwot,

3 kété fá yémorangérmén nambio ghérare. Féyo mwighe yaitotam Siria yuwot angoghét ndimbal bouté, wénde fá náyárai ndené ámb Ju áré m yá ngiot mwighe táitotawét. Féyo yémon mwighe yaitotam tunamé angoghét Makedoniamé.

4 Sofata Firusene am-bum kétándmamén Bereya yumén, Aristakus a Sekundus kétándmamén Tesalonika yumén, Gaius kétándmamén Derbe yumén, Timoti ndenýameyo, Tukikus a Trofimus kétándmamén Esia marat yumén yémafé Folfé tayotau.

5 Yéné ár engmormén frondeyo ténmanjetawét yénd Troas tesenan.

6 Wénde yénd ndimbal bouté ténngmorwén kétamé Filifi tesenta Minaghofnar flawé téménd soramé. Ámb 5 efogh soramé yénd nufnyayém kété Troas tesenan, ánde yénd yémorangérmén sefen efogh.

Yutikus kérta nanoi Troas tesenan

7 Sande efghon yénd yénngmormén mérne ménát féscaf flawé nénet. Folém korayau árfefaf a sian mé téngmorwén kétánotio sémbár néndkéf, ménamén ámb efghon álighét karametawét.

8 Yéné méngo kénjún kété kánetawét tárfár kwayaghé ánde yénd káumendawém.

9 Kété ámb totér ár yétkwén Yutikus témorangérwén mbormbor sésafneyan, njamandio Fol mé korayau teke, Yutikus kémégham

térametau. Kerkeran, fá kémégh nakmai nambio kitaré satayan kétándmé nénuyai mbandot. Yémofem yékafayénd kérwén.

10 Fol néngeworyéng yuwot, néngáwefnoi ngángé efayoi yáfaf. Féyo Folém tamndangé, “Yau mámé mwighe em, fá mé ghérsé yém!”

11 Féyo Fol wéikor néngarmboi tukét, a ténetau féscaf flawé. Fol mé korayau kétánotio akw yéfawéryéng soramé yémo efrangoi.

12 Áré totér ár yéngwanayénd méngot a yéfeyot ndimbal áuwéghafé témorwén ménamén kérta nanoi.

Folfé nafángoyénd Efesos sénko árfé

13 Fol té norayai ndené yémo so ténfángongai kété Asosén, ménamén fá tiyotau álighe. Féyo fronde yénd nénguwanoyém Boutfah a ngérsawém kétán Asos tesenot. Kété yénd ménde ténmormén sái téfángongayém fá a téngwanangayém bout.

14 Njam yémon yénfángoyéng Asosén, yéndfem fá yéngwaflayém a néngwanoyém Mitilan tesenot.

15 Ámb efghon yéndfem yéfrangoyém yéné a néngwanoyém ndimbal bouté kétán Kios tesenot. Yéné efogh soramé wéi néngurtoyém Samos tesenot, sómbio efogh soramé néngufaryém Miletus tesenot.

16 Fol yau ménde témorwén ménát sái témorangérwén Esia marat yuwon, féyo mwighe yéfaronam yau

so kékmbongai Efesosén. Ménamén fá ménde témorwén wékeye ufarghét Jerusalemét wafarogh téménd yétkwén Fentikost

¹⁷ Kétándmé Miletus tesenta, Folém si yatembai kétán Efesos yumén Yesuene mérén sénko árét álighét yémáfé siot.

¹⁸ Njam sénko ár nufaryénd, Fol norayai yéfefaf, “Fém mat em ndernáye yénd kásáfortan féfe kénjún kétándmayo frondefifi efghon yénd njam nufaryén Esia marat yuwon.

¹⁹ Yénd kásáfortan ndimbal yuwan mwithaye a yengamáfé. Yénd tékrátan kawamarotan ménamén Ju árém ngiot kwérametawét.

²⁰ Fém mat em ndené yénd yau férfér kwém si waitoghét árkéméné féfe wáutárghafé tém wénde tawatametawén fém marataye méinyotio méngomé.

²¹ Yéndon táitotawén si yéfe Ju ár a Grikmén árét ménát fá so nawengotat yaufita Ngánjánefaf a efalo so yiyátotat téfene Yuré Yesu.

²² “Sénonjo Ngánján Mbérbéroene sian, yénd so kuwanon Jerusalemét, mat yau wém némé yam so nufrote kété tafaf.

²³ Wénde yénd yénaro mat wém méinyotio tesian Ngánján Mbérbéram waufrotenéndé Jerusalemén árém so kwényawangi yénd kwéfkwéf méngon a yénd so tékratan kwékmangi.

²⁴ Wénde tane fifie ghérsé siyém fifiofnar yém, wénde

yéné fifiyafé tafaf yém: ndené yéndo so tefon wérse Yuré Yesu arké waramai, mer si waitogh ásfoghét Ngánjánene ngárammén

²⁵ “Yénd mat wém féfefafmé té karendan Ngánján limánégghmén si táitotan. Wénde sénonjo yénd mat wém ndené fémo fem yau so wéikor kwinjongi.

²⁶ Yénémamén sénonjo yénd sotafé si norayan. Njam fém ámb kér ném Yesu efalo yátoghofnar, fémo fem yau so kwéfayongi yénd yénémamén.

²⁷ Yénd yau férfér kwém méinyotio Ngánjánene ménde waitoghét féfefaf.

²⁸ Fém kor nawarawenati fémyo a méinyotio Yesuene mérén arké Ngánján Mbérbéram té ewaferyéng ár wanjengét. Ngánjánene Yesuene mérén wanjengégh ár aem, yémon yánjo férke té yénmanai.

²⁹ Yénd ndené mat wém, yénd njam kuwanon munjan ághé so kufarngi féfene kénjúnyo a yau so ewarawenat wénde so esmetat krot.

³⁰ Yénémamén féfenjo mérén kénjúmén ár so kénokayongi a elimndat efalo yátogh ár ménát so ewaitotat yéfene unyégh watamegh.

³¹ Aya kor fém nawarawenati! Té nawafarotati ndené nambio yunjéf yéndon tawawéngsotawén ekm-boghofnar fém ámbiroámbiroe yengamáfé méinyotio efogh a sémbar.

³² “Yénémamén sénonjo yéndon ewatetan fém kétán Ngánjánefaf a kétán ngáram

sifaf, árké siam fém so ewanote a efrende méinyotio efe té efaloi yandio.

³³ Yéndon yau féfene sáláme o mani mwighaye takwnan tayot.

³⁴ Fém méinyo mat em ndené yénd tanjo ngángaye kásáfotawén tanjo sálámet a maniot a ndenáyameyo tane fútarat.

³⁵ Yéné ende yéndo té tawauyafotan ndernáye fém so emor. Fém so násáfotati táikrataye ménát yauyau ár so ewáutánati, so nawafarotam Yuré Yesuene si fá árké korayau: 'Ramégh ároene áuwégham yáinde yáne áuwégh emo rokar tanangé.'"

³⁶ Njam Folém si ewifoi, fá méinyotio budme neitaménd Ngánjánafé orayéghét.

³⁷ Féyo táf yémofem yengamafé yambnayénd a Fol tésnetawét.

³⁸ Fá áuwéghofnar tamorwén ménamén Fol árké norayai ndené ámb káye tane sáf yau so kor yéfandati. Féyo yémofem engémnjoyénd ndimbal boutfá.

21

Fol nuwanoi Jerusalemét

¹ Yéndfem yao si engwaramayém yéfeyot, yéné soramé yénd boutan nénguflayém a tényotau kétán Kos férot. Ámb efghon yénd nénguflayém kétán Rodas férot a kétáandmé kétán Fatara yuwot.

² Yéndfem ndimbal bout yinjoyém kéférmatau kétán Fonisia yuwot, wéi nénguflayém ténngmorwén.

³ Soramé Saifrus yu yéngwinjoyém, yéngwaindayém náikáita kétán Siria yuwot. Yénd nurtoyém Taire yuwon, kété árém turtotawét rokar ndimbal boutta.

⁴ Yesuene waitogh ár ewinjoyém kété, yémafé yénmorangérmén sefen efogh. Ngánján Mbérmber waftayan yémofem yémndayénd Fol yau álighét kétán Jerusalemét.

⁵ Efogh njam nawerai frangoghét, yéndfem yéfrangoyém a néngwanoyém boutfá mérne méinyotio waitogh ár a yéfene amaf a ambumtértér tesenta. Kété arakaf téndon yénd budme niayém Ngánjánafé korayawém.

⁶ Yao si soramé norayayénd yéfendio, yénd nénguflayém ndimbal boutan, a fá nénangoyénd méngot.

⁷ Yéné soramé yéndfem áligh yéngwasamngoyém kétáandmé Taireta a néngamghayém Tolemais tesen. Kété yénd áuwéghafé nawinjoyém fútarafé kété yénmorangérmén ámbiro efogh.

⁸ Ámb efghon yénd néngufaryém Kaisaria tesen a yénmorangérmén Filifene méngon. Yéné Filif siyém si waitogh ár a ámb sefenmén efe yékafayénd ménát kwiré amafat wáutáréghét.

⁹ Yáne awerghofnar mérés tamorwén fo emofem Ngánjánene si táitotawét.

¹⁰ Yénd kété yénmorangérmén tárfár efogh, Ngánjánene mat yátogh ár yétkwén Agabus yénmormén kétáandmé Judiata.

11 Téfefaf nénaflai, yémon tékafangé Folene beles. Féyo yémo yánjo ngángé a kaskaf eumbai yéné siafé, "Ngánján Mbémbér norayai, 'Yéné ende Jerusalemén Ju áré m so yumbetat yéné beles yuré a so téramangi Téndo árfene ngángat."

12 Yénd njam náyarayém yéné si, yénd a ámb ár no-rayayém Fol, "Fém yau so niota Jerusalemét."

13 Féyo Folém yénmawangoi, "Némamén fém ye nendati tane tikéf karéfkaréf yafrotati? Yénd wém afrengéghkaf umbghét a kérot Jerusalemén Yuré Yesuene yétkwénót."

14 Yéndfem ndernáye ende yau so áfrat kényátongém, féyo yénd nékmbóyém a no-rayayém, "Yurane méndero so nufrote."

15 Yéné soramé, yénd nafrendamém a néngwanoyém Jerusalemét.

16 Ámb waitogh ár kétamamén Kaisaria yénngmaitoyénd a yénngémnjóyénd kétán Nasonene méngot ánde yénd so ténmorangérwén kété. Fá témorwén Saifrusmén ár a ámb fronde waitogh ár.

Fol nufaryéng Jerusalemét

17 Njam yénd néngufaryém Jerusalemét, efalo yátogh áré m yénmumyoyénd yénd áuwéghafé.

18 Ámb efghon Fol a ámb ár néngaflayém kétán Jemse-faf, méinyotio sénko ár kété tamorwén.

19 Folém áuwégh si ewaramai a tawaufrotau méinyotio

yam némé Ngánjánam tafrotau Téndo árfefaf yáne ásfoghán.

20 Yémofem njam káyáretawét yéné si, yémofem Ngánján tuwetawét. Féyo yémofem korayangi Folefaf, "Fútar, téfanda nderé tárfár 1,000 Ju áré m efalo yiyátóyénd, yémofem méinyotio sote mé táitotawét nák.

21 Yéné Ju ár té náyarangi fémon némé taitote Ju árfefaf efe tamorangérwén Téndo árfefafmé. Fá ndené kem-nawét fémo kar tamndetau, 'Fém yau táf náyáretati Mosesene nákfaf ndenayu. Fémo fém yau táf ghéngan enfetati féfene ambumtértér. Fém yau so emor ndené ende Ju ár kés emor.'

22 Némé yéndfem so yafrotam? Fá so káyáragi ndené fém té kéném.

23 Féyo tafrota némé yéndfem némndetam. Yéna em yéndfé fo Ju efalo yátogh ár émo fém unyéghofnar si norayayénd Ngánjánéfaf.

24 Tangémnjongi yéné ár wáwefnogh méngot, so ngufnyangi yéfenjo wányányégh téméndfaf a so fai nufrotat ghéngén raméghmén. Yéné soramé yémofem so yéfenjo sénko séf ewérnat. Féyo méinyotio ár mat so em kété siyém efalo si yau yényau afrogh sian fenemén, wénde fém fémyo némor ndernáye nák noraye.

25 Ndenaye téndo efalo yátogh árfenemén, yéndfem téfarotam yéfé téfene mwighé ndené yémofem yau táf

enetat mewang njamke, a férék, a férék eréghofnar wérár, ndenéyameyo téndo wal."

26 Ámb efghon Foléf engmormén ámb árfé a yémofem yafrotaménd yéné téméndmén yam ndernáye témorwén wányányéghmén. Yéné soramé, fá néngwanoi wáwefnogh méngo sifayat a tamndetau ghéngén wárog h ár, "Kétán árké efghot so em sái kénamndangi njúnnjúnofnar yam so ke-fongé, yéndfem so enérsam ghéngén yénat."

Fol yerayénd

27 Njam sefen efogh awaingétro tamorwén, ámb Ju ár kétándmé enmormén Esia marat yuta Fol yinjoyénd wáwefnogh méngo sifayan. Fá nékwafé naindaménd ár mérén eumen-dayénd a Fol yerayénd.

28 A fá korayawét ndené, "Israil ár, ténmáutánangi! Yéné ár fiyém emo ewatamete méinyotio ár méinyotio yuwomé téfene ár ewasérmbote a téfene náka yéné wáwefnogh méngo. Yémon enwasroi Grikmén ár wáwefnogh méngot a taghnawét yéné njúnnjúnofnar sifayé."

29 Méné téfnan fá no-rayayénd ndené ende ménamén yémofem té ewin-jeyayénd Téndo ár Trofimius Efesosmén Folfé tesenan a fá nemnayénd ndené Folém ténémnje wáwefnogh méngot.

30 Méinyotio tesen ár néngengngoyénd wéla end

kafemé. Kété Fol yerayénd, yémofem téngroghawét kétándmé wáwefnogh méngota. Tekofnaye wáwefnogh méngo sésafne emnayénd.

31 Yémofem ngiot yafngoyénd Fol njam Rom fiyaré ndimbal sénko árom náyarai ndené méinyotio Jerusalem tesen sarakeyan témorwén.

32 Yémon táf fété ámb fiyaré sénko ár a fiyaré ewerai a néngengngoyénd kétán ár mérnafefaf. Njam ngi téfnáram yinjoyénd fiyaré ndimbal sénko ár a yáne fiyaré, fá nékmboyénd Fole ngita.

33 Fiyaré ndimbal sénko ár nénaflai a yeraí Fol a ewáfáretai umbghét ménaye sómbio seine. Féyo fá namotai, "Efe fá yém a némé yémo tafrote?"

34 Ámb yéné mérén kénjún kutnawét, yémo tafrotau yéné yam a ámb fénatayam tafrote. Wénde ménamén fá ménjtaye kutnawét minde ke, fiyaré ndimbal sénko árém efalo si yau yékafai. Féyo yémo emndai, "Téngémnjongi yéné ár kétán fiyarafene sifayat!"

35 Njam Fol raté kaka namndai, ár mérén minde nékwafé nafghetaménd. Yénémamén fiyaram yuyoyénd ménát yambayénd.

36 Ár mérén efe kuwaitotawét ménjtaye mé kutnawét, "Téngésmangi! Téngésmangi!"

Fol korayau ár mérnafefaf

37 Njam Fol ménjághétro témorwén kétán fiyarafene sifayat, yémo témotangé fiyaré ndimbal sénko ár, "Féyotaro yénd so korayangén ámb si fefaf?"

Fiyarafene ndimbal sénko árom yémotai Fol, "O, fém mat ném Grik si?"

38 Fém yéné ném Ijifmén ár emo yérnyai awifarégh nambétio elimai 4,000 fiyaré kétán fanfne sifayat?"

39 Folém yawangoi, "Yau, yénd yau! yénd swém Ju ár, kété náráftamén Tarsus tese-nan, árké yém mer marataye matkaf tesen Silisia kénjún. Féyotaro yénd so kwumyo yéné árfefaf siot."

40 Fiyaré ndimbal sénko árom yumyoi siyot, Fol nokayoi ratayan a ekmbói ár. Fá njam métar náyátóyénd, fá korayangé yéfefaf Ibru sie.

22

1 "Fútaréf a afaf, kénáyárangí tane awamarogh sifaf."

2 Njam yémofem yiyárayénd Fol korayau Ibru sie, fá métar namndayénd.

Féyo Folém korayangé,

3 "Yénd swém Ju ár, náráftamén Tarsus tese-nan Silisia yuwon, wénde nanotamén Jerusalemén. Wémormén watametaménd afafene náke a Gamaliel siyém tane watamegh ár. Yénd ménde kwémorwén sái tiyáretawén Ngánján merkéraye ndené méinyotio fémofem sewafrotati sénonjo.

4 Yéndon tásmetawén ár kérotio efe kuwaitotawét yéné Endén, taweretawén

ár a amaf a tangwitawén kwéfkwéf méngot.

5 Ghéngén wároggh sénko téfnár a méinyotio Ju sénko árfene áumengégh téfnáram so nafrotat yéné simén efalo yém. Yémofem kwaramangayénd férén Ju árfefaf Damaskos kénjún. Féyo yénd kwéngmorwén kétán yéné ár tánémnjawén ndené fété kwéfkwéf méngo ásáfogh ár kétán Jerusalemét kértayan kémghét.

6 "Ámb efogh sotan, njam kaka yéngyátóyén Damaskos, sélngwéle njafarmén ndimbal kwayaghayam wélálái yénd.

7 Yénd nuyáyén mbandot a náyárayén kém a norayai tafaf ndené, 'Sol! Sol! Fémó némamén yénd wésmete?'

8 "Yénd namotayén, 'Fém efe nám, Yuré?'

"Yémon ta wawangoi, 'Yénd wém Yesu Najaretmén. Fémó wésmete.'

9 Tane mérnám yinjoyénd kwayaghé, wénde yémofem yau yáyámngoyénd yáne kém efe korayau tafaf.

10 "Yéndon yémotayén, 'Némé so yéndon yafrotan, Yuré?'

"Yuram kwémndetau, 'Kokai, kuwano kétán Damaskosét. Kété árem so kémaufrongé méinyotio fene ásáfogh námé so yém.'

11 Tane mérnám kwémnjawét Damaskos kénjút, ménamén ndimbal kwayaghayam ghékéfwéfkwéf wiyátói.

12 "Ár yétkwén Ananias yénmormén ta fandaghét.

Fá témorwén Ngánján wáwefnogh ár a ndimbal kéréye tutémndawét Ju áré m efe méinyotio kété tamorangérwén.

13 Fá nokayoi ta kaka korayangé, 'Fútar Sol, kéréta!' Tá fété néretayén yinjoyén Ananias.

14 "Féyo Ananias norayai, 'Téfene ákifene Ngánjánam némafer fém ménát yáne mwighe mat fém so ném a ménát so tinjo mbarkánd ár a náyáreta si yáne mbímbírta.

15 Fém so ném yáne fandagh ár méinyotio árfefaf némé té téfandau a káyáretau.

16 Sénonjo némat fém nawanjete? Kokai, so némálitotat a Ngánján so tawalindangé fene yaufi táf njam Ngánjánafé oraighan ném Kerisoene yétkwénan.'

17 "Yéné soramé yénd néngangoyén Jerusalemét a Ngánjánafé koraiwém wáwefnogh méngon. Yéndon yinjoyén ghékéf waingégh yam

18 a Yuram kwémndetau, 'Wékeye kuwano Jerusalem téfrango ménamén yémofem yau so tumyongi fene afrogh si tanemén.'

19 "Yéndon yawangoyén, 'Yuré, yéné ár mat em tanemén ndené yénd kwiotau tárfár Ju árfene áumengégh méngomé. Yéndon taweretawén kwéfkwéf méngot élaughét a tásmetawén ár emofem efalo kényátotawét fém.

20 Njam áré yésmetaménd Stifen ménamén fá korayau

árfefaf fenemén, yénd kété kwakayongérwén a ámbiro tikéfan ténmorwén yémafé. Yéndo tawanjetawén yéfene sálame emofem tésmetawét kérot Stifen.'

21 "Féyo Yuré norayai tafaf, 'Kuwano, yéndon so némáfáretan fém nayu yuwot kétán Téndo árfefaf."

Fol naufaryéng yénd swém Rommén ár

22 Ár ménam kor merkéréye káyáretawét Folefaf kétánotio njam fá norayai téndo árfenemén. Yémofem kém euyoyénd nékwan a kutnawét, "Yéné ár titérbongoi yéné yuta! Fá yau féyotaro yém mé ghérsé sái yém!"

23 Fá ke kutnawét a tafnendawét yéfenjo sálame a ngwérméng tétnendawét tukét.

24 Fiyaré ndimbal sénko áré yánjo ár ewáfáretai Fole wasroghét kétán fiyarafene sifayat. Yémon emndai yánjo ár Fole ngiot. Yéné ende fá ménde témorwén yáne áré so tinjongayénd némamén ár mérén kutnawét Folefaf.

25 Njam fiyaram ngiot yafngoyénd, yémon yémndai fiyaré sénko ár, "Yufi yém Rommén ár ngiot endene yaufi yau yinjongi!"

26 Njam fiyaré sénko ár náyarai yéné si, fá naflai kétán fiyaré ndimbal sénko ároefaf a yémndai, "Yau yafrota yéné yam yéné ároefaf. Yéné ár siyém Rommén ár."

27 Fiyaré ndimbal sénko ár néngaflai Folefaf a yémotai,

“Kwaufro ta, fém fété ném Rommén ár?”

Folém yawangoi, “A, yénd fété wém.”

28 Féyo fiyaré ndimbal sénko ár norayai, “Yéndo ndimbal mani té ekman so kamndangé Rommén ár.”

Folém yawangoi, “Wénde yénd náráftamén Rommén árot.”

29 Fiyaré efe ngiot a ámoghéto femormén Folefaf, táf fété yau yafrotaménd. Fiyaré ndimbal sénko ár férferam yifoi, ménamén yémon emndai yánjo ár Fole umbghét, wénde Fol témorwén Rommén ár.

Fol yakai Ju sénko árfene áumengégh sáfrére

30 Ámb efghon, fiyaré ndimbal sénko árom téronjau téfén némamén Fol tékarotawét Ju árem. Féyo ámb efghon fiyaré ndimbal sénko árom Folene sein yaferyéng. Fá wéi emndai limánégh ghéngén wároggh ár a méinyotio Ju sénko ár áumengéghét. Yémon yéngémnjoi Fol a Ju sénko árfene sáfrére nokayoi.

23

1 Fol néngretai mbarkánde kétán Ju sénko árfene áumengéghfaf a norayai, “Tane fútaréf, yéndon tafrotan tanjo ásáfogh Ngánjáne sénonjo méinyotio mer mwithaye.”

2 Féyo Ananias limánégh ghéngén wároggh árom ewáfáretai ár efe kaka

tawakayongérwén Folefaf mbírbíran ngiot.

3 Féyo Fol norayai yáfaf, “Ngánjánam so kéntarmangé, fém farun nérete mer wénde kénjún yau! Fém yéné nénámno ta moghét Mosesene nákafe, wénde fémon yéráfne nák yénaye yénd swésmetati.”

4 Efe tawakayongérwén Fole kaka norayayénd, “Fémon yasalite Ngánjánene limánégh ghéngén wároggh ár!”

5 Folém ewawangoi, “Fútaréf, yénd yau mat kwémorwén ndené fá siyém limánégh ghéngén wároggh ár. Ménamén si ndené yékai, ‘Yaufi si yau norayati féfenjo limánégh ároefaf.’”

6 Fol mat náyátoi ndené ámb ár tamorwén Saduki ár a ámb Farasi ár, fá néngutnayéng ár ménafeaf, “Tane fútaréf, yénd swém Farasi ár, Farasi árfene ambum. Yénd wakayong ufoghamé ménamén tane méghmégh kérta anoghmén.”

7 Njam fá norayai yéné si, Farasi ár a Saduki ár nafaloyénd a éwigh yérnyayénd.

8 Ménamén Saduki ár korayawét ndené kér ár yau so nanotat ghérsat, yémofem efalo yau tiyátotawét ndené njafar si résagh ár a mbérbér kété em. Wénde Farasi árem efalo tiyátotawét méinyotio yéné yam.

9 Yénémamén kété témorwén ndimbal sarake, ámb nák watamegh ár efe tamorwén Farasi ár

tawakayongérwén éwigh nufngoyénd, yémofem norayayénd, “Yéndfem yau yinjongém yéné ároene yaufi, némé mbérbér o njafar si résagh ár korayat yáfaf?”

10 Yéné éwigh minde tukén namndai, yénemamén fiyarafene ndimbal sénko ár férferam yifoi ménamén Fol mété téftérnawét áré. Yémon ewáfáretai fiyaré yéngwanayénd Fol yéfenemén wékeye kétán fiyarafene sifayat.

11 Yéné sémbáran Yuré nokayoi kaka Folefaf a yémndai, “Férfer yau ném! Ndené fété kés noraye tanemén Jerusalem kénjún, ndenéyameyo tanemén so wéi nafrote kété Romén.”

Yémofem mwigghé téfaronawét Fole ngiot

12 Ámb akwan ámb Ju ár náumendayénd a unyéghofnar si norayayénd, “Njamke a nu yau so enetam kétánotio Fol kor yésmetam krotio.”

13 Kété tamorwén tárfáryo 40 Ju ár tambén emofem mwigghé téfaronawét mérne.

14 Fá néngaflayénd limánégh ghéngén wárogh árfefaf a norayayénd, “Yéndfem unyéghofnar si norayam ndené yau so mé enetam kétánotio Fol kor yésmetam krotio.

15 Fém a áumengégh ár tangém kétán fiyaré ndimbal sénko ároefaf a taunyangi ndené ménde yéném kor ronjaghét matot Folenemén. Tamnendangi fá

a ténmasrongi fene sáfrére moghét. Yénd yéna so nawanjetam end néndkéfan Fole ngiot.”

16 Wénde njam Fole yánjafam náyárai ndernáye Ju ár mwigghé kémnawét yá ngiot, fá táf néngaflai fiyarafene sifayat a Fole yaufro.

17 Féyo Folém yémotai ámb fiyaré sénko ár a témndangé, “Téngwasro yéné totér ár kétán fiyaré ndimbal sénko ároefaf, ménamén yáfaf ámb si em yá waufroghét.”

18 Féyo yémo yéngémnjoi fiyaré ndimbal sénko ároefaf.

Fiyaré sénko árom témotangé, “Fol, kwékwéf méngo árom wémnde. Fá ténmasro yéné totér ambum fefaf, ménamén yáfaf ámb si em fe sái kémaufrongé.”

19 Fiyaré ndimbal sénko árom yéngwasroi totér ár téndot ménát ár yau so káyarangayénd a témotangé, “Fene ménde némé yém kwaufro?”

20 Yémon korayangé, “Ámb Ju áré mwigghé téfaronat ménát fém sái kénmotangi Fole wasroghét Ju sénko árfene áumengégh sifayat kaitau. Fá ménde em kor sái tawinjongi mbarkánd si yánemén, wénde fá so nuindat.

21 Yau yafrota némat fá namotangi wafroghét, ménamén tárfáryo 40 ártá nawanjetat Fole ngiot. Yémofem unyéghofnar si norayayénd yau njamke a nu nénet kétánotio Fol yésmetat.

Sénonjo fá nawanjetat fene uwangogh siotro.”

²² Fiyaré ndimbal sénko árom yémndai totér ár, “Yau taufro ende ndené fémó té waufro yéné ta.” Féyo yémo yéngwatembai totér ár.

Fiyaré sénko árom yáfáretam Fol kétán Kaisariat

²³ Yémon emotangeyayai yánjo sómbio fiyaré sénko ár a emndeyai, “Takafend 200 fiyaré, 70 os wérse ár a 200 námb táikér ár so kuwanongi Kaisariat 9 aklok sénonjo sémbár.

²⁴ Ámb os taramend Fole ménát fá merro so néngérse gafana Feliksefá.”

²⁵ Yémo yéné férén yéfarotam ndené,

²⁶ Klaudius Lisias,

Kétán fene utmanégh yétkwén Gafana Feliks,

Áuwégh yém.

²⁷ Yéné ár yerayénd Ju árém a yémofem ngiot térametawét, wénde yénd tanjo fiyaré mérnafé wénmormén wan-jarghét, ménamén yénd mat namndayén ndené fá témorwén Rommén ár.

²⁸ Yénd ménde kwémorwén matot némamén yémofem tánangotawét, yénémamén yéndon yéngwasroyén yéfene sénko árfene áumengégh sifayat.

²⁹ Yéndon yinjon yéné wátaranégh siyém moghan so yém yéfene nákan, wénde kété ámb téfén yau témorwén yáfaf árkémamén krot so yém o kwéfkwéf méngon tényawangi.

³⁰ Njam yénd mat wiyátóyénd yéfene wátaranéghmén krot yéné ároenemén, yéndon táf fété yéngwáfáretayén fefaf.

³¹ Fiyaram yéfenjo si ewaitóyénd. Yémofem yéngwasroyénd Fol sémbáran a yéngémnjóyénd Antifatris yuwot.

³² Ámb efghon ámb fiyaré nénangotaménd Jerusalemét fiyarafene sifayat, wénde os wérse ár mé tangmorwén Folfé.

³³ Njam fá nufaryénd Kaisariat, yémofem yaramayénd férén Gafana Felikse, a yafnamoyénd Fol yáfaf.

³⁴ Gafanam férén yaftam a yémotai árké yumén fá témorwén. Njam fá mat náyátoi ndené Silisiamén témorwén,

³⁵ yémon yémndai, “Yénd so náyáretan fene kérté njam fene wátaranégh ár kufarngi.” Féyo yémon ewáfáretai fiyaré Fole wanjengét warsagh ár Erodené méngon.

24

Folene ufogh Feliksene sáfrére

¹ Faif efogh soramé limánégh ghéngén wárogh ár Ananias nówanoi Kaisariat yémáfé ámb sénko árfé a néndkéf ár Tétulus, yémofem yénérsaménd yéfenjo áwátaranégh Folenemén gafanafaf.

² Njam Fol yanmoyénd kénjút, Tétulusém yáne áwátaranégh yéramai Feliksefá. Fá norayai, “Fémó té yénmaramai tombé yu

krufráte, a fene mwighe té yénersam mer téfene yuwot.

³ Utmanéghafé Feliks, méinyotio yéné yammén yéndfem kánjo némarametam mindefifi yénémamén feyot.

⁴ Wénde yénd yau ménde wém yongnayafé saí kényátongén fém, yéndo némamnendan fémo so kwumyo sénonjo siot.

⁵ “Yéndfem té yinjongém yéné ár ndené kérté wafrogh ár yém, kérté té tawafrote Ju árfefaf méinyotio yuwon. Fá siyém yéné mérénmén sénko ár yémndetat Najaretmén ár,

⁶ wéi téfé yafngoi wasérmboh wáwefnogh méngo, féyo yéndfem yer-ayém fá.

⁷ Wénde fiyaré ndimbal sénko ár Lisias yénmormén a yéngwasroi fá téfé tambén minde waftafé.

⁸ Fémon so tinjo efalo si téfene wátaranéghmén ménaye fémonyo saí yafénmeta fá.”

⁹ Ámb Ju ár nufnyayénd wátaranégh kénjút, fá norayayénd ndené méinyotio yam Tétulusém árké noyarai efalo yém.

Fol nawamarote fáyo

¹⁰ Njam Gafanam yéméindai fá siot, Folém yawangoi, “Yénd mat wém yéné yunjéf tárfár fém té kéném mwighe farorégh ár yéné ndimbal yuwot, féyo yéndon áuwéghafé tanjo awamarogh yafrotan fene safrére.

¹¹ Fémon so wékeye tayamngo ndené 12 efogh soramé yénd nufaryén Jerusalemét wáwefnoghét.

¹² Tane wátaranégh árém yau winjoyénd yénd éwighan ámb árofé wáwefnogh méngon, yau taméindan awifaréghét ár mérén Ju árfene áumengégh méngomé o árkamé ámb yau ndimbal tesenan.

¹³ Fá féyotarofnar em yátoghét safén fefaf yéné yammén árkémamén yénd watarnat.

¹⁴ “Wénde ámb si kafe némé fá norayat siyém efalo, árké yém ndené yéndon yáwefnotan tane ákifene Ngánjáne ndené fété End waitogh ár. Fá norayat yémofem wáwefnogh yafrotat efalo Ju árfene ende, wénde fá norayat yéndo wáwefnogh yafrotan fénaté efalo yátoghe. Wénde yéndon efalo eyátotan méinyotio némé ekai nákan a némé efarotaménd Ngánjánene mat yátogh árém.

¹⁵ Tafaf yém ndené méghméghyo Ngánján kénjún yéné árfefaf kés em, kété so anogh yém mbarkánd árfefaf a yaufi árfefaf.

¹⁶ Yénémamén yénd so nufotan túmén ménát tane emarégh kwayaghé so yém Ngánjánrére a árfefaf.

¹⁷ “Tárfár yunjéf yukér soramé, yénd wénmormén Jerusalemét engérsamén tane árfene mani yauyau árét a ghéngén ramghét.

¹⁸ Tane wátaranégh árém winjoyénd yénd wáwefnogh

méngon njamandio yénd kwémorwén wányányégh wifogh tárfáran. Kété yau ár mérén tamorwén yéndfé, yau ámb usérbogh.

¹⁹ Wénde kété ámb Ju ár tamorwén kétamamén Esia yumén. Táf yéfene njam ewam áwátaranégh tafaf, fá fiya tanmorwén yéna fene sáfrére a tanérsawét wátaranégh.

²⁰ Tamotangi yéné ár yéna, yémofem so tawaufrongi ndené mámáfi yau yínjoyénd njam yémofem wéngwanayénd moghfaf Ju sénko árfene áumengégh kénjút.

²¹ Ámbiro yaman yénd nutnayén njam yénd kwakayongérwén yéfene sáfan: "Yénd ufoghan wém féfene sáfan sénonjo ménamén tane efalo yátogh yém árfene anoghmén kértal!"

²² Feliks mer mat náyátoi Yesuene Endmén, féyo njam náyárai yéné sioene fifi, yékmbói mogh a yémndai, "Njam fiyaré ndimbal sénko ár Lisias kénaflangé, yéndon so mwithé yéfaronan fene awataranéghmén."

²³ Yémon yáfáretam fiyaré sénko ár Fole wanjengét wénde yaramai ámb enagh a yumyoi yáne fútaram so tawarametawét yáne méndefé rokar.

²⁴ Tárfár efogh soramé Felikséf enérmén yánjo amaf Drusila, efe témorwén Jumén amaf. Yémo yáfáretam yánjo ásfogh ár Fole wasroghét. Fá ménde tamorwén sái

káyáretawét Folefáf árfene ndimbal mwithamén Keriso Yesuene kénjún.

²⁵ Fol korayawéng mbarkánd ghérsamén, fémyo awaraweréghmén a mogh efoghtaumén árkéméné yéném, Feliks férfér témorwén a norayai, "Féyo tém sénonjoyot. Fém téu kuwano. Efogh njam wam yéndon so kéngmotangén ménát sái néném tafaf wéikor."

²⁶ Yéné efghonyo fá témorwén emarghan ndené Folém so mani taraman-gai, féyo fá túmén yémafé kafángowét a koraiwét yémafé.

²⁷ Sómbo yunjéf soramé, Forsius Festus nosoi Gafana Feliksene sifayan. Wénde ménamén Feliks ménde témorwén Ju árfene ménde sái tawawafrotau, yémo yéfrangoi Fol kwéfkwéf méngon.

25

Festus káyáretau Folene áwátaranéghmén

¹ Festus namndai gafana, nambio efogh soramé fá nuwanói Kaisariata kétán Jerusalem.

² Jerusalem kénjún, limánégh ghéngén wároggh ár a Ju árfene sénko ár nufaryénd yáne sáfrére a yéramayénd wátaranégh si Folenemén.

³ Yémofem yamnendayénd Festus yéfene méndeyot Fole wasarghét Jerusalemét, ménamén fá káfrendawét yá ngiot endén.

4 Festusém ewawangoi, “Fol siyém té yangongi kwékwéf méngo ár yém Kaisarian, a yéndio so wéngém tekofnaye.

5 So ámb féfene limánégh árfé yénnégém yéndfé, a njam yéné árom némndafi mámáfi yafrota, yémofem so wátaranéghan tékmangi fá.”

6 8 o 10 efogh ámnjogh so-ramé yémáfé, Festus néwanoi Kaisariat. A ámb efghon yémon yanmoi mogh a emndai Fol sái ténémnjongayénd yáfaf.

7 Njam Fol nélawai kénjút, Ju ár efe enmormén kétándmé Jerusalemta yarendayénd fá. Yémofem enérsaménd yáfaf tárfár kwérnarafé wátaranégh si, wénde fá féyotarofnar emormén yátoghét yéfene wátaranéghan.

8 Féyo Fol fáyo nawamarotai, “Yéndon yau ámb mámáfi tafrotan kétán Ju árfene nákfaf o wáwefnogh méngofaf o Rom tuk warsagh ár Kaisarefaf.”

9 Festus ménde témorwén Ju ár sái áuwéghét taméindau, Folefaf norayai, “Fém ménde té ném álighét Jerusalemét a sái némakai tane sáfrére yéné wátaranéghan?”

10 Folém yawangoi, “Yénd sénonjo wakai Rom tuk warsagh ár Kaisarene mogh sáfrére, árké yém mbarkánd sifayé tayot moghét. Fém fémyo mer mat em ndené yéndo ámb yau mámáfi tafrotan Ju árfefaf.

11 Wénde yéndon njam té tafrotan mámáfi, féyo moghan yénd so wésmetat kérotio, yénd yau nawatnan kérot. Wénde njam fá nuindat moghan féyo emo yau so kwengongé yénd kétán yéné árfefaf ménát sái wésmetat kérotio. Yénd mé nawatarnan Rom tuk warsagh ár Kaisar sái náyáreta tane mogh!”

12 Festus yánjo árfé korayawét, yéné soramé fá norayai Folefaf, “Fém té norayai, ‘Kaisarém so náyárete tane mogh.’ Yénémaménnde, fém so kuwano Rom tuk warsagh ár Kaisarefaf!”

Festusém yaufroi warsagh ár Agrifai Folenemén

13 Nambio efogh soramé warsagh ár Agrifa a Bernisa nufareyayénd Kaisariat. Fá enérmén ménát sái tumyeyayénd Festus.

14 Njam fá emorarmén tárfár efogh kété, Festusfem taruinwét Agrifafé Ju árfene wátaranéghmén Folefaf. Fá norayai, “Ár yéna yém kwékwéf méngo ár efe Feliksém yéngéfrango.

15 Njam yénd wéngmormén Jerusalemét, limánégh ghéngén wárogh ár a Ju árfene sénko árémm enérsaménd wátaranégh a wémotayénd ménát Fol sái kértayan tékmangayén.

16 “Yéndon ewawangoyén, ‘Fém ndené norayati yéné árom té tafrote mámáfi yam. Fá fronde so kokayongé féfene sáfrére efe nawatarnat yáfaf. Féyo yémon so tawawangongé féfe, féyo

yéndo so táf moghan tákman efe yém mbarkánd. Yéné fiyém téfene Rom nák.'

17 Njam yáne wánangogh ár yénmormén yéna, yéndon yau yalayén yéné kérté. Wénde yénd náumendayém moghét ámb efghon a emndayén yéné ár yénmasroyénd kénjút.

18 Yáne wánangogh ár nokayoyénd a norayayénd. Yénd kemnan ndené fá so norayat ndené Folém té ámb minde mámáfi yam tafrote. Wénde fá yau yéné si norayayénd.

19 Wéndende, fá yémáfé kéwitawét Folfé ménamén némé Ju áréw tawatametawét Ngánjánenemén. Fá kéwitawét yánemén efe kér té yémormén Yesu. Wénde Fol ndené korayau fá ghérsé mé yém.

20 Yénd yau mat wém ndernáye so tawafénmetawén yéné áwátaranégh. Féyo yéndon yémotayén fá, 'Fém té ménde ném ménát álighét Jerusalemét a némakai kété ufoghan yéné wátaranéghan.'

21 Wénde Folém wawangoi ta, 'Yau, yénd ménde wém Kaisarém sái náyáreta tane si.' Yénayan yénd norayayén tane fiyarafaf, 'Ménát Fol sái tumbetau yéna kéténotio yéndon téngwatemban Kaisarefaf.'

22 Féyo Agrifa norayai Fesusefaf, "Yéndon so yiyáretan fá némé si njam noraya."

Yémon yawangoi, "Káye fémo so yiyárete."

Fol noraye Agrifafaf

23 Ámb efghon Agrifa a Bernisam numaneménd mer sáláme. Fá nélaweyayénd Gafaman méngot yémáfé fiyaré sénko árfé a utmanégh ár tesenmén. Festusém emndai yánjo ár, "Ténmasrongi Fol yéna."

24 Festus norayai, "Warsagh ár Agrifa a méinyotio efe yéna em yéndfé, fémofem téfandangi yéné ár! Méinyotio Ju áréw wamnen-dangi yénd Jerusalemén a yéna Kaisarian, kutnawét ndené fá yau so nakete.

25 Wénde yéndon yau yinjoyén yáne yaufi wafroghyam árkémamén fá krot yékmetat. Wénde ménamén fá wéikor norayai fá ménde témorwén Kaisar sái káyáretau yáne áwátaranégh. Féyo yéndon mwithé yafrotamén yá watembghét kétéan Rom.

26 "Yénd yau mat wém némé yéndon so yéfarotan Rom tuk warsagh árfefaf yánemén. Yénémaménnde yéndon té ténémnjan fá méinyotio féfefaf. Warsagh ár Agrifafaf, yéndon némamnendan fém kor merkéráye náyáreta némé Fol noraye. Féyo yénd so táf norayam yéné kértamén mérne. Soramé yéndon so mbarkánde férén yéfarotan kétéan Kaisarefaf.

27 Yénd norayan yéné ménamén njam yéndfem tatembangém kwékwéf méngo ár kétéan Rom tuk warsagh ároefaf téfnofnar yuwon, féyo yéné yau so mer yém."

26

¹ Féyo Agrifa norayai Folef, “Koraya sénonjo.”

Féyo Folém ngángé euyoi a norayai awamarogh si,

² “Warsagh ár Agrifa, yénd áuwéghafé wém fe sáfrére sénonjo táf yéndon norayan awamarogh si méinyotio Ju árfene wánangoghmén,

³ ménamén fém mer mat ném ndernáye Ju ár emor a yéfene fénatayam. Féyo fém náyáreta tafaf métare!

⁴ “Méinyotio Ju ár mat em tanemén kétándmayo yénd tosé. Fá mat em némé sáfot ghérsafé yénd kwémorangérwén tanjo yuwon a ndenáyo Jerusalemén.

⁵ Fá mat té tamorwén tanemén tekefifi. Fá so nafrotat ndené yénd kwémorwén Farasi ár. Yéndo mbarkánde ewaitotan Ngánjánene nák ndenanit méinyotio Farasi árék kés ewafrotat.

⁶ Tane méghmégh siyém ménáyan némé Ngánjánam té nénorayai téfene ákiafefaf, yéné téfnan yénd ufoghan wém sénonjo.

⁷ Ngánjánam unyéghofnar si norayam ndimbal yammén kétán téfene ¹² Israil ár mérénfaf. Yéndfem méinyotio yánjetam ménát so tanangém némé Ngánjánam unyéghofnar si néngorayai téfefaf. Yéné téfnan yéndfem Ju árék túmén yáwefnotam Ngánjáne sémbár a efogh. Ndené yéné Ju ár sem yéna, yéndo efalo yiyátotan Ngánjánene unyéghofnar si. Wénde yéné yém téfén ndené fá nawatarnat tafaf.

⁸ Ngánjánam so taméindangé kér ár sái kanongi ghérsat wéikor. Fémo fem so efalo wiyátotati yénd njam norayan yéné si.

⁹ “Yénd yéndio ménde kwémorwén sái kásáfotawén tékarotawén Yesu Naretmén.

¹⁰ Yéné fiyém yéndon némé tafrotawén Jerusalemén. Limánégh ghéngén wároggh árfene si muyayan, yéndon efalo yátogh ár tárfár takmetawén kwéfkwéf méngot. Njam téfene limánégh árék korayangayénd, ‘Yéné efalo yátogh ár táf kér em,’ Yéndon yéfene mwiché ámbiro tiyátongayén.

¹¹ Tárfár mbinotma yénd kwiyotau Ju árfene áumengégh méngomé ménát yéfe tékrátan kémghét. Yéndon tawáfáretawén fá yaufi siot Ngánjánéfaf. Yéndon tawakeindawén nékw kwémorwén yéfefaf a tawifnawén dábi árfene tesenamé.

¹² “Ámb efghon yénd álighan kwémorwén Damaskosét limánégh ghéngén wároggh árfene si muyafé a wáfáretayénd.

¹³ Warsagh ár Agrifa, séite karéfta, njam yénd kwéngmorwén endmé, yéndo yinjoyén kwayaghé njafarta, yau ndené efogh kwayaghé, wénde yéné yáindai, a warendai yénd a yéndfé áligh ár.

¹⁴ Yénd méinyotio nuyáyém mbandot, a yénd náyarayén kém korayau Ibru sie, ‘Sol, Sol, námamén fémo yénd wesmete? Fémo njam kafkaf

tautar wím minan, fémon ndémke so yéfande.'

15 "Féyo yéndon yémotayén, 'Efe fém ném, Yuré?'

"Yuram wawangoi, 'Yénd wém Yesu, efe fémon yésmete.

16 Kano a kokai fenjo kaffafe. Yénd té nufarén fefaf fém némuyafon tane ásáfoghét a fandagh ár. Fémon so ewaufrote tanemén némé fémon téfande a so mé yéngfande.

17 Yéndon so kémanjarén kétamé Ju ár a Téndó ár. Yéndon némáfáretan téndo árfefaf

18 ménát yéfene ghékéf sauréghét a so ewangote kwéfkwéfta kwayaghat, kétamé Sáiféroene waftata kétán Ngánjánefaf. Féyo yémofem so tanangi yau-fiyam wighét yaufta a sifayé tawaramangi Ngánjánene árfefaf emofem yénd efalo wiyátotat.'

19 "Féyo warsagh ár Agrifa, yénd áyárégh kwémorwén ghékéf waingégh yaman njafarmén.

20 Fronde ewaufrotan kétán efe tamorwén Damaskosén, ndenáyo yéfefaf Jerusalemét a méinyotio Judiat a méinyotio Téndó árfefaf. Yéndon táitotawén ménát fá so nawengotat yaufta Ngánjánefaf a so yufarotat yéfenjo awengogh yam wafroghe

21 Yéné téfnan ámb Ju áréwérayénd wáwefnogh méngo sifayan a kwérametawét ngiot.

22 Wénde Ngánjánam kwáutáne ta méinyotio efogh kétánotio sénonjo. Féyo yénd wakai yéna a nafrotan efalo si yétkwénofnar ár a yétkwénafé árfefaf. Yéndó yéné norayan némé Ngánjánene mat yátogh ár a Moses korayau so nufrotat:

23 Kerisom so tékrát yáyárete, a fronde so yém anoghét kétamé kérta, so yénérse si kwayaghé yánjo árfefaf a Téndó árfefaf."

24 Njam Folém mé korayau, Festusém nutnai, "Fol, fém onon ném! Fenjo ndim-bal otamegham néméinde ononot!"

25 Folém yawangoi, "Minde utmanéghafé Festus. Yénd yau onon wém. Yénd némé norayan siyém efalo a fi-fiyafé.

26 Warsagh ár mat yéné yammén yém. Yénd so norayan férférofnaye fefaf. Yénd mat wém ndené warsagh ár mat yém némé yénd norayan, ménamén yéné yam yau nufrotam átnoghe kwéndkwéndan.

27 Warsagh ár Agrifa, fémon efalo té eyátote Ngánjánene mat yátogh ár? Yénd mat fémó fété."

28 Féyo Agrifa norayai Fole-faf, "Fém ndené nemne yéné tekofnare fémon so kwiyáto wékeye yénd ndené fété efalo yátogh ár?"

29 Folém yawangoi, "Ténjfi o tombé kéréye, tane orayégh Ngánjánefaf feyot a méinyotio emofem wiyáretat yénd sénonjo so kénamndangi efalo

yátogh ár ndené yénd swém, wénde yénd yau ménde wém fém sái kamndangi kwéfkwéf méngo ár ndené yénd.”

³⁰ Warsagh ár, gafana, Bernis a méinyotio efe tamorangérwén yémafé fá nokayoyénd.

³¹ Soramé yémofem yéfrangoyénd a fá nufn-goyénd si yéfe kénjúnro, “Yéné árom némé yau tafrote némndafi árkémamén krot so tékmangi o kwéfkwéf méngot tényawangí.”

³² Agrifa norayai Festuse-faf, “Njam yéné ár yau té norayai Kaisarefaf ménát sái káyáretau yane si, féyo yéndfem so téngwurtongém.”

27

Fol tiyotau ndimbal bouté kétéan Rom

¹ Njam mwighe nufaryéng nde yénd so kuwanongayém ndimbal bouté kétéan Italia, yémofem eramayénd Fol a ámb kwéfkwéf méngo ár yáfaf Rom fiyaré sénko ár Juliés. Fá tafnyangérwén tukén warsagh ároene fiyaré mérnan.

² Yénd nuwanoyém ndimbal boutfaf árkéméné yénmormén kétéamé Adramitum. Yéné bout témorwén kafrendau. Yéné so kuwanongai yénamé tésenamé arakaf téndomé Esia ndimbal yuwon. Yénd nuflayém yéné boutan. Ár yétkwén Aristakus efe témorwén Tesalonika tesenmén Makedonia yuwon nuwanoyém yémafé.

³ Ámb kwéfon nufaryém Sidonét. Juliésém mere Fol yumyoi fandaghét yá fútarfefaf ménát yémofem so taramangayénd yáne méndefé rokar.

⁴ Njam yéndfem yéfrangoyém Sidon tesen, ménamén ndimbal mbormboram wangogh yénmafngoi, féyo yénd kérsawém Saifrés fér téndomé árkamé mbormbor yau téfnjawéng muyafé.

⁵ Yéné soramé néfémayém marat arakaffaf kaka kétéan arakaf téndot Silisia a Famfilia yuwon, nénufaryém kétéan Mirat tesen Lisia yuwon.

⁶ Mira tesenan, fiyaré sénko árom yinjoi Aleksandria árfene ndimbal bout árké kafrendawét álighét Italiat, féyo yémo yénmaflai boutan.

⁷ Yénd áfráe kérsawém tárfár efogh, a táikér mé téfandawém ufarghét Sénidus yuwot. Yau mbormboram ténmumyotau yénd álighét yéné sifayamé, féyo yénd téndomé nuwanoyém kétéan náikái tambén Krit fér, yéngwaindayém Salmone ghém.

⁸ Yénd áfráe kérsawém arakaf téndomé a nufaryém yéné sifayé yétkwén Wanjarégh Sur, yau nayu témorwén kétéandmé Lasia tesenot.

⁹ Yénandmé yéndfem té tárfár efogh tanérsam, féyo yéné so yém mámáfi njam mé nérsam bouté ménamén Ju árfene ndimbal awa-farmanégh efogh soramé arakaf namndai minde

mbormborafé. Féyo Folém emndai ár boutan,

10 “Fútaréf, káyárange tafaf yénd njam kuwanongém sénonjo téfene ndimbal bout rokarafé so kértayan yém, a tárfár ghérsé so etarnam.”

11 Wénde fiyaré sénko ár yau náyarai Folefaf némé fá norayai, wénde ewaiteyai ndimbal bout wawerégh ár a ndimbal bout yurane si.

12 Ménamén sur yau mer témorwén yunjfan yéfé kémghét, tárfár ár ménde tamorwén awaingéghét kétán sur yétkwén Finiks yunjéf ámnjoghét kété. Finiks sur témorwén sauréghkaf kétán arakafot sómbio ende a muyafé mbormbor yau kor ténéfnjau kété.

Ndimbal Mbormbor

13 Njam métar náikái mbormbor waufégh yénmafnjoi yémofem yinjoyénd mer témorwén álighét. Féyo táf yurtoyénd werégh téfén ndimbal boutoene a nuwanoyénd Krit arakaf téndomé.

14 Wénde ndimbal mbormbor yétkwén Yambérmawér Mbormboram eutfoi fá a yénmaufetai kétamé féta.

15 Mbormbor témaufetau minde muyafé ndimbal boutfaf. Féyotarofnar tamorwén wawerégh téfnáram sái taweretawét ndimbal bout mbarkánde kétán mbormborfaf. Féyo yumyoyénd ndimbal bout mbormboram yéngwanai.

16 Yénd yénamé yéngmormén Kauda fér néndkéfamé. Bout wawerégh téfnáram

wénmauyoyénd Boutoene ndingi nutambén ménát wanjarghét.

17 Féyo yémofem yarmboyénd ndingi ndimbal bout tukét. Yéné soramé yémofem wumbégh yafngoyénd ángéghe ndimbal bout ménát taikrot. Ménamén fá férfér tamorwén nde mété táf kásmetawét wíman Siritisé, yémofem yeworyénd boutoene wérégh tot téfén yumyoyénd ndimbal bout yéngwanayéng mbormboram.

18 Ndimbal mbormbor mindefifi taufetau, féyo ámb efghon ámb rokar taranégh ewafngoyénd ndimbal boutta.

19 Nambiomén efghon yémofem taranégh ewafngoyénd ámb bout ásáfoghmén rokar.

20 Tárfár efghon yéndfem yau tafandawém efogh a kénd. Ndimbal mbormbor mé ténmaufetau muyafé a yénd féyo yénmormén a téfene kamnang nefoyénd awanjarghét.

21 Yéné téfnan yéndfem yau njamke tánetauém ndené teke. Fol nokayoi emndai ár: “Fém fai káyáretawét tafaf njam tamorwén kété Krit féran, fémfem yau yéné wasérmbohgh so tinjongayénd a té kawaghnat.

22 Wénde sénonjo yéndon ewamnendan fém, yau férfér em ménamén emo ámb yau ghérsé so yétarne, mé ndimbal boutro so nawasérmbote.

23 Yénd wém Ngánjánene, a yéndon yáwefnotan yáyot.

Sémbáran yémon ténmáfárete njafar si résagh ár

²⁴ ta waufroí, 'Fol, yau férfér ném! Fém so némakai ufoghan Rom tuk warsagh ároene rére. Ménamén fenemén Ngánjánam so tawanjarngé efe méinyotio em ndimbal boutan.'

²⁵ Féyo férfér yau em! Yénd mat wém ndené Ngánjánam so yafrote mbarkánd némé fá norayai.

²⁶ Wéndende, ndimbal bout so nironé ámb féran."

Ndimbal bout niroyéng

²⁷ 14 sémbáran yénd ténmimndau mbormbo-ram yénamé Mediterian arakafamé. Wénde sémbár néndkéf ndimbal bout ásáfogh ár mat náyátóyénd yénd kaka náyátóyém mbandfá.

²⁸ Yémofem yufotaménd nuoene kénjkam ndené 40 mité. Yéné soramé wéi yufotaménd a yinyoyénd 30 mité kénjkam témorwén.

²⁹ Ndimbal bout ásáfogh ár férfér tamorwén ménamén mété táf kásmetawét wíman. Féyo yémofem ewitaménd 4 werégh tot téfén ndimbal boutoene kwémb tambén a fá Ngánjánafé orayégh nufn-goyénd efogh kwayaghat.

³⁰ Bout ásáfogh ár ménde tamorwén sái téfrangongayénd ndimbal bout. Féyo yémofem yeworyénd ndingi arakafot. Fá yéta kwankwane álighét nufngoyénd. Fá norayayénd, "Yénd yéngém kétán ndimbal bout sénkofaf ménát ndimbal boutoene werégh tot téfén

so taweworngém arakafot." Wénde kuindawét.

³¹ Wénde Folém emndai fiyaré sénko ár a fiyaré, "Ndimbal bout ásáfogh ár yau njam emor ndimbal boutan, féfene kamnang ámb yau yém ménát awanjarghét."

³² Féyo fiyaram yénfayénd ángégh árké teretawét ndingi a nuyai arakafot.

³³ Fauréghétro témorwén Folém ewamnendai njamke nénet, a emndai, "14 efogh fém té tam mámé mwighe a ámb njamke yau tánétati.

³⁴ Yéndon ewamnendan fém, féyo, njamke tánétangi, ghérsé sái mé em. Yéné yafrotati a fém so mer em."

³⁵ Si soramé, Folém yanayéng ámb féscaf flawé karéf a kánjo si yaramayéng Ngánjáne. Féyo méinyotio árfene sáfrére, yémo yétfoi féscaf flawé a ténetau.

³⁶ Fá méinyotio náuwétaménd a ámb njamke enetaménd.

³⁷ Kété tamorwén méinyotio 276 ár ndimbal boutan.

³⁸ Njam yémofem enetaménd a eremngoi, yémofem tawitawét flawé baik kétán arakafot ndimbal bout ofat.

³⁹ Ámb akwan, yémofem yau yáyámngoyénd mband, wénde yémofem yinjoyénd trewar ménáyafé miri mbandafé. Féyo yémofem mwighe yinjoyénd ménát wérsét miriamé.

⁴⁰ Yémofem enfayénd werégh téfén ángégh féyo engéfrangoyénd arakafan. Táfandio yémofem eferyénd ángégh árkéménayam teretawét ndimbal bout

waknyéghmén. Yénamayo yémofem yakayoyénd sáimai ndimbal bout sénko também a mbormboram ndimbal bout résagh yafngoi kétán mirifaf.

⁴¹ Wénde ndimbal bout miri mbandot náyatoi. Féyo ndimbal bout sénko nékmboi kété yau kimndau, a ndimbal sófam yésmái ndimbal bout kwémbta méinyotio yiro-ryéng.

⁴² Fiyaré méndefnar tamorwén efe yau so kakmetawét tunat a kéngongayénd, féyo yémofem mwighe téfrendawét kwéfkwéf méngo árfe ngiot.

⁴³ Wéndende, fiyaré sénko ár ménde témorwén Fole wan-jarghét a yémo yau taumy-otau yéné yam wafroghét. Wéndende, “Méinyotio ár efe mat em akmégh, katnangi arakafot, a kakmetangi tunat.

⁴⁴ Ámb árém táf ewaitotat. Nawéretat wén karfan o ndimbal bout karékaréfan.” Féyo fá nufaryénd merro kétán tunat.

28

Fol témorwén Malta féran

¹ Njam yénd merro nufaryém, yéndfem yáyamngoyém fér yétkwén Malta.

² Fér ár efe tákmangérwén yémofem yénmumyoyénd mere a fútar náyatoiyém. Yémofem fés yétayaménd a yénmumyoyénd yénd méinyotio ménamén nu kafamndau a kurférmén.

³ Folém ámb fés sut enwanai a efayoi fését. Fés waftayam yéméindai kamban

étorghét a yararyéng yáne ngángé.

⁴ Njam fér árém yinjoyénd kamban tényangérwén yáne ngángayan, fá korayangi yéfé kénjúnro, “Yéné ár mété yém ár ngi téfnár! Fá yau kolitote arakafan, wénde ngánjánam yau yumyo ghérsat.”

⁵ Wénde Folém yéfnendai kamban fését yéneghoi a ámb némé kérté yau yanai.

⁶ Ár kemnawét yáfaf ndené mbwe kar so tarenau o sune kér témorwén. Wénde teke awanjengégh soramé yau némndafi nufrotam yáfaf, yéfefaf mwighe nufaryénd a norayayénd, “Fá siyém ngánján.”

⁷ Gafana témorwén Fablis yéné féran, yáne ámb mband kété témorwén. Fablis témorwén ngárám ár téfefaf a yénmumyoi yánjo méngot nambio efogh ámnjoghét.

⁸ Yárefé enjne tékmangérwén yameyan fifi waftamén a oghanemén. Fol nénglawai kénjút Ngánjánafé orayéghét a ngángé yéfayoi yáfaf a mer yiyatoi.

⁹ Njam yéné yam nufrotam, yéné féta enjne téfnár tanmorwén a mer táyátotau.

¹⁰ Yémofem ténmútémndawét yénd tárfár ende, a yénd njam álighétro ténmorwén, yémofem ténmarametawét téfene méndefé rokar.

Fol nufaryéng Rom

¹¹ Nambio gherare soramé mbormboram yiroyéng ndimbal bout. Ndimbal bout yéméghangérmén Maltan mbormbormén yunjfan.

Yéné témorwén Aleksandri-
amén ndimbal bout a kété
tárwén sómbio wafroghmén
ngánján ndimbal bout
sénkoyan. Yénd néngufaryém
ndimbal bout.

12 Yénd ngérsawém
arakafamé nungufaryém Sir-
akus tesen a yénmorangérmén
kété nambio efogh.

13 Kétándmé yénd nu-
faryém Regium tesen. Ámb
efghon náikái mbormbor
waufégh yafngoi, sómbio
efogh soramé yénd nufaryém
Fotioli tesen.

14 Kété yéndfem ewin-
joyém Yesuene waitogh
ár, emofem yénmumyoyénd
yémafé ámnjoghét 7 efghot.
A féyo yénd néngwanoyém
Rom.

15 Ámb Yesuene waitogh
ár Rommén náýarayénd
téfenemén a enmormén téfe
wanféghét Afius térarégh
sifayat a méngotu yétkwén
Nambio wan téfnár méngot.
Njam Folém ewinjoí fá,
yémon kánjo yaramai
Ngánjáne a frengégh yanai.

16 Yénd njam nufaryém
Rom, Fol yumyoyénd yambia
ámnjoghét fiyaram tambetau.

*Folém táitotau mer si
Romén wambégh mbanm-
banan*

17 Nambio efogh soramé
yémo eumendai Ju árfene
sénko ár a Fol norayai
yéfefaf, "Tane fútaréf, yéndon
némé yau tafrotan téfene
árfefaf o téfene ákifene túmén
yam, wénde yénd werayénd
Jerusalemén a wéramayénd
Rom árfene ngángat.

18 Yémofem kwémotawét
yénd a ménde tamorwén ta
utorghét, ménamén yaufi yau
yinjoyénd tafaf árkémamén
kér so kwémorwén.

19 Ju sénko ár korayawét
tafaf, féyo yéné yamam
kwéméindangé yénd saí
korayangén Kaisar náýáreta
tane si, ndemamén tane ámb
yau témorwén wánangogh
tane árfefaf.

20 Féyo yéndo té kénmarawetan
fém yénan álighét ménát
yéndo so némaufrotan
némamén yénd wém
kwéfkwéf méngon. Yéné
ménamén yém yéndo efalo
yiyátotan Keriso, efe yém
Israil árfene kamnang té
yénmormén."

21 Yémofem yawangoyénd,
"Yéndfem ámb yau némé
férén ewinjoyém Judiamén
fenemén. Ámb yau téfene
ár efe enmormén kétándmé
nafroyénd o norayayénd
yaufi si fenemén.

22 Wénde yénd ménde
yéném áýárg hét fene si
némé em, ménamén yénd
mat yéném árém norayat
yaufi si marataye yéné totér
mérénmén."

23 Yémofem yufoyénd ámb
efogh Fole álighét. Njam yéné
efogh nawerai, tárfár ár en-
mormén mérne yéné sifayat
ánde fá tékmangérwén.
Yémo táitotau yéfefaf akw
kétán férégh, tawawafenau
Ngánján limánéghmén, a
kétamé Mosesene nák a
kétamé Ngánjánene mat
yátogh árfenemén. Yémo tam-
ndetau ménát yaufiyamta

awengoghét a ménát awengoghét Yesuefaf.

²⁴ Ámb árém efalo tiyátotawét némé fá korayau, wénde ámb árém yau efalo tiyátotawét.

²⁵ Fá kéwitawét yénémamén yéfenjo kénjún. Njam yémofem frangoghét yafn-goyénd, Fol norayai, “Ngánján Mbérbéram norayai efalo si Ngánjánene mat yátogh ár Aisaya kénjumé féfene ákifefaf:

²⁶ “Kuwano yéné árfefaf a koraya,

“Fém so náyáretati wénde mat yau so náyátotati.

Fémofem so yéfandati wénde yau so tayamngongi.

²⁷ Ménamén yéné árfene tikéf té nénamndai táikér, yémofem táikér yéfandat áyárgghét,

a yémofem yéfenjo ghékéf té eumbértongi.

Féyo mété táf yau néretat yéfenjo ghékfe,

a yau náyáretat yéfenjo téngane,

a efalo yau yiyátotat yéfenjo tikfe a kawengongi ménát yéndon so mer táyáton fá.””

²⁸ Yénémaménnde yénd Fol ménde wém fém mat so em Ngánjánene wanjarégh té yéngramai kétán Téndo árfefaf, a fá so náyáretat!

²⁹ *

³⁰ Sómbio yunjéf Fol yémorangérmén kété yáne mani faimén méngon a taumyotau fá efe tanmormén yá fandaghét.

³¹ Yémo tawaufrotau Ngánján limánéghmén a tawatametau Yuré Yesu Kerisoenemén férférofna a emo yau tékmbongai.

* 28:29 28.29 Yau siménj